

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Tractatus aliquot in libr. de generatione et corruptione -
Cod. Ettenheim-Münster 163**

Dilingae, 1624

Pars III.-De corpore sensitivo

[urn:nbn:de:bsz:31-114256](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-114256)

PARS III^a

De corpore sensitivo.

Corpus sensitivum dicitur oia in multis contemplare
phisica dicitur aut compositis phisicis, quod aial
appellant eius hic maxime potentia, cu adivinitis
quibusda alys consideranda, qua quidem n' omnes ai
sensitivo conveniant: sed intra latitudine tamen
aia sensitiva continentur, qua in hac vel illâ
specie plures vel pauciores habet eius modi potes,
iam. n' supra indicavimus n' omnes v. g. sensus
caelestis oibus animalibus, quis n. in cochleâ audit?
in spongia visus?

SECTIO I^a

De animâ sensitivâ et Animalî.

Quaedam hic explicari possunt p. de animâ
sensitivâ, et eius proxime potentis in coi.
2. De animalî quod ver animâ sensitivâ con
stituitur, qui est quasi ingressus quidam ad hanc
tertiam partem. Notam de corpore animato
sensitivo.

Conclusio Anima sensitiva est actus
primus corporis naturalis organici po
tentia vitam sensitivâ habentis. Ita dicitur
modate ad definitiones Arly, q' ipse de aia generativâ

152 Tract VII Part III Sect. I

attulit, et nos iam supra explicavimus, tñ
ad uberius intelligendū sic

*Amma sensu
ca. h. eph. p. 10*

Notatio I. Aia sensitiva generatim
habet triplex potam, puta Cognoscitivā, appe-
titivā, et Locomotivā, quatio hīc a. est a. n.

*R. an. p. 10. in
p. 10. in p. 10.*

potā sensitiva, sic passiva? quod sane docere
vō Ariles, nā 5. de aia 4. 5. moveri esse, sentire
et pati. et 4. 5. ideo sensus nō sentire seipsum
quā nihil patitur a seipso 4. u. 59 et 62 prin-
cipio sensationis dicit esse extra, ad hanc quatio-
*Jan. an. respon-
sio*

nem putat Jan. an. dari sensus quendam duplicem
videlicet et Agentem et Patientem, sicut alioqui
cetero asseri solet de intellectu, iam sensum
patientem esse potam pure passivā, sed contra,
est quod cū Ariles sensus appellavit potam passivā
admixerit etiam pō a virtute externā, puta
ab obiecto ad actū reduci, unde dici non pōt
actuari a virtute internā. / a sensu agente
praterquā quod et spēs sensibiles (de quibus
infra.) vō immediatē produci queant ab
obiecto, unde frustra poneretur sensus Agens,
*Alia respon-
sio*

alia est a. rāo de intellectu uti suo loco vi-
debitur, alij ponunt quidem unicā potentia
passivā, volunt tñ illā esse, quere passivā,
nec aliter ad sensationē concurrere, quā re-
cipiendo species impressas, sed ita sensationes
nec essent operationes vitales, nec immarentes
contra Ariles 9. Met. 4. 16 essent n. totaliter
et adequatē ab obto in genere. Cā efficienti
producta, praterquam quod et spēs recipi

Quid sit Anima Sensitiva 153

fit sine sensatione n. g. cu' quis apertis oculis
dormit, tu' n. n' fit visio, alij dicunt sensus alia
esse poam pure passivam, neq' tu' solum
obiectum efficere sensationem, sed recepta id
specie concurrere insuper aiam, sed sic aia
ageret immediate, adeoq' frustra assignaretur
poa ab eiusdem Entitate distincta. Itaq'

5. Th. et alij coiter rectius opinatur poa, ^{poa simul}
sensitive esse simul et passiva et activa, ^{sunt activa}
passivas quidem quia recipiunt species, activa ^{et passiva}
a. quia etiam effectivè concurrunt ad elicendam
sensationem, qua perceptio, est ipsa opao sensus
et distincta tu' a poa tu' a sola receptione.
specierum sensibilium, unde Arles comparavit
sensus potentia militare, sed cur simpliciter no-
mineat poam passivam? Ad distinctionem ^{Phueto}
quandam poam aie vegetativa q' quidem cui ^{Solutio}
sua obtu' operent rationem ead' effectivè,
agunt n. in alimentum illud immutando cum
tu' poa sensitive obiectum suum relinquat, nec
circa illud aliquid efficiant, sed patientur
potius, et inde species recipiant. Porro cu' ait
Arles de poa passiva respondere potentiam
activam, n' recte colligitur sensus agens, ad acti-
um diversimode sumi potest, aliq'n. n. dicitur prin-
cipium motus in alio et aliud et tu' potentia passi-
va, et activa realiter distinguitur, quomodo
obiectum in sensatione. fit huiusmodi aliquid acti-
um appellari, aliq'n. a. accipitur latius et conuenit
et ei quod et agere. potest et pati, unde n' e' necefra.

154 Tract VII Part III Sect IV

hinc enim quoddam reale statueret, cui dicitur phis
 principium a dicitur sensationis extra esse intelli
 gendum est de principio in ad aquato, qua est et
 doctrina peripateticorum veterum, nam alexander
 p. de aia sensatione ait ab aere appellari passio
 nem, tametsi sit actio, quia nimirum non fit nisi
 precedente aliqua passione in organo, quod idem
 asserunt alij ut Averroes, Theophilus, Simplicius.

NOTATIO de potentia aia sensitiva
 ac praecipue de cognoscitivis ad huc adhuc
 quaedam ad generalia huiusmodi notitia ponit

omnes p[er] se
 sunt aia
 et p[er] se
 estis

omnes p[er] se sensitiva eiusdem nois sunt et in
 omnibus animalibus eiusdem perfectionis essentialis,
 licet non p[er] se n[on] q[ui] n[on] s[un]t h[uius] et bruti procedat
 a diversis animalibus non minus t[ame]n eiusdem
 essentia censeri queat, quae calor, qui est ab igne
 et qui a sole, unde non sunt proprietates quatuor
 modo cuiuslibet aia sensitiva, si non actio pro
 animarum essentiali diversitate ipsa quoque p[er] se
 essentialiter differere possent, sed procedunt ab his
 animabus quatenus conveniunt in ratione quaedam
 anima sensitiva generica, interim vero non ne
 gatur diversitas perfectionis accidentalis, nam
 homo ut ceteri tradunt medici habet perfe
 ctionem tactus, quae brutis ob temperamentum pra
 stantius quoniam ipso quoque dicitur non de gustu
 cui non iniquat perfectioni alimento debet et ha
 bere gustus perfectiones, ut quoad particularia
 quaedam obiecta sunt quaedam deinde brutis, quibus
 in his quoque cedat, unde stare adhuc poterit, quod
 vulgari alioquin verficatis dicitur rati

non deinde
 talis

perfectissima a. habent saltem sensum tactus;
 Artes, arte ex eo quod animalia habeant
 sensum probat de habere tactus, quasi tactus visus
 scilicet oibus competat, debent. n. fugere quae sunt
 nociva et quaerere quae sunt utilia, adeoque delectari
 discernere, quod fit mediante tactu, unde ob id
 deus et ratione probabile est oia animalia esse
 quoque praedicta gustu, quod Artes tradit §. de
 partibus animalium c. 17. ubi ait oia ani-
 malia habere aliquam partem quam percipiunt

loa sensitiva
 externa n. fit
 tactu sensu
 de percipere
 vel directo
 sapores. §. 1. p. a. sensitiva externa n. fit sua sen-
 satione percipere. vel actu reflexo vel directo.
 de actu reflexo coiter sentiant philosophi cu. s. th.

i. p. q. 78. a. q. ad 2° Tol. 3. de aia q. 5.
 allertin. 1° principio philosophico. coroll. 14 n. 10.
 Murria. Rubio, et alijs contra quosdam, q. puta-
 runt n. solum sensationes percipi ut quod a suis
 sensibus, ut et reliqui concedant sed et ut quod a
 sibi a. imprimis, ex Artes, q. c. 2. de sono et
 signa oppressa negat sensum aliquem, puta visum
 videre sua visione, et alibi ex eo quod sensus
 externus n. cognoscit sua sensatione, probat
 dari sensum internum commune, deinde probat
 ex ratione, nam si visio est invisibilis, tu ea n. tm
 quis in seipso poterit videre, reverentia alij
 visione visam, quod est contra experientiam,
 n. obstat a. si Artes deat 2. de aia quod visus
 videat se videre, docetq. visione esse colorata,
 visus. n. quater immittit species sua in sensum
 internum, vel saltem illud determinat ut producat

de reflexo p. b. 1°

p. b. 2°

Quid sit Aia sensitiva? 357

in seipso species di ab arte. mediata sensu interno
 percipere sua ratione. In actu directo contra se actu
 eos, qui licet admittant. n' posse se sui acta. di. dir. pbr.
 directo et reflexo percipere sua sensatione volent
 tri posse cognoscere eodem actu directo, probari p
 quia. scire aliquid vel audire, vel videre, et tri
 aduertimus, nos adire vel videre, hoc autem
 fieri n' potest si eodem actu. sensus externus co
 gnosceret sua sensatione, qua cognoscit obiectum
 natura quod hic di de sensu externo, di. et p
 de. interno, qui nec actu directo, nec reflexo sua
 sensatione sentit; de reflexo sic insuper probat s. th. pbr. 2.
 quia sua sensitiva ex sua natura cognoscit p immu
 tatione organi sui ab obiecto externo, dicitur n'
 sua sensitiva, et sapientia quiddam transeuntia q' n' p
 sentire sua sensationem, cui n' possit a suo ob
 jectum vel a se, vel ab ijs, qua in ipso existunt
 proprie immutari, qua ratio et facit pro
 sensibus externis, interim sensu interno con
 uertitur reflexio aliqua impropria, n' quidem
 supra sua sensationem, sed supra sensationes
 sensuum externorum, quorum differentia percipit.
 3. sua sensitiva n' potest tendere in obiectum ab
 terius sua, neq. n. oculus percipit sonum, aut auris
 colorem, mo ne per absolutas quidem h'et sua
 id fieri potest, sensus. n. sicut et reliqua sua speci
 ficatur a suo obiecto adequato q' extra illud n'
 potest fieri sua, qua de re facit Suarez. tom. 1.
 in 3. p. disp. 17. sect. ult. alia. n. est eadem
 sua ex hypothesis, et n' est eadem, quia haberet
 diuersas specificationes. Hinc ita colliges n' posse

sua sensitiva
 n' potest tendere
 in obiectum al
 terius sua.

158 Tract VII Part XII Sect IV

ullu' sensu ita elevari, ut hunc, vel angelum
cognoscat, id quod coeteri tradunt DD. S. Th. 1. q.
1. v. a. 3. Palud. Scot. Suar. Vasq. 1. q.
1. v. a. 2. probantqz hunc ne quidem per
absoluta' eam posse videri oculis corporeis, quod
accipi fieri sit dupliciter, vel sit quod hunc
ut sit obiectu' per se sensibile ac proportionatu'
visui corporali, ut certissimu' est et ex S. Paul.
ad Timoth. 1. et ad Rom. 6. hunc n. n. et
corporeis, vel quod oculus corporeis, neqz sup,
hiali hunc concursu ad visione' obiecti spiritualis
elevari queat, ut ostendit id quod dicitur, quia
nulla pota sit ferri extra latitudine' sui obli-
a. hunc est extra latitudine' obiecti sensus, alioqz
et visus, qui pro obiecto habet colorem tm, latituz
acceptam, quo argumento et probat S. Th. nec
interno quidem sensu pte hunc videri, aut co-
gnosci, unde asseritiones divinae semp in aliqua
forma' sensibili contigerunt. Sed cur hunc sit eleva-
re aqua' a. qz baptisimi ad pro duc' dat Physica graa
et n. oculu' et ad videri' du' foru' aut angelum?
aut hunc? & ratione' esse. id assignatam, obiecta n.
sunt, a quibus pta mediatis actibus essential' sumunt,
ita ut mutato obiecto alius nio sensus fiat, effectus
a. Physici n. ita sua principia specificant, et dis-
omnes hanc difficulter venitur, actus n. a qbus
immediati desumunt specie' sua' sensus dependent
ab obiectis, caa a. Physico minime dependet ab esse,
ita, ipsemet sane vasq. fatetur ex eo quod dicitur
posse rem quancumqz creatu' assumi a sto, ut n. hunc
mentu' ad quocunqz aliu' effectum (quod tm ipse refutat.)

hunc ut sit vi-
sibili oculis
corporeis cur

Obiectio

Solutio

Quia
...
Con
...
No
...

& incredibile dicit quod fama divulgata e Centauros
 fuisse, neq; fictos, atq; pictos in corp descri-
 ptione Meadas fuisse, et addit onocrotauru hui
 ora et promissa barba persimiles esse, simulq; rollas
 humeros, brachia, et pectus, humanam gerere specie
 dorsum a. ventris et posteriore, pedes assiu et colere
 cinericio referre, manus item n. minus ad curru
 du esse habitus qua ad prehendere, si rapiatur
 mentis se conficere: S. Hieronymus in vita S. Pauli
 Erasmia et Antonij dubitat saltem de amore sua
 ient centauri illi an vera animalia. De Saty-
 ris testatur idem S. Hieron. se quosdam vidisse,
 et sub Constantino alexandria aliquos etiam vicum
 delatu esse, Ptolomaeus apud Caesariensis tom 1.
 meditationu historiaru c. 71. aperit multos dari
 in libia recessibus, qui sine humana effigie, sum-
 ma pernicitate, et modo corpore erecto, modo qua-
 drupedu ristu decurrant, Plutarchus scribit
 Satyrus quosdam in hormiret captu ac Sylla ob-
 latu, quidam i Rabini inepte hic fingit Faunos
 et Satyros esse creaturas imperfectas, eo quod tres
 vesperas Sabathi praeventus eas oio absolpere n.
 potuerit. De Sphynge tradit Perierius reperiri facile
 virginem, alas et unguis habere ista harpia, et
 se Verona egypti Sphingem vidisse, Solinus Sphyn-
 gas auentet simis, Ludouicus Guicciardini memorat
 ante annos quadraginta; et aliquot reperi esse Tri-
 tonem in mari phoenicio hoibus consimilem, nisi quod
 barba reliquoq; capilitis esset admodu fetosus leu
 aspreu sine cibis nris, sed ferociore tñ mansifre,
 et post aliquot deinde annos populari morbo cotund

De Satyris
 cadest. in historia

Eadem de Sphyn-
 ge.

De viuento sensitiuo 565

esse, subruat et anno 531. in mari Norvegico
 captus esse aliquod monstrum habitu, et figuram
 eternam eam quam in sacris Antiquitates comparare.
 Sicut, idque Regi Polonia oblatum, cui a cibis omnibus
 respuerat triennio tunc uixisse nisi fides quibusdam suspi-
 cibus. De Sirene narratur anno 540 3 uisum
 esse quendam in Belgio a lacu quopiam Hollandia addu-
 ctam, qua deinde esse parisi, et lactis multos annos
 prouiperit, et quamuis muta uero tunc ac crues
 formare didicisset. R. 3. Centauri, Hippocentauri
 et similia monstra tametsi figura aliqua hu-
 mana sunt quid referant, tamen unica habent animam, <sup>Centauri
 una tamen anima</sup> habent
 et forma bruti, non enim componitur animal ex
 duabus naturis, puta ex humana et equina, ut sit
 multa. Eo phito, tametsi in figuram plantam re-
 spondeant, tamen ueraciter animalia sunt, possunt a-
 lari certa animalium eiusmodi species, quae seip-
 sa propagare queant, unde non est necesse dicere
 Hippocentaurios nasci ex specie humana et equina
 sicuti mulus non generatur ex equo et asina,
 crediderim, et figuram eiusmodi animalium non esse
 omnimode eam, quam exhibent pictores et Poetae,
 quos aliqui putant de hippocentauris occasionem
 sumptisse a primis equitibus, equites enim cum equis
 infident eam aliquo modo speciem referunt, ut semi
 homines et semi equi uideantur. Similiter reliqua
 nam prodigia Satyri uidelicet Sphynxes, Tritones,
 et Sirenes non ueraciter hominibus eam ueneranda, figu-
 ra non conuincit, nec loquela aliqua, nec formatio
 crues, nam quae species hominis in similia est gesticulatio?
 ductaque membrorum motiones et quae in propriis uerba?

162 Tract VII Part III Sect IV

p[ro]fita cu[m] quenda[m] Cardinalis ap[osto]lici referunt symbo-
 lum Ap[osto]lorum distinctissime nominare, et alteru[m]
 cu[m] ap[osto]lica caveam sua[m] uoluitaret uulture in cauea
 te sancti Thoma op[er]e articulat[is] inuocasse, quod
 cu[m] et uerba. Baldam per miraculu[m] locuta est
 Numerosus 22, poterat q[uo]d Salu[m] uoluerat
 per peculiari s[an]cti Antonii uia loquendo demontha-
 ra, animal nimiru[m] alioqui multu[m] r[ati]o in commo-
 du[m] uiri sancti, aliasq[ue] ob eas quada[m] diuinit[us]
 eloqui doctus, quod si tamen in huiusmodi suffici-
 entia r[ati]o signa inueniretur (qualia haec
 forte nunquam inuenta sunt) ut deberet rare
 ab ho[m]i[n]u[m] sensu excludi, cu[m] uita Siluestri, aut
 marina sub aquis nihil alioquin obstat, ferunt
 n[on] quosdam, quos constabat esse ho[m]i[n]es tanto fuisse
 sub aquis deperdi appetitu[m], ut agre extra ipsas
 uincerent, et ad quingenta aliq[ua]nda stadia natando
 perseuerarent, respiciendi a necessitate potuit
 non nihil mitigare aqua frigida uic[u]m fusa,
 Volateranus refert in ap[osto]lica quenda[m] adeo
 paulatim marinis fluctibus ac bellis absue-
 uisse, ut qui antea Nicolaus dicebatur postea
 Colapsus sit fere ut appellatur. Quam sit et utru[m]
 animalibus irationalibus, siue brutis aliquis
 saltem discursus concedi possit? Et discursus
 rationalis uideor[um] r[ati]o utiq[ue] n[on] potest concedi brutis,
 sunt tamen, qui attribuunt ipsis discursum,
 quenda[m] imperfectu[m] circa obiecta mere sen-
 sibilis, n[on] a. circa honesta, in quo arbitratur
 sufficienter adhuc hominem dispreparare, sed ab-
 stinendu[m] o[mn]i u[er]o a no[m]i[n]e discursus et nos id supra

in brutis
 discursus con-
 cedi potest

De Aia Animati

363

+ . 3 . p . 5 . s . 3 . concl . 2 . docuimus ad agere
 animalia ratione destituta proprie proprie
 fine. Sed diu fiunt multa ab animalibus
 que sine discursu explicari uix possunt? & ^{obediens}
 plurimij sunt exempla pauca, hirsutines, pasci
 res nidi sui in dafore foramine arturceus obstructo
 ita concluderant de fame, tabesq; amoris deleret, unde
 uertente deinde anno ostra tantum modo pascere sunt
 inuenta, Cleanthes Philosophus teste Alciato l. 6.
 c. 50. ex obsequio alij sefitaret uidit a formicis
 quibusdam formicas albas peregrinas reuocari mor
 tua ad domicilia, cuius ipsa indigena erat de feru
 es ante fores constitui ab alijs a aliam in socijs ad
 uertissent pro mercede baiulatoibus uermiculis esse
 oblatas, tanusq; in interiora susceptis, que res Clean
 tham impulit ut formicas ratione praeditas affirmare.
 Just. Lips. cent. 1. epla 44 (ane Louanij falsis nar
 rat, qui literas nullo sine collari infestas eodem
 die Brapellam et ferret et referat; alius Nam
 qui e macello carnes reportaret sterneret propagare
 contra inuasores si posset, seu minus partem et
 ipse de preda abripere. Plutarchus memorat
 canem amphora olearia infidiam lapillos
 in eam miseris dum paulatim oleum asurgeret
 et ad os redundaret, ut lambeba lingua possit
 Simius quidam cum ad focum catareas uideret feri
 litur eas apprehenso cato tanquam bacillo attra
 pisse, alius cum in morbo heri famulos uasa diu
 pore cererent pileum et ipse purpureum Cardi
 nalis insignis induisse, quo spectaculo herum
 iam iam moriturum ad usum Ita commouit ut in
 ista uomicam feritanti sit restitutus; Elephantem

obediens
 plus conat pro
 hare antea
 huta uic iase

1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.

Brantius
 Casus falsi
 signatus

scribit Luff; et Cant; . epla ro nas ubarid
 foraminosa in flauid immerfigne & aqua
 naufigre ut exploraret fideliterna a fabro fer
 raris esse refectus. Iuuius l. 2. hieroglyphic.

9^a

alio quendam ait negiti opera suataq; in
 ducta ut somam quo mitebatur ab Emaraetle
 Lusitania Rege libenter proficisci uellet, cum
 antea eiusdem magistri fraudibus ab itinere

Solutio res. detingeretur, Veru' hoc et similia exempla
 plus n' configiant qua' in animalibus tari
 sensu' aliquo' interna' quo mediatte hic et nunc
 apprehendunt tale' actus ut sibi conuenientem,
 n' cognoscendo interim formaliter eum esse me
 diu' ad tale' fines, prout agunt animalia
 ex instinctu quoda' naturali qui diu' fit firmus
 aliquis actus phantasiae utio ab animali
 elicitus posito tali uel tali obiecto, hoc uel
 illo modo disposito in quo actu appetitus ani
 malis determinatur ad fuga' uel progre
 sione' alicuius rei, in' elephas ille uas in aqua
 explorauit potuit hoc ante ab Haro domi facti
 talis uidisse ex de ipsius fantasia ad talem
 deinde actus permota, sicut et de simijs scri
 bunt quod imitantur qua' fieri uident ab ho
 minibus ut prout saepe a uenatoribus ocreas
 in ipsorum conspectu mouentibus et ex uentibus
 ac pice deinde perspersas relinquuntibus capiunt

Animalia alia
 Terrestria, alia
 Aquatilia, alia
 Aerea.

Notatio Animalia diuiduntur prout
 fereat coetera ratione locorum in quibus uersantur
 ac degunt in Terrestria, Aquatilia et Aerea,

De fonte sensitivo 165

non in igne dicimus alibi probabiliter ...
ta videlicet diu at constant, et in reliquis ...
elementis. Terrestrial aliud est gressile ut homo ...
bos equus, in aliud reptile at serpens, aliud in ...
mobile ut zoophyta: Aquaticum aliud e pure aquaticum aliud ...
tate ut piscis proprie dictus, qui extra aquam ...
diu esse non potest, aliud a. e amphibium ut ...
genera animalia sunt aues in hac oia patiuntur ...
ahut varios subdivisions vario respectu des ...
sumptas, quos non est necesse enumerare praefer ...
tunc cum sint aqua multos plurima, et valde ...
diversa. Sunt porro ex his quaedam animalia ...
vivipara, quaedam ovipara, quaedam vermipara ...
quibus addunt nulli quantum aliquod membrum ...
videlicet exordia genitura pro ea animalia ...
qua forte sibi simile genere non sunt. Vivipara ...
e leo canis bovis in et reliqua fera, quibus natura ...
pro veste pilos attribuit, item ex genere a ...
quabili illa, qua intra se totum animal effor ...
mant ut delphini, balena in ovipara sunt, ...
qua vel concepta et intra se conclusa ova ...
pariunt, vel concepta in foras emittunt, ac tunc ...
demum evoludant ut gallinae. Vermipara sunt ...
qua prius vermes progignunt, ex quo postea ...
illius speciei animal prodit. Circa hac de pra ...
cipuis quibusdam sibi nonnulla sunt 1. igitur quod abiret ...
terrestria, qua varie referunt variis de monocerote ...
non levent omnino regari unum n. esse plura Unicorn ...
ria genera, unum quidem quod biuida, habet ungulas, ...
cuiusmodi sepe vidisse testatur Ludovicus ...
quidem Barthoma apud Ferrinadum de Corduba c. 9.

Terrestrial aliud gressile, aliud mobile, aliud in ...

Aquaticum aliud pure aquaticum aliud ...

Animalia quaedam vivipara, quaedam ovipara, quaedam vermipara.

Vivipara sunt quae intra se totum animal efformant.

Ovipara sunt quae vel concepta et intra se conclusa ova pariunt.

Vermipara sunt quae prius vermes progignunt.

Unicornia genera, unum quidem quod biuida, habet ungulas.

Secl v ...
nas ubi ...
a gabra ...
peroglo ...
in ...
et ...

2^m3^m4^mLapilli doli anni
malis boni con-
tra venena.

didactylis multigulis, altum quod est longius, et non fissum
habens angulam coloris albi, capite purpureo, oculis
nigris, cornu superius purpureo, inferius albo, in medio
nigro ut describit Alianus l. 16. c. 20. et hoc genus
dicitur apud Indicos apud Arabes Alianus, et Arlem l. 3.
de partibus animalium c. 2. 3^m et quod describit
Plin. l. 8. c. 2. regium habens cornu et pedes de-
phanto simili. 4^m affert Blasius Magnus l. 21. c. 10.
quod est gify Moroceros in plagâ septentrionali.
Rhinoceros cui habeat cornu in summitate narium
id est id quod monoceros nisi genericè, quo modo
aliqui hoc vocabulum usurpant, habet n. monoceros
cornu in fronte mediâ, Acenerus et Paulus Ve-
netus fabulâ putant quod Moroceros capi nequeat
nisi in sinu virginis, Cornu monocerotis sponte heredit
sicut ceruis, et ita reperiri tradit Joëus, id vero è
contra venena et varios morbos, variis coloribus, ac fi-
gurâ ab auctoribus descriptis, advertit a. Comens
multos adulterina hodie Cornu pro vero sine here-
ditate, non esse signum infallibile quod unicornis sit ge-
nuinum, si vino micetur bullique, vel lingue ad lobum
adhaerent, cui idem præstant quævis cornua asta,
maxime ceruina. Sunt et alia animalia quæ
remedia præbent contra venena è Lapidibus in tra-
se natis, et potissimum hircus ille in Corasone, et per-
sâ, de quo Carolus Cuvier l. 7. quodicornus c. 40.
in eius n. ventriculo reperitur lapis subtilissimus,
quæ Beruar appellatur ab Hebrais dictus Kalkar,
quasi hircus veneni, scribunt vero in Meditullio
huius lapidis in ueniri paleas quædam, vel aliqui
aliquid herbe sicca circum quæ lobuolatur quasi
fructuæ quædam, ceparu ristu interne esse copro-
num, et pulvere eiusdem substantie maximeq; effica.

De Va'tente sensitivo * 367

cedat hys plerumq; nicolaus Monardus sic generari ait
apud Clusium, hirci, seu caprae illae i spelunca her-
pentes anhelante extrahunt, eosq; deuorant, deinde
molestantes aqua se immergunt donec ueneni uim
extinctam sentiant ab aqua tota interim abstinere
sed huius aquae egressa saluberrima quassa et insignis
faculterba herbas per arena deponitur esse, quae nati-
mib; ueneris resistere norunt, caq; ratiore nati-
calo r; auxilio ex ueneno ab illis deorsato, et de partib;
herb; lapides isti generantur ueneris aduersi, nota
Iovis epini laterales lapides ex hircis montanis, u' a.
in plano degentibus, in plano .n. carere herb; illis pla-
tiferis, quaru' maxime succo conerescunt plura de-
his animali, et eius lapides pertinet ad Medicos.
In terrestrib; alijs animalibus multa sunt adhuc ad
miratione digna, Leo sanctissima aliq; bellua ignem
in hinc et fugit, quod Hieronim; se clare foma ac
Florentia compingere affirmat, scribitur eis metueret
gallus gallinaceus, praesertim albus, cuius crista refert
Aquilonius l. i. Opt. in rubea galli crista, quae ait
sub rubro colore auentore oculis, et parterrefacere
leonem, quod aliquo modo ad ignem auentat, rubrum
vero in albo positum magis clarescere, sed si ruber
color auentat oculos, cur n' facit et crista gallinae
tametsi sic minor, aut parus aliquis ruber? ~~potes~~
. n. ab obiecto rubro nihil terreri, aut trepidare di-
sco cartu gallinacei? potius igitur referenda un' rae ex Leo
rao ni natalem quaedam anticipatiam, si tamen uis fingallus timat.
uera e experientia, Monachij .n. saepe galli leonibus
oppositi sine ullo trepidationis signo discrepiti sunt.
stephan; ad grunty nouelli longa uentore memo, elephas
ratur, hypotamus ad gnae, ades .n. tunc fugit, ut
teste nicolo Codigno l. i. de rebus abysynotat c. 11
puerulus unis faul auentat ferus multa coru' millia
hypotamu

vide
hic diligenter
precautionem
Pouer de au
malibus

Leo

568 Tract VII Part III Sect IV

Lepus in fuga dedit. Lepus lapidibus concussa abigitur, fia-
dunt in ea parte, qua lapidibus tactus e' et omnibus pu-
trefacere, addit Gesnerus un' n' miras, quod leones ignem
metrere, atq; hinc viatores e' lapidibus colligis contra lapi-
occurru' igne' exultare solere, imo tympana ac tibias
facit. *Cynocephalus* aiunt nira' habere cu' luna sym-
patria, na' teste Gesnero ea hora, qua' luna nulli illam
nata candore soli coniuncta transit, nobisq; nri peritius
evanuisse *Cynocephalus* ipse quoq; visu depleit, nec mte
vix cibum carit; sed humi prostratus aqre h'e quasi
luna raptu' in genitricem simul a. luna caput illud cofa-
ra, et ipse visus participes fieri incipit, id' aial' dicit
ca utroq; aequinoctiu' vernali fiet, et autumnale cu'
ingoti circuli duodecies de die p' interalla aqua
mittit, qua us occasione' dedisse putatur ut alibi
diximus die' in v' partes distribuendi, quibus dein
de indi candis varia sunt ingeniose horologia ex aqua
arenis, rotis, umbris, et epocogitata. *Camelion aial'*
et teste Gesnero l. 2. de quadrupedib. figura et
magnitudine n' valde dissimile crocodilo, sed acu-
tior t'n spiram curvatura et cauda ampliore, hor'
aial' n' solo aere vivere id' supra indicavimus de
nutritione, cu' purus elementu' alere n' possit, nec
piscis aut serpentes vivant nisi aqua exhalationib;
saltem plurimum mixta et succo foventu' impuro;
credibile t'n et camelionte, quia animal frigidiss-
mu' epigui sanguinis posse valde diu sine cibo
extremo vitali tolerare: de eodem camelionte scribit
Aulus l. 1. de Historijs animaliu' c. 11. quod color
mutet n' t'n in oculis, sed in toto corpore, et cauda,
cu' oculi concoloris fiat, aiunt a: movere ovis
coloris, quod propine albrigit p'tor rubros caridos

Cynocephalus

Camelion

Sect IV
De vivente sensitivo, 369

habet hanc posteriorem Aliam et conservat eas har
de videre liana apud Corimb. l. 1. de gen. c. 4.
q. 1. a. 3. ipsi referunt in quibusdam transparentibus
quod habeat corpus Camaleontis, sed cur n. Ita et
color ruber, translucet? cur variat mutationes Came
leon in eodem loco? cur Polypus (qui similiter de colo
res mutare, p. 2. quando suscipit colore rugini cui ad
haeret, modo a. n. suscipit, Aq. r. l. 1. Opt. prop.
q. 1. opinari problemis in esse Camaleonti plures hu
mores, diversi coloris a natura datus, qui pro va
ria deinde fantasia sub extrema cute, si forte q. 1.
nec tenuissima e. ut pellucida m. h. lamina cor
poris admodum quaeat, et transparare, sicut vivam
habet sanguine ad genas affluente crebescere, Ita nig.
gallinae Indicae, unde et p. 1. cur respicit camaleon
corpore colore rubro, e. n. modici valde sanguinis,
deleg. aiel et timidi simu, idipsum a. nullo magis
dicitur de polypo, qui sanguine oio caret. De Hoff Basiliensis.
l. 1. qui Latine regulus dicitur vel quia serpentes suo
est, vel quia coronatus habet caput, ut vult Adu
cena dicitur e persuasio in nasu ex ovo galli anno 1.
quod ut ait Galenus Lemnius l. 4. de occellignau
t. 12. anno septimo, nono, aut ad summum deo
mo quarto praefert mensibus, ut hinc, et caniculae
fideiis exorta ex putrefacto foemine apremendo aut
hemore collaie congelatu forma n. oblonga sed
orbiculata colore modo luteo, modo bupeo fla
referta vesficolora ad eum modi sane generatio non
videatur omnino incredibile est et bufoas u. g.
ex putrefacta sub fino anate aut serpiones ex
herba que basilica appellatur possunt enasgi.

Tract VII Part III Sectiv

Veniunt hic et inter reptilia in quaestione Viperæ
 utrum nimirum Matris suæ cui parit enesent? de his
 Ita Plinius l. no. 62 Viperæ Matris caput inserit
 in os femina, quod illa abrodit voluptatibus dulcedine
 tertâ die intra uterum catulos excludit, deinde sin-
 gulis diebus singulis parit, viginti fere numero, itaq;
 lateri more impatientes prorsumpunt latera, occisa
 parente in partibus ut ait Herodotus ultioris, id est tradit
 alij compluribus, et ex SS. P. Basilij Athan. Gregor.
 sed huic opinioni repugnare vix experientia, refer-
 rant. n. Plinius, et Ferdinandus de Cordoba clarè
 deprehensum esse viperas nasci sine utriusq; parentis
 damno, nisi forte sint diversa species, quarum alia
 mansuetiores alia a. crudeliores, SSos. Salsus ait Toletus
 in c. 3. Luc. annot. 22. apud eum pro afferendo
 exemplo in gratitudinis moribus, instituentis opini-
 onem horum vulgata, dicitur certa n. ano in loco asserit
 viperas ova intra se parere, et excludere catulos
 a. abrodit deinde membranis prorsumpere nulla facta
 mentione laese vel occise parentis, hinc et viperæ
 dicitur quasi in viperæ, quia scilicet solum inter serpen-
 tes ut unum animal edant n. a. quasi qui parit.
 50. qm ad animalia aquatilia multa sunt in his
 miranda, de quibus p. t. citatos prolixè et agit
 ac differit simp. Maiolus tom 1. colloq. 9. Philoso-
 phi maxime disceptare solent de Echeneide seu
 Ramora, et de Torpedine. Ramora pisciculus est
 pedalis vel semipedalis longitudinis, qui integras
 rotas atq; naves tanquam cantibus affixas continet
 quos Plin. scribit euenisse Antonio in pugna
 illa Acciaca, sed n. improbable videri debet
 quod alibi diximus è Helvio, q. putat id casu duci
 statat accidere potuisse, Conimb. l. 7. Phys. c. 2.

Ramora

De viuento sensitiuo 373

Quidam autem naves ab Echeneide retineri
 non amissa qualitate aliqua occulta, quae navi
 propria impulsus hebetatur, et extinguitur, quod
 invidere est posse vis magnetica cogitat. n. à magis
 te n' abeo magno ferri castulo magis realide tisti
 posse, illud a. quod de metu pueni quida offerant
 quod faret felicitate si Echeneid à nauigio duelleratur
 in vi ad se fauore quod no. n. nauis in mari te
 menda ubi non remato uno corpore pnt succedere
 aqua? De Torpedine ex Nicolas Godino reatling Torpedo
 a sibi stupescere mira quoda modo piscatori na
 ra, notant in torpore illud breui euansere; qualiter
 stupescerent n' in frigus, sed alia quoda peccata
 neqz n. oia pnt ad manifestas qualitates deluoi
 ut aduertit Scaliger aperit res contra Cor
 danu, ubi ait hoc esse gamma impudentia. 3° aquila reg
 quod attinet ad animalia, aerea principatu obli
 nec multisqz nominibus admiranda est aquila, de qua
 suscipite scripsit althrophandus, no Phaniidm
 cui alioga prima attribuit probabiliter è n dari Phariu
 saltum talem, quales vulgo describunt, qui sic uni
 cas, et post annos quingentos se se ipsos combu
 rit, refertur nato pnt e cixeribus uermiculis, qm
 are postea euadat, quaquas n' est plane inctio
 dibili hac refeminatio, quia uires alioqui nãa n'
 superat, licet n. Phaniid sit animal aliquod per
 se stans, potuit tñ deus ob rãos peculiare cine
 ribus ipsius vim quanda dedisse, qua rebus misu
 per alijs auellitibus in noua uoluntate stantibus
 laboret, sed auctores interim, qui de Phania scri
 bserunt ea sunt uarij ut apud graucifimos quosqz

372 Tract vn Part m Sect II

Felicanus huiusmodi animal merito sic suspectus. De Felicano aliqui dicunt eum rotas importari a pulvis impeditur repercutere, et illos imprudenter occidere, deinde a. post lachrymularum sanguinem vulnera, suorum sanguine ad vitam revocare, alij hoc facere sicut cum pulvis occisi sunt a serpentes, alij volent felicanus pullos suos sanguine sui nutrire quod in Aldroph. et Ges. proprium putant uulturis, qui e vulnerato sibi molliore. pullos suo sanguine pascit et felicanus e Aldro. phando idem quod Inocrotalus ta uatur alij ut ferunt bat paraulam in quoda Althiope fuisse reperta Plinius psalm. 100 de Felicanus solitudinis, quod a via inhabitat et paludes ab hominibus consuetudine remotas, oia felicanus ait ut Aldroph. carere medulla, de Felicanus in censo a venatoribus nudo cum suo et periculo alij concubis calor et igne quatuor se accitire, unde occasio forte fuit plura de Felicani erga pullos amorem dicendi, aut sanguini.

Notatio 3 Celebris est et alia diuisio

Animalia de
uidentur in
sanguinea et
cosanguinea
Aucy

animalium, qua distinguitur in sanguinea et cosanguinea, 1. Itaq animalia continentur sanguinea Homo, bos, leo, quadrupedia in Item feras uiciorum, ut Felena, Felpling. Item aucy, 2. dicuntur uel rade pedum in eay, que planis sunt pedibus ut Anseres anates in in eay, que multitudine ut sunt reliqua aucy, uel rade quadrupedia in maiory, ut e aquila fignus et in mediory ut est Gallina, colamba, et in minimay, cuiusmodi sunt passer, hiranio in Aucy aut sunt oripara et duoru sustinet pedum, carent renibus et uiscera, sunt Amphibia modici potus Amphibia habeat pulmones et in aqua dormiunt respirationis eay os uentibus extra aqua emittunt. alia ex his sunt quadrupedia et Ceto, cobelus, rana, alia reptilia, ut natrix, alia bipeda.

Amphibia

De Anima Animal. 173

simul et volucra et enas mercales. 3. animalia animalia
expanguia distribui possunt in mollia, crustata et expanguia
liqua, et in ista quibus adduntur zoophita, se hinc
oibus accurata foris et fuscis pliffus Aldrophanis.
Mollia sunt habent, qua neq; spinae habent, ut pisces, Mollia q.
neq; appera, seu crustaceam sententia, ut cancri, neq;
tanteu, tegumentu et conchilia, sed velut homo mollia
sunt. carent a mollia ossibus et uisceribus, saltem disten.
Atq; licet aliqui habeant, quod ossiu' rici' aqat: se
pisc. n. habet spina, loligo habet gladius, q' referit
altera parte galerul' altera perna, utruq; hor
animal' humore quendam in se continet similem tras
neato. Arily l. 7, de partib. c. 5. de sepis ait cul
metu tenetur hoc effuso ha more aquas infuscant
ut se abscondant, habent mollia caput intra uentres,
et pedes, qui fere octoni sunt, in capite os e, et in hoc
bini dentes, seu pronusides, lingua caret, et uoce:
Polypus, sicuti est inter mollia, plurimu, cui quod polypus,
da' habuisse caput ad magnitudines solij, aliaq; hinc
uultu aliq' exire scire ad mole' sati, ita robustus et
firmiter, ut hinc facile brachys suis e' nauis extra
hat ad saga adstantes ipsoru' interdu' calores induit
et pisces copiose affluentes hoc solo rapit. Crustacea
uaria diuiduntur ossibus, carent, foris e' uita
integuntur pedes habent octonos in obliquum
pleos, quibusda' et ut cancri sunt bona brachia
intra forisq;, ex his deplur' brachiu' plerumq;
est maris ut notat Arily q. de hist animal. c. 3
caput habent paru' distinctu', unde aliqui uoluerat
crustacea oio esse aequala, cornua q' d' habere ad
iter explorandu', quia agere uident, oculi sunt pra
duri, quaequa uersu' mobily sine palpebris incedit

Polypus
piscinap.
in
mollia.
Crustacea
1?

ferre tñ ad latum obliquo motu n̄ natant pedibus, et
 pennis more volliū sed cauda uocē carere et re-
 spiratione, crassa subinde epuant quod de locustis
 asperit dicit alians abbe Gustauca lanā de rapel
 te et de ressiere. Aldrophand. 1. 2. de organibz
 c. 1. ait in cancorū capite lapillus reperiri fi-
 gurā planā qui accennitō aucto n̄ uisus notam
 Testacea habet marifera. Testacea durā quāda testā
 integuntur, et alijs sunt concha, conchilia, ostrea, imo
 et testudines, concha, et cochlea aliqñ sumuntur pro
 genere testaceorū, aliqñ pro certā specie, aliqñ
 pro solis testis sine integumentis, aliqñ pro tubā,
 uterq. n̄ ut notat Aldroph. ante tubā in uellam
 cochleis et conchis ad buccinā dicit uterbat̄ur, fi-
 gurā et uarietate n̄ testaceorū eleganter descriptis
 Plin. 1. 9. c. 33. Conchilia quādam ait Strabo
 in xilo magis idem, Aldrophand. ait binos illos del-
 tes esse, et pro lingua cognoscat aliquid in ore, oridēn
 proximū esse Aschachu, qui sit corpori proportionatū,
 post uentrem autem esse intestinū simplex usq. ad
 caudā, unde sit in huiusmodi animalibus imperfectis
 ubi n̄ tñ organorū apparatū reperiri, quantum est
 in animalibus perfectioribus, locus ubi communiter
 gignuntur testacea, et ferre in aquis, et limis, uir-
 tu posse et naturaliter nasci in fapis, humida et de-
 licat aliqua nāc p̄nt, et astrorū quoq. influentijs
 concurrentibus, uā a. sine nāc frigida n̄ indigent
 nullo alimento, sed foetore uisoso tantisper se
 sustentare p̄nt experientia aliquid constare feri
 sunt conchilia n̄ pauca in summis et alpiū iugis
 reperiri et Antiscipia in marmore quodam dicitur
 budo adhuc uicis uentus dī, in hōca dno nitano
 sapa i mari extrahuntur quinquaginta et plurimum

De Animā Animalī

librarū, quae maleis fracta pisciculos delicatissimos
 exhibent, utrosq; Etuū, et aligū viginti, aut plures,
 quorū singuli singuli quasi didulis sacis aliquo
 mbeusticio digerentur habentur, datur et concha
 fopiles in agris, et alimētū his subministrari p̄t
 p̄poros corporū illorū duriorū. Insecta sunt
 ex sanguine quorūdam, quae ferē, mēsuras quorūdam
 partū sui sp̄mā vel p̄sonā, vel utraq; habent
 alijs animalib; aut rarisq; dūr, varijsq; diuēsijs
 sunt. n. quae pedibus carent, et quae habent pedes
 ac saepe quidē plurimos, sunt quae in aquis de-
 gunt et musca pluuiatiles, et quae in terris ut
 lambrici, et quae in libris ac vestib; ut tinea, latta
 quae itē in arborib; animalib; ut teredines,
 pediculi pulices, in marmoreis oīo sunt exercitū,
 huiusmodi insectorū quae multiplici mōte se fo-
 gunt, formā, magnitudine, generatione, abis
 nib; distinguuntur, pelluntur insecta fū-
 gore, fumo, sapore aeri, et alio phan. scribit
 fūmo et pennis apupae epitato muscas, araneas
 scorpiones ac similia ferari; Apes p̄ca ceteris
 miratus fuitur Aristomachus quida, His enim
 duode sexaginta annis id anū segit et eorum
 labores, moresq; cognosceret, et sine saae in illis,
 fuit et in formicis plurimā stupenda, de qbus
 egregie Athrophardas; apū effectus aliquis eū
 retur, mel, sed hoc ipse probabilis non faciat
 sed tm̄ comportare, ut et indicat Ariles l. 5.
 de hist. animaliu' c. 22. mel. n. nihil aliud
 esse ur, quā succus quida' ortus ex rois cui' opha
 latōnibus bonā certāq; permixtione, q̄ p̄mis-
 tio fit partim ā calore nāali florum, qbus
 ros infidet, partim ā sole, interim n̄ ē negandū,

Insecta

16

Apes

Apes mel n̄
 faciunt
 unde q̄ dicitur
 deo nulla in
 Mellorū

176 Tract VII Part III Sect II

quin dulcoris ille humor ab apibus collectus, ab
 ipsis deinde in alvearijs magis quasi exopto
 tur, et perficiatur, nec potius autem confusum
 à putrefactione, tradit. n. Columella l. 2. ca.
 14. dicitur hoc mellis opus ad multos annos immixtum
 permare, surculi et arborum in melle lemersi
 sunt reantes, in regione in regione transportari,
 ut in mel fm patetas aliquas fictorias ut calidior
 res habere vim calefacientem, et exsiccandi solis
 humidum supfluum, et asiditum, de reliquo vero
 siccioris Colporis ita contringere ut humido crina
 to, et conglutinati via ophalanti obstruat
 unde et ipsa deinde putrefactio in apud
 mel optimu' di' fud' petere sicut et mellem
 in uino et summu' in oleo praestantissimu' calsetur,
 nam mel illud optimu' putant quod factari in
 star conuulsi, mirusq; fluidu' est, ac suo adco
 pondere leuissu' contendit uini a. nesi' idcirco
 fortasse procellit, quia quod magis aequu' in uino
 fundum petit ob grauitatem, quod uero supremu'
 est nullu' debilitatur ob partes meliores continuo
 ophalantes, unde quod e' nesi' suo in uigore caret,
 eius nimiru' ophalatione impedita e' supremu'
 ni oleo leniq; fannu' praestare hic, quia quod opti
 mu' est maxime est delectatu', et aereu', ac
 consequenter maxime leue. De scarabaeo Ludouic
 Pallaster l. 2. c. 2. hierologia et Aldrophar.
 Scarabaeus l. 4. de insectis c. 6. narrant hoc admirabile
 scarabaeus excrementu' lebulu' nactus id sibi pro
 futuro pignore elabora' di' sumit, proinde pillu
 las ex eo conficit, quas ab ortu solis in occasum
 posticis pedibus perpetua' qua' de' rotatione in pellic
 ipse interem' auctus ortu' prospectans, pillulas a. ita

De viuento sensitiuo 377

fabricata, terra infodit, et per dies viginti octo
occultat, sed vero ita consecretur in terra ani-
matur primu in vermiculos, ac deinde paulatim
in scarabaeos, sicut tamen adhuc veluti folliculo quo
pra' involutos, die a. vigesimo nono pater e nicho
prodit, pillulas egerit, et singulas in aqua prout
ait, que sic mollita paulo post aperientur, ac factus
emittunt, huiusmodi scarabaeos appellare in Albro
phand. pillularios, seu finarios, nascitur autem
ex solo latre sine matre, unde et Egyptii patrem
idem expressum scarabaeu pinxerant quod Hieris
testatur: Romanis quoq; militibus scarabaeus pro signo
fuit, ut scilicet animi viribus ad moreretur, scribit
porro singulare esse scarabaeis cui sole anticipatio,
sole n. oriente oculi ipsaru sensim incipiunt he-
lectros fieri usq; ad meridiem ubi vero iam sol de-
clinat lenius acutius cernit, et acutissime cui
sol suo occubuerit. De araneis curiosa questio
ne' applicat Joseph. Planc. in loca Artis Mathie
mathica ex l. 9. de hist. animaliu eo. 7. libro 239
sic habet Philosophus: aranei statim cui editi sunt,
fila mittunt, ne ab intrinseco talia excrementa
ut democritus ait, sed ab extrinseco de suo cor-
pore veluti cortice aut more coru animaliu
qua suos fillos iaculantur; quaeritur q. utrum
fila mittant aranei ab intrinseco ut democritus
voluit, an ab extrinseco ut Arles? Plancano placet
opinio Democriti, scribit a. se diligenti observatio-
ne certissimo deprehendisse araneos fila sua emitte-
re ab intrinseco, atq; ut acutius cerneret araneu
quenda opaca cuidam rei apposuisse, et in tempera-
ta illa lae clarissime vidisset filu ex secessu
aranei prodire, sed addit araneu n. continere

Aranea

intra se filu' ullu' uerui humore quenda' uisposi,
 qui ob lentorem in tenuissima fila fit ualle de
 stili, uti auidere uidebim' in quoniam id uero se
 didi esse i' sectione ararei, in quo humor quidam
 lentus apparuit, uale n' requiritur ales magna,
 copia pro filis admodu' multis, qua uideam' in uru'
 conglobata minima quenda' uoleam' efficere, ut proinde
 prodigiosa antiquae forma magnitudo cerise da
 cit, ex qua Helidgabali in seui collegere decem
 millia condo ararearu', si quidam de telis intelligi
 hoc tm' queat: certe si ararei fila desunt
 suo quafi extrinsecu cortice ab operatione sup
 flug' mae uel ut ex humoribus adhaesentibus
 facto cur per exesum emittere uari' cur non
 mutatur macula et color in arareis? nisi di
 cere placeat quod aliqui dicunt circa secessu'
 magis conspicua esse filoru' detractionem, quod
 ibi plures particulae mae illius concurrant
 et a radibus posterioribus maxime ad turtura
 accommodari debeant, itemq; cortice' illu' esse ual
 de tenue, et transparentem. Sed hic altioru'
 queritur quomodo arareae fila ex una arbore
 in alteram longe remota deducantur p'ptim
 cu' intercedunt uel duneta, uel aqua? putant
 aliqui arareae se ex una arbore suspendere
 et ad alia deinde uento deferri, sed quid si uel
 nullus afflet? experimur. n. nihilo miru' dieb'
 et maxime tranquillis huiusmodi telis duas
 arboris copulati, easq; equitibus impedimento
 nonnunquam esse, alij dicunt arareas per
 aërem uelut p'p' per aquam quasi natant,
 quod quidam inel mihi confirmare uolebat quod

De viuento sensituo 179

in matutino, tam prope, ut aer ob vapores calidior
est fieri uiderit, sed huiusmodi opinione res si
sua digna existimat Planc. l. c. uera igitur opi-
nio uel sic aranea filum non simplex sed ra-
morum quorundam ac multiplex emittere,
quod lenitate quadam sua hinc inde na-
tet ut facile una aliqua pars alteri alboni adhaereat,
unde cum hoc aranea sentiat facile habere trans-
cursum et ulterius et telas suas reticulatas ex plicae
sunt, sed nec illud uis improbabile est, quod alig
afferunt inesse uidelicet araneis uim quendam
idolatoriam, quae se se ex uno loco in aliam
uibrent, quod aliquo modo aldroph. quoque ex arille et
elinio elicere ut, ait n. fieri nonnunquam in ara-
neis ex arbora in caput subiecti serpenti magno
se impetu deorsum librat, itaque eius cerebrum
commoueat ut melto et stridore enoni cogatur
Zoophita aliqui uel ad has propositas, quarum Zoophita
sanguinis species reuocant uel noua aliquam
constituunt ea inter plattas et aial nra qua
si ambigunt ut est urtica, uua marina, pullmo
quonia uides quibus aldrophodis, urtica sic urtica
dicitur ut, quod manu tangenti adurit sicut
urtica herba datur a. Et urtica aliquod genus
sua uitem p. de historia animalium . . .
quod se pro libitu a sapie liberare potest et hor-
matur Zoophita haberi non debet, sicut n. per
mare more cochlearu si uirga aut baculi
urtica soluta perungatur noctu laque
aiant ac si faeces essent auensa, id est ut alig
tradunt de pulmone, Penna marina Zoophita Penna.
quoddam habetur quod simile est pennis magis,
quae in pileis gestari solent noctuq, stalla atar
replendet

SECTIO II^a De speciebus sensibili- libus *

Corpus sensitivum exercet operationes suas
per potas sensitivas, adeoque per sensus, q. prom-
de ad parum considerari solent et debent cum de
corpore sensitivo agitur, sed est tñ p. quod utile
et necessarium ut quaedam oio de speciebus sensi-
bilibus praemittantur sicut in progressu patet
de his igitur in hac praesenti sect. q. quas con-
clusiones disputabimus.

Sanctus
sensibilis

Conclusio I dantur species sensibiles
est cor. sentia gravissimorum tñ Philosophorum
tñ Theologorum, Sancti thoma 1^a q. 9. 55. a.
alexis. Albert Mag. Scoti, Richardi, Agrii. Thom.
Conimb. 2. de aia c. 5. q. 2. Suarez. pagim
Vaeq. 1. p. disp. 38. Muro. mend. sub q. utas
ic. 55. Patribus Augustinus anselmus, Damasc.
censet pro hac conclusione sit

Nomen species
quod in telli
gatur

Notatio I Nomen species n. accipitur
hic ut in illud Logicum, quod sub genere est eod
formas quaedam, et qualitas, quae vim habeat
representandi obiectum p. vitali sine tanquam
imago eius, sive tanquam instrumentum quoddam
arbitrium; appellatur huiusmodi species 1° sensibi-
lis in proposito, vel quia e. a. rebus sensibilibus,
vel quia ab intelligibili specie distinguitur 2°
intentionali n. quod nihil reale est, sed quod
per illam p. tenet in suo obiecto. 3° p. n.

Species
sensibilis

Cur substantia
n. d. l. s.

De speciebus sensibilibus

tuely n' quod sit extra maia, sive a maia oia libera, ut op ipsa maia p'ca educatur, sed quod referat p'ca ad obiecti utilit' quasi eius conditionibus maatibus sicuti cera anuli aurei vel auri impressi, figura quidem recipit, sed a maia p'ca auro ipsu' aut auro quod a p'ca p'ca dicitur t. 121. q. 2. de typis quod obli similitudine

Cur typus?

sensu imprimat sicut typi literas solent. sicut dicitur a. communiter species in impressa et expressa quam ipsa p'ca efficit, et quasi opprimit ut visio u. g. vel auditio, atq; hic obiter p'te adhiberi n' posse quod docuit Plato, nimirum in visione n' accipi species, sed ab oculo ad obiectu' usq; emitti spiritus quondam vitales, et ipsu' ita obiectu' p'caens quodammodo fieri, sic. n. daretur saepe penetratio corporu', ut et corpora q'da sint spiritus illi vitales, si in formica u. g. clausi esset in vitro aliquo pellucido deberent transire p'ca r'bus per vitru' ut visio percipi posset, deinde cul' sic aliq' maxima distantia oculi ab obiecto (quod p'te de sole et astris reliquis) deberet maxima q'da spirituum vitaliu' copia effundi ut obiectu' p'ca vis' na coningeretur.

Cur typus?

Species dicitur in impressam et expressam

Notatio

quod dicitur species sensibilis ut dicitur in p'ca p'ca t. 5. q. 9. ait p'ca sensum ab obto immutari, quod quidem optime applicari p'te p'ca productionis species. t. 122. et 124. docet sensu' habere a se accipiendi fias sensibiles, absq; maia. t. 115. vult obiectu' immutare maia et maia ipsa p'ca. 3. de aia t. 38. dicit sensibilia n' esse in aia et in sensu, sed fias ipsorum, utiq; n. equus u. g. aut lapis n' e in aia et sensu, sed species equi, aut lapidis. l. de

tractus p'ca sensibilis p'te 1.

182 Tract VII Part III Sect II

memoria c. 1. quarens cur absentis rei recorda-
 ri possimus, respondet id fieri ob similitudinem
 seu formas quae in sensu interno retinentur. U. de
 sensu. c. 2. hocet imprimi ab obiectis in sensu
 fieri aliquas, quae absentibus et rebus sensibilibus
 p[ro]p[ri]etate, et sunt ead[em] p[ro]p[ri]etate, p[ro]p[ri]etate quam quod
 at supra vidimus aserat p[ro]p[ri]etas sensitiva, et p[ro]p[ri]etas
 uas, et ad actum reduci ab obiectis 2. p[ro]p[ri]etas ab ex-
 perientijs, nam res aliqua u. g. aereus in aqua
 existens maior apparet, quam si esset in aere et
 eo scilicet, quod species p[er] diversa media, p[er] uia
 p[er] aquam, et aliam transmittentes diuersi mode
 representant obiectum, p[er] quod et r[ati]o ad res
 maiores certenas inuati. Solemus p[er] i[n]tra ocu-
 laris, in quibus species refringuntur, item cum
 baculus in unam partem ut in aqua in alte-
 ram a. in aere apparet quasi fractus, quia spe-
 cies n[on] recta feruntur, sed refracta, ut docent
 optici p[ro]p[ri]etate sonus quidem audimus, auribus
 auersis, colorem a. n[on] uidemus auersis oculis,
 cuius rei disparitas n[on] facile redditur sine
 speciebus, accidit, quod in aqua commota uide-
 amus unum aliquod obiectum apparere ut mul-
 tiplex, quia partes aqua commota et n[on] ma-
 nentis in ead[em] superficie pluri habent
 so ad modum pluribus p[ro]p[ri]etate. 3. p[ro]p[ri]etas pro
 speciebus multiplex est ut r[ati]o, nam obiectum
 saepe a sensu plerumq[ue] distat, cui igitur obie-
 ctum concurrere debeat ad sensationem uel
 producatur aliquid ab obiecto in medio, uel non,
 si prius t[ame]n id optime assignabitur species, si

2° p[ro]p[ri]etas
 1°

2°

3°

p[ro]p[ri]etas 3° na-
 tionum
 1°

De speciebus sensibilibus.

2^a

posteriori. dabitur actio in distant; deinde poa
 sensus debet determinari ad hoc vel illud sen-
 tiendum u. g. poa nigra ad percipiendum u. colorem
 uel nigrum. uel uiridat, sed obiectum n. pt im-
 mediate sensus determinare, faciet. n. hoc uel
 affectum, uel tanquam conditio qda ut nimirum
 sic praesens, n. prius quia agit in distant, n. et
 posteriori, quia saltem hoc dicit n. pt in sensu
 interno, qui se extendit ad obiectum et absens, imo
 et iam prius dicitur ad, et unde fit cur ima-
 ginari aliquid nobis n. possumus puta imperatorem
 tuorum si nunquam uiderimus, possumus a. si
 uiderimus? nimirum sensus internus p. speciem
 quandam immutat, et saepe recordari solent
 sensus abstracti ob eandem speciem in nobis remanentem.
 Porro qua contra species opponi solent ad finem
 huius sectionis respiciemus, cui solutio sequen-
 deat ex applicatione uerborum specierum.

Notatio 3

Species ante dari in oibus sensibus
 externis et internis. Quoad sensus externos
 de uisu quidem et fere et de auditu ex
 patet, quatenus tunc cur species audibiles de-
 ferantur cum tempore, n. item uisibiles, experimur.
 u. g. audire nos tonitruum bellii fragora, qui Gintburgi
 explosione moram, Mend. et alij coetero aiunt spes
 uisibiles n. dependere a motu sicut audibiles, cui
 haec fiant a sono, qui quidem ex aeris diuersione
 nascitur, reliquis sensibus regant aliqui auctores
 subas species, sed Arist. in 4. 121. itemq. 123.
 et 124. de oibus affirmat, et licet gustus et ta-
 ctus sint admodum materiales, adeo ut n. determinentur
 ad sensationem nisi habeant obiectum praesens, q. tunc

Vari species
 dantur in oibus
 sensibus exter-
 nis, ut patet
 in 3.
 Quarta!

Solutio

sunt altioris elevationis supra naturam, quae pro
 nutritiva debent et perfectiori quodam modo
 suum obiectum attingere, nimirum per species in-
 functionales, praeterquam quod nullus sensus videtur
 atque habere sufficienter obiectum praesens, tactus
 enim aerem externum sentit et per eas partes inter-
 iectas, quae sensu saltem caeant nec commode
 ratio assignandi queat cur tactus calorem sibi in-
 existantem, similiterque gustus saporis et ol-
 factus suum odorem non percipiat, si ad sensationem
 non requiruntur species, quas quidem in proposito non
 habent. Quoad sensus internos unum est quod se et
 indeterminati et indifferenter ad percipiendum hoc
 vel illud obiectum sensibile quod praesentia est species, quae
 rationem internam determinat. Sed potest de illis
 asserunt et coiter dari tam in humano, quam in
 angelico species improprias, de humano probant,
 quae Aristoteles ait 1. 3. de anima 4. 2. ita esse esse
 quod dicitur pati ab intelligibili sicut sentire a sen-
 sibili, et illud quantum est esse cum sit indifferens
 ad quodcumque percipiendum postulat aliquod prin-
 cipium unde determinetur, quod erit species
 intelligibilis, sicut enim se habet sensus ad suam
 operationem ita intellectus ad suam, neque sufficienter
 phantasmata, sunt enim haec materia et intellectui
 non proportionata, non sensus ad ipsa obiecta materia,
 unde non possunt illud effective determinare; adde
 quod habet Scotus in 1. dist. 3. q. 6. cum phantas-
 mata sunt in corpore non autem in anima forte magna
 quaedam natura intellectualis imperfectio si non in se, sed
 in corpore, hoc est in propria sensitiva corpori in ha-
 rente nobilissima sua operationis principium habere

De speciebus sensibilibus.

185

De illis Angelico Theologo alij docent auopifre
angelos à Deo in instanti creationis sua odis
species, ut S. Th. cu suis, alij a. ut Scotus voluit
aliquos saltem species à rebus desumpisse, sed de
speciebus tñ unum probatur, quia in illis cre
ata nō fit sine concursu aliquo obiecti, re
uel per suam specie, seu obiecta, qua sunt ab An
gelo ipsa intelligente distincta nō habent con
cursum per seipsa q. per species, na de ma
terialibus patet hoc ut ex dictis. de spirituali
libus a. et intelligentis reliquis ita conicitur
quia subtilia creata, et fixata nō pōt alieno illi
illabi, et cu illo sic intime coniungi ut fiat veluti
fias intelligibilis illius, hoc n. est proprius diui
nae nāe interim docent Thomista quod Angelij
seipso nō cognoscant p. species cu sit sibi ipsi intime
praesens, et p. suam subtiliam satis ad suā cogni
tionem determinatū, ac proportionatū, quippe
ens aliquod spirituale, uerū aīa rationalis
tametsi sit et immāalis, et sibi intime praesens
ac proportionata, tamen in hac condicione cum
est unita corpori habet in intelligendo dependē
tiam quanda à phantasmatibus, et consequenter
à speciebus, qua sunt à phantasmatibus acceptae
hanc a. dependentiā videtur afferre illa unio,
de separata a. anima rāo proposita pōt et pro
cedere. Caterū sicut spēs sensibilis qua sunt proprie
suorū obiectū dantur in sensu interno et externo,
ita et dantur spēs intelligibiles eius dū cre
atarū in illo odis. n. re creatae sunt obiectū illorū
et ab aliquo primum illū creato intelligi pōunt
cu nō obta illa uel nō sint proportionata ut ma

terialia, vel n̄ sufficienter unice ut spiritualia
 erunt sane danda species illorum, que sint vel ab
 illo agente exphantasmatibus producta ut in homi-
 nibus, vel ab initio creata, ut de speciebus
 angelorum sentiunt Thomista, sed vero ab improbi-
 lity aliqua impressa d̄s disputant Theologi . . . p.
 q. 12. possibilem volunt Scot. Rich. Mol. Valent.
 l. p. q. 12. punct. 2. Suarez in prima parte
 l. 2. c. 13. Mendoz et Vasq. q. n̄ solum ait n̄ impli-
 care tale speciem sed prima parte d. q. 3 probat le-
 factu rationem beatificam fieri y circumferre species im-
 pressas, quas et dicit esse ipsam lumen gloria, ne-
 gante tñ possibile esse talem speciem horum, Marfil
 Agui. Solus. Caiz. et Thomista, qua vir expressa
 sententia ipsius et S. Thoma l. 1. art. 2. ubi
 ait dicitur hanc per similitudinem (illic de simi-
 litudine ex parte obiecti. D. videri est dicitur d̄
 unam essentiam n̄ videri interim a. fatentur
 huius sententia rationem n̄ ita prompte assignari
 posse optima scriptura hac, quod d̄s n̄ potest
 esse praesens rebus y aliquid supradicti, q̄ se ipso
 est p̄s obiectis, quantum est ex se q̄ pari ratione
 non poterit esse praesens in intellectu ipsiq̄ unum
 per aliquid supradicti casu sic d̄s se ipso unitus
 dicitur absolute.

*Species impressa
 praesens dicitur
 in se obiectis*

plu.

Conclusio Species impressa sensuum
 ex ternore proceduntur a suis obiectis e coris opinio
 et traditur se a S. Th. multis in locis p̄sertim
 a. 1. contra Gentas c. 65. sibi q̄ requiritur
 certa quoda obiecti distantia, et sublato obiecto
 vel obiecto quopiam interposito n̄ potest fieri sen-
 satio q̄ figuram est quod obiectum agit, ut et ipse

De speciebus sensibilibus 187

Species dicitur sensus reduci in actu ab objecto qd obiectu concurrit effectivè ad sensationem, sed non immediata cu' sepe plurima distet qd p' species quando a se profluentem

Notatio Obiecta cu' producant species for Obiecta cu' producant species for

vibiles sunt i'ia principales ipseru, n. n. apparent qd sensibiles alia, et obiecta perfectio id sunt, qua' species, sunt id' p' n. refert quod species dicantur minus materiales, quam obiecta, a quibus affluunt, huiusmodi ex m. nomenclationem, ides dicitur acceperunt, qd in gra. de essendi materiali et corporeo sunt entitates qualem dimidua, proindeq' dicitur minus materialy, q' dicitur quasi deficient ab esse materiali, quod intra latitudinem esse corporei perfectu' est, sic relatio p' q' similitudinis qua fundatur in nigredine dicitur minus esse materialy, qua' fit ipsa nigredo, n' quod habeat in se aliquid elevatu' proprie supra materialem, et fit alioru' cuiusdam ordinis, sed quod habeat entitatem quandam minorem passim n. relatione minima entitatis habeantur apud philosophos, ut suo loco diximus. Aliqui pro eia' species (ne hoc ad addatur) assignarunt Angelum, alij a sensu agens, sicut ob simile finem datur ut velut illu' agens, sed natura substantia admitti fit, na' quod priorum Angelu' op' vi ob opinione p' se nihil fit producere potest motu localis, et qua' ad illu' pertinet qd species superant ipsius virtutem, fit tunc Angelus quilibet sine bono, sine malo, ut obiectum exterrum sensibus proprio unde deservant species, ut in novitate species in phantasia latitantes commo, vere ut videtur nobis audire, aut videre aliqua, qua' tamen a parte rei nec audimus, nec videmus.

Obiecta cu' producant species for
sensibiles
sunt id' p' n.

alij pro eia' species assignarunt Angelum, alij a sensu agens

quo ad posteriores abiectu sensibile et sensus, in fine
 eiusdem ordinis et satis inter se proportionata non
 requiritur. sensus agens, sed obiectu p se sit sensum
 immutata imprimendo videlicet illi aliqua species,
 quae producit, aliud e a. de intellectu, obiectu in regula
 n est ipsi proportionatu unde indiget auxilio illius
 agentis, de quo infra, accidit quod passim docet Aristoteles
 sensus ab obiecto pati. Sicut species impressa in esse
 inmediate tota ab obiecto, ita ut n. producat una
 species altera, quod aliqui fieri uoluerunt, ut fere de
 dependentia ab obiecto ut Albert. 2. de aia, vel cu
 deper. deia ab illo ut Rab. 4. de speciebus sensibilibus.
 q. 10: de specie directa probari sit a paritate
 de lumine producitur. n. a sole n. q. utrum aliquid
 lumen continuu in toto medio continuo go et species
 a suo obiecto, tametsi si mediu per quod diffunditur
 sit species diversum ut aqua, et haec possit ipsa
 quoque producit species numero multiplicari, simi
 liter a. probabile est dici in de specie reflexa, cu
 ab obiecto videlicet incidit in speculo et inde re
 mittitur. ca. n. est ab ipso obiecto, n. a specie, unde
 n. facit quod aut Rab. cu ait obiectu a tergo
 positu n. sit inmediate per species ab obiecto pro
 ducta uideri, cu obiectum recta ad organu visus
 tendere nequeat. q. a speculo producitur alia
 quaedam species.

Notatio Species sensibiles tametsi produ
 cantur ab obiecto tñ probabilis in eis non ita ab
 obiecto depertere in conservari, quin possint ad
 breve aliquid tempus sine illo presente existere,
 si sit obiectu saltem vehementius ut lucidus et ita
 n. S. Aug. Genesit. 1. 12. de Trinit. c. 2. et Vaz.
 1. p. dyp. 38. n. 9. fauentq; n. parat appetitua

Species sensibiles
 depertere in
 obiecto conservari
 possunt

De speciebus sensibilibus 189

nam species audibiles prius accipiuntur, ut ad idem ^{pbr. expe}
fore explores est tormentum, item qui ut ait S. Aug. ^{triantis}
cistatus in tanti aspectu carabios. Que perfusus sta-
tim atq; oculos laudat eosde carabios, et in foris
bris uideri, pro qua re idcirco un aliquid ipse quoq;
Artes c. 2. de somnijs ubi ait si serpen de sole
in opacu conuertamus comitatur eis affectio, que
ut n. ut nihil conat, propterea quod compo-
tio, qua a lumine projecta est oculos adhuc
possideat, item si quid albu aut uiride dicitur
apparerimus ad quoscuq; aspectu unu deferamus
concolor illi un, alio quod feruul canters, aut
carbo cui in gyru agitur uideamus circulum
quenda, quasi ignem, qui quid est aliud, nisi
species feruul aut carbois? na feruul saie, aut
carbo n. est ubiq; in illo spatio circulari, confir-
mari res fit in lapide quoda Bononiensi ut ap-
pellant, is n. soli aliquandiu appositus ita im-
bibere luce dicitur, ut in locu deinde obseru-
illatus uideri adhuc p aliquod tempus inter-
uallu possit, sic mathematicoru nonnemo (Cesari
matthiae nomen sui laudis literis expressu) ob-
fatis numeru cura partibus alijs qua uiter cara-
stros in lapida designatos reliqua erant. in
conclaui ostendit. Alij tamen dicunt haec rade
species n. dependere ab obiecto conseruata, sicut
neo impetu a proyiciente pendet, quod fit con-
tra eom sententia, qua licet uelint, uip tamen
confirmant ex S. Aug. cui ait species esse uelut
in aqua impressum quonda destigium, quod
tam die est quando ipse corpus, quod imprimi

190 Tract VII Part III Sect II

quod loquor
aut ab obiecto
duplice aut
velut emareat

inest visibiles .n. a momento quo abest corpus
e narrefere et uestigium, sicut aqua successione
confluitare, Ita ut saltem per aliquod breve spa
tium uestigij quaedam imperfectior forma re
maret; Aquilarius L. 1. Opt. prop. 52 duplicem
ait ab abiecto actionem in oculu dimanare in
functionalem una, et productivam specierum, qua non
maneat sublato obiecto, realem altera, qua sublato
et obiecto remaret, et caa fit huiusmodi experi
mentorum, sed si applicari inqualis sit illa et
alij actio, ut quid per illam proditatur, quod vi
deri queat nisi lumen fortasse, cui visio de can
cellis agit, alij facultates nigri, cancelli a. lucidi
apparent aut vacuitates idlo nigras uideri, quod
lup per illas ingreffe partes oculi sibi responditas
destruxerit, unde ob prauid affectionem non appa
reat lup in illis partibus, sicut in alijs bene costi
tutis, sed sic si totum obiectum fuerit lucidum sicut
sol, adeoq; in totum oculum lup uenerit non apparebit
quid lucidum sed benebricosum, alij dicunt palpe
bras esse nihil perspicuas, et p. poros saltem lu
men ac species imitti posse, iteo facile nos oclau
sis oculis aduerbere si quis lamini manuum foris op
ponat, sed huiusmodi experientia latetur et re
moto obiecto, ubi sane obiectum per palpebras non pot
induere suas species, alij in phantasia erro
rem referunt, res improbabilius diuotus .n. ad
aliud obiectum oculum illud non bene percipit, por
tim quia sensus externus operari nequit sine con
cursu phantasiae, ut tradit Suar. tom. 2. de
religione l. 2. c. 14. n. 2. atq; phantasia
proprie obiecti consideratione ueluti desipa mirg

species, quae sunt ab obiecto proflaentes in aere
 in Quantitate subiectentur, cur nō etiam in
 sensibus sint in Quantitate? ut pote species nō
 discrepantes? unde nō apparet quādāmodo sequenter
 loquatur hōc Macro, qui in alibi ex communiōri
 sententiā docuit Quantitatem esse substantiaculū
 accidentiū, spes tñ in Quantitate sed in potentijs
 existentijs collocat, nec pro se citare potest s. th. quem
 nihil Thomistae uolunt pro subiecto accidentiū ipsū
 totū statuisse, Conimb. tñ pro potentijs dicunt vno
 species intelligibile recipiuntur in pōa illius
 q. et sensibiles in pōa sensitua, sed artes docent
 esse pōam sapiam et reduci ad obiecto ad altū,
 quod falsū est si obiectū nō imprimeret speciem
 pōa, quā in ipsa pōa recipitur. Sed si ad
 pōa quidem, dixerim esse inter spes intelligibiles,
 et sensibiles, illa nō oīa sunt spirituales, adeoq;
 habere debent subiectū spirituale, cuius modi
 pōa illius. ad 2. m. dicitur Artes pōam sapiam
 accipere conflatū qd op pōa et organo in a. pōa
 pōam q. emanat ab aīa rōe rāiū, id est
 sensus dicitur pōa actus immāreū; facile op hōc pōa
 species uidei de pōa subiecti tanquā rōe qd
 accidentia, et absurduū profecto ē asserere, quod species
 sint subtilia, ut aliq. totū s. Aug. dicit esse
 hōc, aut aliquid de subtilia dicit si in ha subtilia
 spirituales sint sequitur aliquid spirituale in
 quo esse dependere tā māali cū spes sensibiles
 absq. obiecto māali neciter sū conseruari neque
 aut, si a. māales sint seq. dōri penetrationem
 corporū n. g. cū spes uisibiles transmittit pōa

cur n̄ ipse cognoscens et videns redigitur? sed
 affirmativa sententia valde probabilis n̄ nā
 dicitur imprimis l. 2. de aq. t. 21. docet autē
 imprimere potū suas similitudines eo modo quo
 sigillū suas imprimit in cerā ubi sane sunt
 imagines. filer, licet hīc dicitur quod dicitur esse
 esse positū in immāritate quādam nā in forma
 utate, sicut et explicant de similitudine tm̄ ut
 tuale, vel specie expressa, cu' ait t. 62. sequuntur
 patiendo a similitari suble et t. 39. S. Th. in q. p.
 q. 12. ad 2. et talibi saepe speciem vocat
 similitudinem, quā obiectum aniat cu' potentia
 unde ad argumētū contrariū h̄deri pot, nec ad
 cognitionē intellectiva, nec ad sensitiva sufficere,
 imagine speciei impressa talis, q. incho n̄ ē qualis
 cu'q. imago et similitudo sed tm̄ imago vitalis
 cuiusmodi quidem n̄ est speciei impressa, quā ē
 de caā nōp quod cu'q. mediu' in quo recipitur
 speciei sensibile dicitur, cu' n̄ habeat speciem ut
 tale, et solū sic similitudo speciei impressa in reprā
 sentando nā a. in dendo; certi si consideratur spes
 videtur potest, ut cum per focalme' exiguit in ob.
 seuum cordane, immittantur, quā de re infra
 n̄ ē admittendū esse spēs esse firmates imagines
 obiectoru, licet aliqui agnoscant quidem formales
 imagines, regent tamen esse obiectiva sensus ut
 quod sed tm̄ ut quo.

Conclusio 3. In speciebus sensibilibus sic gēp
 qua dam indivisibilis considerari, nimirum sub
 iunctiva obiectiva et intensiva pro delecta
 ratione Conduzionis sic

In specibus
 sensibilibus
 dicitur quod
 indivisibilis
 considerari
 nimirum sub
 iunctiva obiectiva
 et intensiva
 pro delecta
 ratione
 Conduzionis
 sic

De speciebus sensibilibus 195

Notatio 3 Quatuor autem divisibilitatem sub
iectivam quod nempe species sine divisibilibus et exten-
sa ad extensionem subiecti inde colligi potest quod hanc
speciem sunt accidentia quaedam naturalia, sicut quod aliqua
accidentia naturalia extenduntur ad extensionem subiecti
natura albedo ad extensionem partibus, color ad
extensionem ignis vel aeris, ita et species, imo ut
notat sub. q. 8. repugnare ut saltim naturaliter
ab agente indivisibili, ut est indivisibile, quale in pro-
posita est obiectum providere effectus oia indivisibiles

Species extensa
subiecti
subiecti.

Notatio 5 Divisibilitatem obiectivam, quod
Species scilicet extensa sine et indivisibile quod divi-
sibilitatem obiecti qualem est admittit sub. q. 8. Meo. sicut indivi-
duum. ut de aia resp. 5. consistere ut inde quod hanc
ea species, quam producit hanc partem obiecti n. q. A
n' producat ab illa parte obiecti, qua est n. q. B
q. per species huius partis A n' ut pars illa ob-
iecti, sensibile. n. n' percipitur nisi per species a se
emissam alioq. per unam speciem partem ab albe-
dine vel nigredine emissam possunt videri omnes
albedines, vel nigredines, quod si ubiq. absurdum.
Si dicatur in qualibet parte, necq. videtur totum ob-
iectum q. totum obiectum representatur in qualibet
parte mentis q. species tota erit in qualibet parte
mentis, ut in toto mentis, alioq. indivisibiliter se
habebit. & idcirco videri totum obiectum in qualibet
parte mentis, quia omnes species penetrant simul
existunt in quacumq. parte mentis, neq. tñ faciunt
aliquid inter se, ut sunt accidentia, q. habeat
diversas officia una. n. species representat unam
partem obiecti, alia aliam, unde allata una
parte obiecti asseratur et ex eadem parte mentis

Species extensa
subiecti
subiecti.

Obiectis

Solutio

Handwritten notes in the left margin, partially cut off.

partes speciei, quae parti obiecti ablati respon-
debant, reg. n. ut experientia docet percipimus
amplius illam partem, cui a. videmus aliquid de
obiecta minutissima si sine conuicta puto, grana
in tumulo tritici, quae separata v. videremus,
fit hoc quia obiectum seorsum spectatum ob paruitatem
sua non est proportionatum licet aliqua etiam
sui speciem emittat.

divisibiles
infinitas
et continuae

Notatio 3. Divisibilitas specierum inter
sua se expliciter intelligi potest quod spes sensibilis
est in se ipsa sic divisibilis in intentionem in
ordine ad obiectum, quod obiectum esse videlicet sit
vel intentionis, vel remissionis. 5. quod species
idem obiectum aequaliter intentionem puto albi
ut res possit vel intentionis, vel remissionis reprae-
sentare. in pto priorem sensu dicitur obiectum inten-
datur intendi id ipsam speciem quae est imago obiecti
et sine albedine, u. q. cuius intentionis speciem
cadere ut, quod albedine manus, u. nisi dicere pla-
cat in intentione vel remissione obiecti pri-
ore speciem perire, et non potest produci, ubi tamen
in speciem obiecti habeat partes pro-
portionales infinitas infinitae specierum produ-
centur, et conuidentur. Iuxta posterioris sensu
dicitur unus quodque agens naturale agere uniformiter et ipso
modo quod non de ipso tantum modo accipiendum quod
habetur contrarium, sed ut de ipso, quae sine contra-
rio potest actionem suam diffundere per totam sphaeram
admittitatis in instanti, ut fit in lumine, ut ipsum
a. ut et constare experientia, nam quo quis magis
accedit ad idem obiectum in se inuariat idem, eo fit
festius videt obiectum ob perfectione speciem, reg. n. visio

De speciebus sensibilibus

perfectior aut imperfectior referri potest debet
 in propinquitate, aut distantia, sic. n. etiam di-
 cere licet licet lignum u. g. aliquod tantum magis colli-
 fieri, quia magis propinquum est igni, n. a. quia ignis
 efficacius in propinquitate agere potest, obiectum
 quod agit perfectiorem effectum. s. spem in proposito
 procedit in minori distantia, n. potest per motum
 distantia, sed per perfectius principium. Ex his quae
 tota haec sententia sunt explicata n. Ita difficile est
 satisfacere iis quae communiter contra species oppo-
 ni solent, nam 1. cum dicatur si species ad sensationem
 requiritur, vel requiritur tanquam conditio quam
 sine qua n. vel tanquam formalis imago et similitu-
 do obiecti, vel tanquam aliquid concurrens, ut instru-
 mentum ad effectum efficiendum una cum propria sensatio-
 nem, sed nihil horum dici potest, n. 1. quia aquae
 facile dicitur obiectum sufficere, et requiri tanquam
 conditionem, sine qua non, nec 2. quia differet
 esse eiusdem essentiae cum obiecto quod est absurdum,
 nec 3. quia sensatio est actio ipsa instrumentum, et vitalis
 quae debet effectum procedere a principio intrinseco,
 ut vitali, deinde si species ad sensationem concurreret
 instrumentaliter, tunc obiectum concurreret ad eandem
 ut causa principalis, quod est absurdum, quis. lapidus
 u. g. videre dixerit? & spem requiri ut instru-
 mentaliter conveniat ad sensationem, inde tunc ob-
 iectum n. erit causa principalis, licet hoc alii admittat
 sed sic effectus potest fieri u. ut ipso obiecto, ut pote qui
 sit ordinis altioris, ut a. sensatio dicitur a ipso
 vitali, et instrumentum n. est necesse ut ad aequatum
 eius principis, sic vitalis, sic. n. et iuxta proba-
 bilem multorum opinionem ab habitibus (qui tamen

argumenta
antiqua sunt

solutio

II
 respon
 scrip
 ligat
 o. p
 u. m. a.
 scribit
 cken
 d. p. h.
 scribi
 in
 dicitur
 scri
 u. elu
 pra
 scri
 ap. d.
 spem
 de pla
 ubi p
 ande
 ubi p
 p. d.
 scri
 or. d. f.
 al. qua
 ubi a
 horu
 s. p. m.
 magis
 eo f.
 n. u. i.

vitalia principia n' sunt. Vitalis multi actus
 quo ad suam quoque substantiam procedunt. 2°
 dicunt si sp' s' sunt potenda in una p'ca, tu it
 in oibus, quod tamen falsu' u' in tanta n. q'nta
 et obiecta obiecta sufficienter erant seipsis
 applicata, item in actu non sunt semper u'ria
 sp' in intelligibiles, cui angeli cognoscant suam
 substantiam absq' specie sup'addita 3° et in sensu
 n' semper species requirentur. Ex alio modo obiecta
 sine speciebus non esse sufficienter unita, item ob
 iecta sensu n' non esse ita proportionata p'ca
 nec ita seipsis conuicta ut est substantia aliam
 angeli, unde indigent adhuc aliqua re, qua' re
 dicantur proportionata, et uniantur p'ca. 3° fl'it
 te uento perpetuo mutatur aer q' et perpetuo
 species u' q' u'ribiles mutabuntur, nisi dicere
 uel' species integrare de subiecto in subiectum,
 unde n' poterit re stabiliter uideri. Ex capem
 proposito semper quidem sp' nutari in u'rio, id
 tamen n' ita a nobis percipi u' productio earu'
 semper continuatur, quatenus aliq' curuatur
 sic aer, licet ita turbatio caere queat uisione
 aliqua' u'ria distinctam. 4° si p' unu' aliquod
 obiectu' uideri sine specie, tu poterunt et alia,
 sed p' lux per lumen sine sp' sup'addita 5°
 nec d'perit lumen esse speciem luci u' lumen
 sic eiusde' essentia u' lumen n. solis intendere
 p' luce' stellaru', species a' sunt diuersa essentia
 ab obiectis. Ex lucem n' uideri per lumen, sed
 sicut reliqua obiecta uniantur potentis p' suas
 species, ita et u'ri luci p' suas. 5° Veritas

Solutio

Solutio

Solutio

De speciebus sensibilibus 199

namque operatur ad distantiam aliquam certam et deter-
minatam, species a. si darentur produeretur in
distantiam quacumque, quod inde patere queat, quia
id quod in aliqua distantia non fit percipi a pro-
babiliore poterit tamen a perfectione, item eadem naturae
agent uniformiter difformiter adeoque in parte pro-
pinqviori deberet obiectum melius sentiri, cum tamen
saepes contrarium accidat, nam res nimis propinqua
imo et oculis supposita non videntur. Et species oculo produci
ab obiecto ad distantiam aliquam certam non sicut ad
lumen a luminoso, hinc igitur si duae species visuales
iniquales ponerentur in aliquo loco extra sphaeram
utilitatis obiecti, tunc sane neutra obiectum videre
posset, si vero poneretur intra sphaeram tunc unum obiectum
ab illa specie, cui species proportionata tamen re-
missa posset esse species ut non sufficeret pro ulla specie
vel certe tamen pro perfectione, unde et si species obiectum
sufficiens species transmitteret per spatium aliquod
infinisum posset proam visuale videre obiectum in finibus
distant, ad id a. quod est obiectum de difformitate produ-
ctionis specierum de obiecto ceteris paribus melius
percipiunt est propinquius, tamen producitur species quae
intensior, interim tamen aliunde contrarium accide-
re potest quod si obiectum sit deo propinquum, ut radii
quos emittit non possint in eorum coire, vel arte
si vocant non faciunt angulum proportionatum
eiusmodi speciebus. 6. optici in suis demonstrationibus
non supponere radios visuales provenire ab ocu-
lis in obiectum quod ab ipso obiecto nihil habetur quod
aeque species. Et ad demonstrationes opticas parum
referre a quoniam intermedia illud quod est inter
obiectum, et speciem proavat, unum tamen aliqui fuisse in

soluto

6. m.

soluto

200 Tract VIII Part III Sect II

opinione veterum, qui voluerunt inferiores et sensa-
 tiones reliquas fieri pota aliquid in obiecto exstante
 n. a. ab obiecto patiente quem forte loquendi modus
 fecerit sunt et alij parum solliciti de ista rei illius
 intermedia. 7. si darentur species tu a multis ob-
 iectis procedentes confunderentur in oculo, proinde
 nihil distincte videri posset. & spes n. confundi
 que per diversas lineas rectas ad oculum contine-
 rentur, obiectis representant, n. est a. absurda plu-
 res spes esse in eodem subiecto, si sint diversa illa
 rum officia, quod et ob causam demittendum est duas
 eiusdem profus rationis species esse in eodem subiecto
 et tri ex illis n. fieri una aliqua inter se, tanquam
 aliqna intermissione n. respiciant, sicut mirabile in arti-
 ficio huiusmodi in uno aere diversissimas species,
 et quasi picturas collocare, quod pulchre consi-
 derat Keplerus. de aspectu mentis in hunc modum
 i. 2. his verbis addit quod est in admiratione
 dignissimum, et solius huiusmodi sapientia proprium, quod per
 eandem partem aeris, impmixta et simul hauriant
 innumerabiles colorum species, qui sub noctem lu-
 cente luna in loco aperto et edito positus stellas
 in caelo, et campos in terris floribus plenos et si-
 milia domos arbores, animalia, et alia id genus
 multa conspicit, regere n. poterit rerum illarum
 omnes species in aere. illo sibi propinquo simul
 contineri, et in permixtas contineri, at quis hor-
 intelligat, quis capiat? quomodo n. fieri potest
 ut res tenuissima tantam formam varietate
 simul contineat, et quid si eodem tempore et loco
 resonent cantus auium ab una parte, et ab alia
 quoque murmur cadentium aquarum norres simul
 in eodem aere necesse est recipi cum tot formis

De speciebus sensibilibus, 201

colorum et illos omnes sonos, aut omnes eorum sonorum
 species? quis hoc facit aëre? Kellarminus aia
 mea, nisi conditor tuus, qui facit mirabilia ma-
 gna soles. 8° si daretur species. Si gemini oculi
 viderent res geminas, seu duplicatas, haberent
 et geminas species et visiones. sicut aliqui ides tñ
 vident unum obiectum, quod sit una sola visio, a,
 alij aient unera, una esse daturat visionem,
 alij, qui visiones alij existimant in corde ner-
 vorum. Opticorum volunt ibi species, et visiones
 sed contra 1^m est, quod sicut in hoie. duo sunt orga-
 na visus distincta, Ita et duae potentiae, ut
 recte docet sub. de visu q. 8. praeterquam quod
 alias oculi distincti non possent res cerpere
 duplicatas, quod ides est et contra 2^m, contra 3^m
 ubi probabiliter visiones non fieri in nervis opticis,
 et ut fieret nervi tñ optici in quibusdam hominibus
 sunt duo distincti, imo nunquam in uno aliquod fo-
 ramen copulatur, sed ad summum se attingunt,
 ut anatomici scribunt, quare melius responderi
 ur ex optica quod licet duae sint potentiae et con-
 sequenter duae visiones, utriusq. tñ oculi pyra-
 midis aequaliter lapses in unum obiecti punctum
 conveniunt, pyramides a. sine conus appellant
 radios omnes, qui ab obiecto in nervis oculi conveni-
 unt, huiusmodi pyramidis basis est ipsu obiectu
 cuius a. in oculo et apic deniq. media pyrami-
 dis linea, quae quilibet res distinctissime represen-
 tat, res in radiata figura ptt

9° oia uir posse saluari sine speculibz per obiectu uidelicet, aut lumen. sic n. facile dicitur in speculis quibusdam inuenias uideri facies, quia lux in hanc uertitur, item uideri res maiores, in uno speculo, quod in alio, quia colligitur, aut dispergitur lumen, et multa similia applicari queant per lumen, uel refractum, uel discontinuatum, uel intransi uel remissum in q. frustra assignantur spēs sensibiles. & in hoc dicitur satis commode saluari per obiectu aut lumen, et ostendit aliqua dici queant, in pertinent fore tñ ad spēs uisibiles, ueterim non ostenditur, quomodo reliqui sensus maximeq. interius possit se ad actum determinare sine superaddita specie, cuius in obiecto ascribi nō debeat, quod est super. absens, aut destructum, et si in uno aliquo sensu spēs concedantur cur nō et in alijs?

solutio

SECTIO III^a De obiecto sensuum in communi siue de sensibili

*H*anc sectio explicabit aliquid de obiecto sensuum in eoi, sed ex arte praemittere est *sensibilium alio* *se aliud* *accidens.* Sensibilium aliud esse per se, aliud a. per accidens, sensibile per accidens aut esse illud, quod est antepos. sensibili per se, et per accidens dicitur, quia ipse nō sentitur, sed accidit illi quod sentitur, unde ab huiusmodi sensibilibus per accidens nihil patitur sensus in ea sensus nō exprimat, sed tñ quae sunt coniuncta, epōplō

De sensibili

sensibilis per accidens sic substantia lapidij a: q: colorati, ipse .n. lapis per se non est. Sensibile per se dicitur illud est, proprium sicut et coe. Proprium autem dicitur quod tunc ab uno sensu proprio et percipitur exemplum est color, sonus in communia. Cae quid: vero illa t. 64 appellat, qua pluribus sensibus percipiuntur, pro exemplo sic magnitudo, hanc eto, caliditas et contactus percipere possumus.

Conclusio 3^a Sensibile coe n' est pro, Sensibile amere propria et penitus distinctam sui speciem, coe a. dicit, sed addeare modus realis speciei sensibilis proprii e. modus realis coe inter phis et sibi, qd nec sensibile coe sine proprio, nec sensibile proprio sine coe, ut sensu natura, raliter saltem percipi qd neatur sine altero p' sensu immutare, adeoq: uenit qd modus unius principij ad alteru tunc hanc sequitur sensibile coe esse sensibile per accidens, ut e. a: q: substantia immutat .n. sensu in qd tunc producit modus speciei, quod quidem n' facit aliqua substantia. Videtur autem sensibile coe producere modus speciei n' ipsa sensibile proprio esse neutrum sine altero percipi queat, illud est .n. modus quidam realis intrinsecus sensibilis proprii, prout deq: recte dicitur speciem no deficari a sensibili coe.

Notatio 3^a Sensibilia per se coia nu Sensibilia merat artes quinqz, uidelicet Motus, quidam per se coia magnitudinis, Numerus, figura, alia quidem quinqz, ad huc enumerari queunt sicut 2° de anima t. 133 inter sensibilia coia e unitas. 1. de sensu et sensibili t. 4. Acutus, et lenis, obtusus, et acutum, q Phys. t. 98 dicitur Tempus sentiri simul cu Motu, Optici addunt pituitiam, sicut, Curus, Rectumque uideat Aquil. l. 1. Opt. prop. 29 sed receptus e

204 Tract VII Part III Sect III,

numerus quinarium, proindeque reliqua ad eum re-
ducitur, unitas non reuocari pro alio numero,
uel quantitatem, asperum, et leue obtusum ad fi-
guram, Tempus ad Motum, distantia ad Quantita-
tem. Quod de unitate. Porro Motus licet non perfecte percipiatur
nisi ab intellectu, qui conferat inter se partes,
preteritas et futuras, tamen materialiter et per modum
Quod de quatuordecim fluentibus et sensu percipitur. Quietis notio
non intelligitur quatenus formaliter sumpta, prout est
carentia Motus, sed et sic non sit aliquid posituum,
sed priuatio, sed accipitur quasi fundamentaliter
quatenus nimirum res aliqua dum non est in Motu
habetque ubi permanens producit alio modo spem
Quod de magnitudine qua produceret in Motu. Per magnitudinem seu
Cudine quantitatem latius acceptam probabiliter opinari in
Materia sumi ab Arte extensionem illam entita-
tiua localem, qua ea sit in Entia aliquo materiali
et sine vera Quantitate, nam aliterdum u.g. na-
turaliter sane uideretur si iam Quantitate
spatiata extensionem nihilominus localem obtineret,
sub. tamen et alia quidam existimant ipsam Quanti-
tatem intelligi, nam si Magnitudo accipitur
ex mente Mathematicae tum etiam subtilia, qua est in-
tuitualis extensibilis, erit per se sensibile (cum quod
est contra Philosophum, qui 4. 65 docere in subtilia
nullo modo esse per se sensibiles, item si proprius
sensibile per intuitionem extensionem sentiri potest
sine aliqua uera extensione quantitativa sequi
quodlibet sensibile proprius per suam intuitionem
extensionem modificatiua sentiri absque uera spaci-
tate potest uisus percipere aliterdum u.g.
Christi in sacra Eucharistia existens, est. non aliterdum sensibile

Quod de magnitudine
Cudine

Philosophico

alia

De sensibili

205

proprium, et habet extensiones suas constitutivas ratione
cuius est sensibile coe. Sed ad prius dicitur exten
siones locales substantia n' esse modum aliquem,
qui sit conueniens, et identificatus cum aliquo sen
sibili proprio sicut e' extensio localis albe dicitur.
Ad posterius dicitur n' quodcumqz extensiones quibus
ita dicitur esse sensibile coe. Sed Quia, quae sit localis
in sacra Eucharistia calor Chri n' habeat exten
siones locales licet habeat constitutivas, nomine
numerum n' aliquem numerum formaliter acceptus,
sed plura discontinua in ordine ad locum
si n' intra se penetratiue essent plures qua
titates, tunc sensus n' distinguere, aut perueniret
multitudinem in figura et n' accipitur forma
titer prout est qualitas, sed pro terminatioe
quodam materiali quantitatis, ut corporibus na
turalibus inharet.

solutio

Alia.

quid y
admetu.

quid f.
quid g.

Notatio

Notatio 2^a n' potest existere na
turaliter sensibile coe sine proprio, et proprio
sine coe, certum est, semper tunc simul in mutare
sensum per speciem, per absolutam tunc per se prius im
que sentiri sensibile proprium absqz coe, licet n' mutari sensum
coe sine proprio, nam sit DEVS producere spem + spem.
n' modificata, vel certe et posita modifica
tione, ut n' uelle concurrere cum modo, sensibile
a. coe et sic modus n' sit dari sine modificato.
Interim potest sensibile coe esse et sensibile per se
cum n. producat modum aliquem realem supradico
tum spiritus sensibilibus propriis uere per hanc illud
representatur, ex eo a. quod obiecta sensibilibus
propriis et cois adeoqz speciem eorum sunt essentialiter
diuisa n' sequitur has species n' potest inter se

206 Tract VII Part III Sect III

coniungi, cui n. de distincta specie n. posse fieri
 unum numero illud est quod unum ad alterum
 ut n. se habet ut terminus ad terminatum
 nec ut actus ad potum, at spes sensibilis (cōs)
 habet se ut actus ad spem sensibilis propriam,
 quippe modus ad modificatum. Modus porro
 sensibilis (cōs) potest continuo mutari remanente
 in eadem spe sensibilis propriam, ut si coloratus
 aliquod subiectum ostendatur, ubi dicendum
 est, modum continuari n. seipsum ac ipsum
 tempus, tametsi sub. modos admittat, atq. in
 finitos, si tñ infinita figura spe diuersa
 in una re succederent n. possent sine continuari
 necq. n. esset una alterius actus, aut tñ:
 sed negatur posse dari infinitas a parte rei
 figuras. Cui a. supra Quadratus u. q. conti-
 nitur triangulus quomodo n. unum latum po-
 terit esse eōdem ueriq. figura, atq. utraq.
 continuare, nisi dederit entitatem quidem qua-
 titatis esse continuam, n. tñ ipsos modos figu-
 rarum licet hoc sensu n. discernat. Quod a. de
 ista est de Modalis spe impressa sensibilis cōs
 id est ut dicitur de specie expressa, uidebitur
 in hac correspondere modus representantem
 sensibile cōs, qui sit supradictus spem expressam
 sensibilis propriam, utrobique a. id est in spe expressa
 et in impressa erit modus aliquis eundem
 rationis, licet ipsa spem inter se essentialiter dis-
 crepent, sic n. eruditio et ratio est, ubi quod in co-
 lore et quod in sapore.

Notatio 3 obiectum indiuisibiliter u. pitem

De sensibili 207

.i. vel in uno puncto, vel toto in toto, et totum in
qualibet parte, sicut Christus, et in sacra Eucharistia
non est naturaliter sensibilis, nisi per se producere se in
divisibile, quae est ratio, cui debet produci in
extenso et divisibile, non mirabilem tamen contrarium
sentiant, dicuntque et naturaliter visum in Christo in sa-
cra Eucharistia nisi Deus impediret per meritum nostrum
fidei, sed facta fingitur perpetua miracula,
praesertim cum opposita pro grandi semper mira-
culo habitus fuerit, videlicet cum corpus Christi ali-
qua in Eucharistia visum est, iam non in divisibiliter
epistans et non potest naturaliter sentire obiectum epistans
modo divisibile, nisi sit perceptio naturaliter
abique consensu obiecti, et obiectum cum tali potest con-
currere requirit, quia non potest agere naturaliter nisi sub
visu localiter et extenso, est enim modus epistans
di in loco qualitativus, condicio quaedam ad
actionem recepta, ut experientia probat, sic
igitur Christus in sacra Eucharistia non videtur naturaliter
iuxta coem Theologorum sententiam obiecta externa,
licet aliqui velint Christi oculum potest videre suum
corpus sub hoc sacramento epistans, et tamen ipsum
modum percipi. Quod ad potestatem vero absolutam
probabiliter in potestatem obiectum in divisibiliter epistans
potest videri, itaque potestatem videri. Ita Scotus
pronavit. per q. Hales. qui ait de Virgine
de facto Christum videri in Eucharistia: Rubens et
alii cum volent implicare contradictionem ut
Christus in sacra Eucharistia aut aliud quodlibet
corpus, in divisibiliter epistans videretur sic ferre
rationem solent quod obiectum ad aequatum sensum
possit.

Obiectum in quantum
est, non est habitus
possit
videtur

18

per naturaliter
obiectum mirabiliter
epistans
videtur per

obiectum contra
quod Christus in
Eucharistia videtur

ect in
no se fan
ad albe
ratione
ly Coy
no pri
porro
noble
dorato
vadam
fem
aty in
natu
ontu
ut hui
ate rei
consti
latu pro
hang
qual
figu
ad h
bilibi
ai d
entom
proprio
epistans
videtur
er d
ad in co
at epistans

208 Tract VII Part III Sect III

extensi et res aliqua extenta qd sensus non
id percipere corpus quod n est extentum
sed tm presens indivisibiliter nulla n. p^oia
Alia obiecta fertur exte obtum sibi propria. 2° si cor
pus quod est indivisibiliter p^oia uideretur tm
delectat et uideri ipse modus indivisibilis pres
sentiae cu uisio fit sensatio quadam intuitiva
et n abstractiva, quae abstractat ab indivisibili
et divisibili, sed hoc est absurdum, quia modus
ille existendi e sup^o naturalis q. rei reali n con
gruit, itam quia modus ille indivisibilis nec
est subiectus sibi proprius, quippe cu n fit
color nec et cor, cu nullum fit ex quinq^u na

Solutio prioris
in abstractione
meratis. Sed ad 1° m di. Obtum ad quatuor p^oia
sensitivae n esse res extentam si p^oam ad
iuncte d^o r^o ludo fit ita de facto et natura

Solutio 2°
liter. ad 2° m di. negando imprimis quod
debeat uideri ipso presentia indivisibilis,
presentia n. n est rdo uideri, sed e tm
condicio nra obti uisibilis in uisione natu
rali saltem qn per diuinam p^oam uideri
potest obtum sine presentia, deinde e no
sentiatur et concomitatur modus ille presen
tia indivisibilis n tm inde uidebitur ipse
modus in sua Entitate, neq^{ue} requiritur sensus
facere uera abstractionem licet n. ipso modo
indivisibilitatis in se ipso n percipiat n tm
percipit rem abstractendo ab esse divisibili,
et indivisibili, sed ut res indivisibiliter existit
sicut u: q. Quantitas di uideri uis uideatur

extensio ipsius localis, quae tñ per se n̄ cadit
in sensu, res .n. quanta indicaretur etsi non
haberet veram quantitatem modo esset extensio
localis subiecta alicuius colorata, donec pene
trahilitatem tactus exploraret, quod si cō uī
deretur modus praesentia indivisibilis n̄ recte
tñ probaretur absurditas, nā cū sit in oīdy,
ille aliquid supernāale, tñ hanc sequitur n̄
posse aliter si n̄ daretur color aliquis super
nāalis n̄ repugnaret uisū ad illud eleuari,
Vsq. a. negat eiusmodi modū fore ppriam
aut nulli posse naturaliter competere cū possit
subiecta corpora sine quantitate existenti,
esse proinde modus ille sensibilis aliquod cōe
reducendum uel ad motū, uel ad qualitē, quae
percipiuntur quatenus res in eodem uel di
uersis locis sita concipitur.

Notatio ¶ obiectū quod nūquā fuit obiectū q
praesens, aut nūquā extitit naturaliter quidē ^{ad quod opti}
percipi n̄ fit, fit tñ per absolutā ^{habetur} ^{noāntiōne}
ut colligitur ex S. Th. 3 p. q. 76 a. 8. de na
turali uia facile fit, ad actū nāq. reduci p̄ pars
sensūs ab obiecto mediante sp̄e, quod a. nūquā
praesens fuit, aut nūquā extitit n̄ fit natu
raliter determinare poām ad actū p̄ effectū
aliquē reale, ubi tñ n̄ uī absolute existit mō
dū nūquā poē naturaliter absente obiecto sensa
tionem fieri, supra .n. diximus probabile esse
n̄ ita dependere sp̄es ab obto, quin ipso etiam

plur 2ª par

absente p^{er} se et soleant naturaliter aliquamdiu a Deo conservari: de p^{er} se DEUS nulli s. th. cui in sacra eucharistia n^{on} aliq^{ui} Christus sub sp^{iritu} p^{er} se, vel cui apparet caro aut sanguis, re-
representari t^{em} p^{er} sp^{iritu} in p^{ro}ducta, n^{on} a. p^{re}sentes, aut existentes, unde ait in h^{is} iⁿmodi apparitionibus nunquam videri Christum aut carnem eius vere quod fides tradunt Scot. Antoninus Molina Vasq. Suarez. Itaq^{ue}, tametsi

Supp^{er} ob-
lecto d^{icitur}
h^{ab}ere o^{mn}imodam
dependentiam
in conservari

sp^{iritu} habeant aliquam dependentiam ab ob-
iecto conservari n^{on} t^{am} habent o^{mn}ino extrinsecam
et estem, sicut in lumen p^{er} se solo. DEUS con-
servare extinto luminoso. Ita et sp^{iritu} de-
structo obiecto, et sane soli (ca^{usa} p^{er} se ascribi
p^{otest} effectus, qui efficienter producitur a ca^{usa}
secunda; de angelis et dicitur e^{ss}e sp^{iritu} rerum

Angeli absq^{ue}
ob-
iecto concurre
nter p^{ro}ducunt

absq^{ue} concursu ob-
iecti ipsi in-
tellectus cur q^{ui} n^{on}
p^{ro}fic DEUS sp^{iritu} a se sic productas conservare
absq^{ue} ob-
iecto in aliqua p^{ro}ducta? autem quidem
ob-
iectu^m habere ad sensatione^m duplicem
quendam concursu^m unu^m ut principiu^m, al-
teru^m a. terminando, priorem posse suppleri a
Deo, posteriore n^{on} p^{ro}ducta cu^m sensationes externa
sint. Ita cognitiones intuitiva^m ut de essentia
organu^m sic terminari ad res p^{re}sentes s^{ed} esse
reale, sed n^{on} e^{ss}e n^{on}ium ad cognitione^m intuiti-
va^m ut terminetur ad rem s^{ed} esse reale
p^{re}sentes sufficit si terminetur ad res inten-

Handwritten text on the right edge of the page, partially cut off.

De sensibili

tionaliter sine necessitate speciei propositum quod
 si non requirit cognitio abstractiva, unde adhuc
 dignomen erit si dicatur obiectum respectu actus,
 habet rationem causa filii saltem opportunitate ad
 actus specificatur ab obto, sed causa filii non
 suppletur a deo quod nec obto in proposito. **R.**
 non esse opus ut deus suppleat rationem illam
 causa filii opportunitate ad obiectum causa patris
 operetur per sua speciem, praeterquam quod illa
 specificatio opportunitate non videatur postula-
 re praesentiam saltem. n. aliqui actus nec
 factus circa sua obta tametsi habeat mi-
 nime existat. Quare hic verum per divinam. **Quarta.**
 potest esse sensatio et absq. specie, atq. utro-
 que u. g. uideri queat, qui nec sunt nec sunt
 aliquam sui speciem praesens, aut existat. **R.** **Solutio**
 affirmative cum Mod. Coramb. L. Th. ut n. deus per
 speciem suppletur conditio causa efficientis, qualis
 est ut concursus obto per se non per sua speciem, unde
 producit potest representant et formalem similitudine
 obiecti sine imagine aliqua impressa

Conclusio Obiectum sine sensibile prima **Circa obiectum**
 cum ita se habet, ut circa illud potest sensu **primarium**
 tunc non fallatur, qua tamen falli potest circa **potest sensibile**
 secundarium, ut explicetur, et intelligatur haec **non fallatur.**
 conclusio sic.

Notatio Considerari potest obiectum dupli. modo
 si fore modo, videlicet secundum rationem primariam, **non operetur**
 et adaequatam, secundum quod specificat sua potest, unde
 circa hanc primariam rationem quaeritur utrum
 u. g. potest uisiva potest de aliquo iudicare esse

ect III
 quamvis
 nulli sit
 sed sui
 quod
 actus, n.
 in ha
 in hanc
 anst
 anst
 ab obto
 causa
 con
 de
 tribu
 aca
 rum
 g. d
 erant
 uide
 phum
 id, al
 pler
 opter
 hanc
 in hanc
 mti
 reale
 in hanc

2° q^o q^o modo
considerari potest
obtin

Solatio

Solatio

uisibile, cui non fit uisibile, et fit satis circa
cuiusmodi obiectum primarium sensum non falli
quia repugnat ipsam uersari circa aliquid quod
non continetur intra latitudinem obiecti. Hoc fit esse
sermo uel de secundariis rationibus contentis sub
primaria uel de alijs conditionibus, quibus cum
percipitur obiectum prioris generis sunt in uisione
u. g. albedo nigredo et quae quaterus partici-
pant rationem. Nam primariam et formalem sunt
per se obiectum uisus, sed inaduate, unde questio
erit utrum aliquid album, aut nigrum uideri
possit, quod tale uerum est: posterioris gene-
ris sunt sensibilia coia, ut motus, Magnitudo, unde
questio erit utrum sensus iudicare possit aliquid
habere eam magnitudinem, aut figuram, quam
tunc se habet, de his et experientia tradit, non
errores contingere, nam aegroti dulcia aliquando
amarum uident, quia gustus eorum habet bilijs quo-
dam humore oblesum, et sic. Item, qui habent oculos
sanguine diffusos cum uideant uerum, item pro
uaria speculo uel diuersitate modo res magna,
modo parua apparent. Dubium est potest
aliquid circa opinionem artis q. 1. 2. de anima
t. 163 docet sensibile proprium non errare
affertq; exemplum de colore et sono ubi in se
admittere deceptiones non contingere circa
sensibilia coia, probabilitate applicari in arte
sicut Maria dicamus cum doluisse sine coem
quidem operanti modo minus se quibus errare

Sect III

De sensibili 213

sensu circa sensibile proprium, quod circa sen-
 sibile coe, colligitur hac sententia ex t. 161. ubi ^{non de error} dicitur
 ait sensus prioribus quibus e verum, aut quod ^{sensu circa se} par-
 ticulari habent falsum, et infra, dicitur a. ut motus et
 magnitudo, quae accidunt sensibilibus, circa qua
 maxime iam est decipi in sensu, error a. et us,
 modi eveniant in ipso, ut quod verum obto alicui
 spem producat aut per aliam quam p propria
 videatur, sed quod propria spem ab obto et infra rava
 deinde alicuius albarius, puta organi, situs,
 distantia vel medijs obto alicui repraesentat,
 sic igitur ad febrius cuiusdam omnia quae
 alba sunt flava tamen apparent visis illius
 et sic per spem flavedinis, sed revera per spem
 albedinis, quia tunc haec spem ab obto et infra sustinet
 in organo flavedine ambuto fit ut ipso quoque
 obiecto flavam appareat, sicut et viride ubi
 rubrum illud quod per visum modo vitru immittit.

Notatio Σ Circa sensibilia coe fra ^{Circa sensibi}
 quentissime fore uter ^{lia coe inter} sensus externos decipit ^{sensu externos}
 huius licet alioqui pro nobilissimus, id esse ^{decipit} ^{sequentijs}
 doctus applicat Francisco Aquilonius l. 3.
 et q. Opt. ex quo advertere hic potes erroris
 fore oium, quos in visu experiri quatuor p ^{erroris, quos in}
 cipuas esse eas. a. ut variatio anguli verti ^{hinc appropinqua}
 colij, quem spem ab obiecti latitudine tanquam
 basi profecta et in oculi angustias contracta effi-
 ciunt nam angulus. Ita tecto ex pecti a magni-
 tudinem obiecti proportionaliter maior aut mi-
 nores refert, prout ipse maior aut minor fuerit

214 Tract. VII Part III Sect III

*obscure propin-
quas tunc in
tunc apparet.*
 in oculo. si in idem obiectum distans semper mi-
 nus apparet quā propinquū quia per minores
 angulos cernitur quō n. longius ex eādem basi tra-
 id. protrahitur, eo acutiorē constituitur angulū,
 qui si adeo parvus euadat ut nullū habeat sensi-
 bilem magnitudinē lateris. hū. ut obiecta, certe ocu-
 lus nūquā vera magnitudinē obiecti sed coiter
 iusto minorē apprehendit, quod fit praesertim si
 unus in oculo in uisionem incumbat ut aserie
 Aquil. l. 3. prop. 10. ex ignorantia a. magnitudi-
 nis ueritatis et deceptio circa distantiam, circa
 motū et quietem: quōsup interiecti corporis magni-
 tudine estimantur, ignorata distantia nec fi-
 gura recte percipiuntur, quia per distantiam
 partēs ab inuicem dicentur solent ut oppositae
 ad Aquil. l. 3. prop. 10. et sequentibus. Hinc saepe
 aliquis minor tanquam sibi propinquior iudicat
 se maiorē altero, hinc in a. deficijs partes remo-
 tiores uir angustiores, exempl. grā. in ambulacris
 aliquo longo latera parietū uelut interiorum uer-
 gunt, tabulatur depresso cernitur parimentū
 a. altius eleuatur, hinc columnarū longā serie
 positarū optima nihil, aut parū distat uir
 hinc in statuis et picturis quadam conuexa defor-
 mes, et male proportionata, a minus a. elegantes
 apparent, hinc qui mare nauigant nō deser-
 tos campos perambulant, perpetuo sibi ascer-
 dere uir, et hac ipsa imaginatione defatigant,
 quia partes remotiores maris et terrarū altius
 surgere uir. Haec oculorū delusio maxime est

183

De sensibili 215

observanda architecti, et pictoribus, ut n^o t^o per oculos
aeris, quod apparentem rerum magnitudinem imit^o archi
tontur, n^o si in corniculo longiori parietis t^o observanda
humiles erigantur sicut in operibus quodam condant
tandem ut debentur tabulatur quasi p^o mai^o suo
cubere et praesentibus angustias quaedam incul
care, item si in edita turri totius imagine
i^ota comitas proportione pingatur nulla in
illis erit maiestas aut elegantia. 2^a ca^a
Et Inaequalitas interiecti corporis cuius
magnitudine n^o raro rerum distantia estimat
hinc procul ab aere distanti arboris et detran
fluvius profusus inter se coniunctos putant, quia
intercapulo fluminis n^o apparet, hinc stellas in
eadem planitie un^o collocata, nullaq^{ue} subli
mior altera, quia caelestis corporis intermalle
latet, hinc calid^o in Horizonte un^o terra con
tingere, quia interiectus aer oculos fugit, ac
in Meridionali stellas altitudo utriusq^{ue} depre
henditur, quia pars calis de nequa usq^{ue} termi
nat et quasi pro medio intercedit, hinc cur
calus directis oppositus oculis un^o linea recta
et gibbus phara^o aminus superficies plana
ut in stellis, quia partium eminentius distantia
a remotioribus n^o caratur. 3^a ca^a est lucis ex
aeris et defectus nam obscuriora semper re
notiora apparent, hinc qui sub crepusculum
iter peragunt longius dispersa oppida arbi
trantur, quam clara luce, hinc in picturis
quae colores subnigros sunt illita interioribus p^ogere

2^a ca^a

3^a ca^a

216 Tract VII Part III Sect III

unum, ex hoc quod a. quae in uinatore succo depicta
 hinc si circulus pingatur in umbrato et lae-
 dus excavatio quasi quadam apparebit. 4^a
 7ª Horopter (ca. ut Horopter de quo multa Aquilon. Horo-
 pter a. di. ultima linea uel ultima superfi-
 cies quae unum et in quam apex optici defigantur
 ac concurrunt, cui n. multa simul oculis obijci-
 untur unum tñ clarissima apparet nempe quod
 per apex specierum representatur, et ubi apex
 finitur in terminato aliquo corpore ibi res
 clare conspecta suum locum obtinere uidetur
 ut docet experientia u. g. cu' quid in aere per
 dulul' cernitur, putatur esse in ultimo pariete
 ubi terminatur uisus, et primum est Horo-
 pter, hinc fiunt paralapes, et fallacia circa
 locum, ut res immota alio atq; alio loco appareat
 quia mutato oculo in aliam et aliam parte Ho-
 roptery radius uisus definit sic n. lampas
 in templo u. g. aliquo suspensa, haec si op di-
 uersis locis aspiciatur modo in hac, modo in illa
 parte parietis tanquam Horoptery collocata
 unum, hinc saepe usq; uno libero oculo apparet ge-
 mina, quorum filiae oculorum radij in diversis
 partes Horoptery terminatis

Notatio 3 sensibile organo inexistens
 Sensibile organo inexistens, adeoque inter obiectum et sensum
 non facit sensibilem saltem. inter uedere medium internum
 sed hoc est, adeoque uisum n. intra se non producit spem, sed actio-
 nem, tñ transeunte quod experientia constat,
 cu' oculus u. g. seipsum non uideat nisi per reflectionem,

Sensibile organo inexistens
 non facit sensibilem saltem
 sed hoc est, adeoque uisum n.
 intra se non producit spem, sed actio-
 nem, tñ transeunte quod experientia constat,
 cu' oculus u. g. seipsum non uideat nisi per reflectionem,

et nervus nō sentiat calorem sili negotio, de
 medio a. certū ut nō ad omnes sensus externos mediū nō in
 aliquod requiri, si nō terebris u. g. comprimatur, oibus sensibus
 oculis fulgore quendam videmus, et quibus delecta regitur.
 At pellicula circa humores crystallinū asserunt
 sō aut aurea, vel argentea, per quā facta est
 retractio conspicienda intra auris. Item sentitur
 nōn quā bobus, qui ē contiguus organo au-
 diti, sed organū olfactus accedunt aliqua dō
 exhalationes odorifera, quae sentiuntur in
 gatu semp̄ ut fieri contactus a gustibili, in
 tactu deniq; et si pro organo assignetur nervus
 intra eundem constitutus nō est tū incredibile, quā
 si in mediā ignis applicetur sentire nō debeat
 calorem, ita igitur explicari queat. Ailes calidē
 2. de aie t. n. et ut sensibile postū supra dpxima
 sensum nō posse fieri sensationem, delect. n. inter
 obiectam et sensū intervenire saltem aliquod
 mediū internum. Ceterū si sensibile sit valde sensibile vel
 apellens laetē sensū nō quidem rāōe speciei pōde apellens
 sibilis, quā producit, sed ob alia quādam sensibile vel
 actionem coniectam, eoperimur. n. uehe-
 menti aliquo lumine, aut nivibus undiq; cir-
 cumfusis oculos laedi, docuerunt id ē milites
 Xenophontis p̄ multā nivem facientes iter,
 itēq; illi, qui ex obscurissimo carcere in splen-
 didissimā domū calidissimā, et lenissimā
 a Dionysio Tyranno repente e ducti, si milia
 circa auditam praestat magnus aliquis in auditu
 sonus, puta bombardarū; laeduntur a. oculi

218 Tract VII Part III, Sect III

N

nimis lumine, quia lumen est sic productivum
caloris si cum nimia Intensione ad papillam
deferatur per colorem, quod producit, dissi-
pat soliditatem organi, quod quidem tunc laedit
ut a. ipsa praecipue rationem, similiter fit in colo-
ribus, qui multum participant de luce, ut ab-
bedo, quae ideo disgregat visum, lux a. dissipat,
et evocet Spiritus nigredo a. contrario modo
congregat, quia nihil, aut parum lucis habet.

nimiam ferocitatem
visus laedunt.
tenebrae tunc et dicitur laedere visum quia cum in tene-
bris non eliciantur Spiritus ad obiectum videndum
numquam sed aliqui perseverent facte in nervis
per quos ad visum devehuntur aliqua indispo-
sitis contrahitur, et consequenter sic in ipsa or-
gano visus, a quibusvis l. l. prop. 36 ait cum
radii lucis in oculo immitti refringendo non
colligantur versus perpendicularare, sed potius
dispersentur recedendo a perpendicularari non
sunt calefactiones, humor in. albuginea, inter
corneam, et aerea tunica inter postea perfringit
radios in medio minor est, quae in lateribus, ideoque
se habet in Ar. speculorum in medio nihil
optanatorum, minusque densitatis habentibus, quae
rem minorum referunt, et dioptra dicitur sicut
quae specilla in medio densiora et protuberantia
tunc rem maiorem faciunt, et Omphaliptra dicitur.
Iste tunc l. 2. prop. 8. vult radios in oculo frangi
ad perpendicularare nisi aequinoctio quadam
sic in perpendicularari et l. l. quidem dicitur ea,
quae transit per centra humorum et tunc carum

De sensibili 219

oculi l. a. 2. ea qua transit per punctum con-
tactus incidentis rarij dicitur ab obto, quod
sic de hac re optica, qua est alterius inhi-
fati supponere ut aquilonis quod nō admittit ^{agloria, patet} lumen ut cale-
fendam lumen videlicet nō calefacere nisi rā ^{lumen ut cale-} fatur.
dys per retractionem collectis. In auditu
causatus nō fiat sine commotione aeris, neq;
magnus sonus sine magna commotione. facile
ab hac laedi pot organū auctioris ut pat in ijs
in quorū aures directa exploditur bombar-
lae et minores, hi. n. facillius capiunt, incom-
modum, quā alij, qui nō ita directa maiora
aliqui tormenta audiunt. Nimirū odors per
exhalationes nimirū fuitas, quas se cum ^{nimirū odors} olfactus ^{olfactus col-} dunt.
n. nimirū efficiunt. Sicut et Tol. uolunt
sensibile excellens ideo tendere sensus quod
illud imprimat sensus nimirū intensas et com-
proportionalitas species, adeoque spēs nō tm esse agētia
intentionalia, sed et naturalia sed S. Th. 1. p. q. 76.
a. 3 op eo probat lumen nō esse spēm intentio-
nalem quia est principium quoddam transmu-
tationis realis quatenus est sensibile productiuū
caloris, deinde spēs intentionales sensus interni,
tamen ualde intense tm nō tendunt illum, q.
nec spēs sensus externi et adde quod spēs debeat
potius perficere quā tendere, habetur. n. ut concur-
rat cum pōa ad aliquā cognitionē, qua est per-
fectio pōa, et quidem eo perfectior, quo intensior,

unde fit obiectus ut obiectus n' latere sensum
nam ut obiectus agit tñ intencionaliter quā glō
rāe nihil aliud producit nisi speciem, quā vol
lūy qualitatē alteratiua productiua ē, sed ad
summus alius qualitatis intencionalis, in eo
videlicet casu, quo spēs in obscuris conclauis
foramen in mitta hūm ut quod et n' tñ ut glo
sub putat uiride in colorem conservare oculos n' g' rā
aliquā humiditate nati oculis.

SECTIO IV^a

De visu.

Multa quae ad visum (sicuti et alios sequentes
sensus) pertinent iam intelligi sufficienter ex
dictis possunt, hinc potissimum explicandam ut
1° in quā organi parte fiat visio 2° quodnam sit
obiectum circa quod versari debet, fit igitur

Conclusio 3 Visio n' fit in congressu ner
uorum opticorum aut in humore aliquo oculi, sed in
cā tunica, quae retina notatur ut scribitur Keplerus
Scheunerus in fundamento optico et alijs multis.

Notatio 3 Supponitur hic talquam
certa quaedam visio veteris quorū visio fieri per op
ta missionem, quasi pōa scilicet visiva emittat
radium seu spiritum visivum, aut certe splendorem
aliquem ad obiectum, qui deinde radius aut splendor
ab obiecto id alteratur ad oculum revertatur et
pupillā contingens visiones officiat, sed potius
visio n' fit in
susceptionem fieri 7. quandam intus susceptionem cui spēs nimirum

Vbi fit visio

visio fit per
transmissionem

visio n' fit
susceptionem

et IV

De Visu

ab obto profluentes in oculo immittitur ut
 docet Ariz 9. 2 de aia t. 67. 74 et 21. nam
 si spiritus ille, aut splendor visorius dicitur esse
 substantia facile potest ex his quae iam supra sunt
 indicata dari sapere delectationem penetratiorem ^{non ut cum aial}
 quod est absurdum, et sic certe visio non potest fieri ^{calidus in vitro}
 in instanti, quo modo in substantia in instanti mouebitur
 a distantibus maxime distantibus, puta ad stellam? quo
 modo inde tam subito reflectetur? quod si a di-
 catur qualitas continue producta usque ad obtum
 quo modo credibile est tam exigua pupilla tan-
 tum radii posse producere? ut usque ad sphaeram
 stellatam pertingat, et inde iterum reflectatur?
 cuiusmodi tamen reflectiones non solum quidem conadunt,
 tam quod visio non fiat 1. in congressu nervo-
 riarum fontium idcirco ut fieri, quia aliter in ^{volunt} ^{congruente}
 duobus oculis non tamen essent sua potest visiva, sed et ^{congruente}
 res una duplex appareret, itemque quia nervus illis ^{substantia}
 absistit, perit visio, sed vidimus et esse duas potest
 visivas, et cur res non gemina ordinarie vide-
 atur, et nervos opticos non in unum aliquod foramen
 coniungit absistit a. nervis perit visio, quia oculi solatio.
 lus destituitur spiritum vitali per nervum in cere-
 bro deprehendo, et ad visionem visis, cuius inopia sapere
 languorem visus, et affluxu quasi reuiviscit, hinc 1.
 Reg. 15. jonathas ait illuminati sunt oculi mei
 sed quod gustaverim paschalum de nullo isto, ad ut
 aliqui non male cum ad videndum visis sint spiritus
 has in nervos opticos penetrare non posse non.
 sunt respicui, et species recta linea proceduntur

222 Tract VII Part III Sect III

Obiectio

quod ex obiecto per oculos ad nervos Opticos
 aut oculi corinhibitionem quae aduersarij statuit
 n̄ peruenit, ad hoc clauso, inquit alterutro ocu-
 lo, uno relictu uidemus, ut experientur, qui ad pro-
 ximum iaculantur, quod indidit sit in utroq; oculis
 fieri uisiones, et uno clauso omnes uim in alteru
 delabit, sed Aquilonius in l. 1. Opt. prop. 76. ois
 contendit obiectu accuratius percipi utriusq; oculi
 poa, in idē punctu conspirante, idq; ex pedine uo
 liquere, cui scriptura u. q. fati remota utroq; ad
 hibito oculu legi queat in ita uno, ardent uero
 aliter in uolubematis docentem uulgi opinione
 sententia est ut alias n̄ semel in illo libro, iam
 latore, unus oculu claudere n̄ ut clarius, sed ut
 certius uideant, quo loco sit foras, n̄ duo oculi
 per unu balistae signu ita dirigi n̄ possunt ut
 in unu punctum conueniant radioru alio in aliud
 locu tendente, neq; spiritus copiosiores ad unum
 oculu afflere clauso altero, quod unus oculu
 intueno facillime delascetur, in ita gemini
 neq; his obstare, uo quod idē ait Aquilon. uno
 ocu lo rei locu n̄ tam certo posse cognosci, ut
 probat exemplo puero uo, qui clauso uno ocu lo
 n̄ p̄nt statim contingere bacillum u. q. aut
 aciculam oppositam. Neq; exemplo acti, in
 uis foramen, uno t̄m ocu lo aperto n̄ ita facile
 filu emittitur, bona. n̄ r̄o subiuncta ē de
 lineis per punctu balistae progredi t̄libus.

Uisio n̄ fit
in humore
crystalino

quod uisio n̄ fiat in aliquo humore oculi
 & Core opinia quoad allonginē et uitreu, quoad
 crystalinu a, qui merius interiacet c̄ contra Coriā.

Solutio

ret in
Opticos
liberato in
qui aspro
hoc oculi
a laboro
ip 70. su
vixi pab
pau ad
trig ad
dionis
opru
ho iam
se ul
o ovali
fert no
o aliid
nam
culay
gemin
no
nojo, ne
o oculo
q. sac
es, in
ita facile
a e de
trio. 30
ali con
d, quatu
onto Cori

De Visu

Rub. Muro. et alios multos, qui uisionem in ipso
fieri uolunt ut ariles. ^o de hist. animalium
t. 9. et 2. de aia t. 83. doceat in ea parte
uisionem effici qua tota nitida est et splendida
ut ab o. colore lucuzq; immutari possit. Item uis
humor crystallinus ad uide. du' aptissimum oio or
ganu' uideatur, e. n. in modo speculi pellucidu', ha
betq; a tergo opacitatem quadam ob ha uores uitreos
et tunicas, est et in medio positus, quo omnes sp. facile
confluere possunt, sed ualde incertum e' utrum is humor
uiscet, ut aliqui praesertim iuxta coem sentiant u'
uiscant, n. n. sufficienter contrariari uis ut uiscet
te, quippe qui solus sit immersus humor uitreus
et lites suam tunicam habeat, facile tñ ab ea
seungi fit, proindeq; n' maior apparet conti
natio quam inter sanguines et uenas, addit
alia contra hauc humorum Schein reru' l. 2
fundamenti Optici proop. 2. c. 5. ad Applem
forte dici pot' et accepisse humores crystallinos
n' sine tunica. 3. quod uisio n' fiat in tuni
ca aly, nisi in retina probari pot' quo ad ^{de Visio fit} ^{in Retina}
singulas, consolidatua in. conseq; tñ optendit,
quoneq; opterius albus apparet, et in posteri
parte sp. recipere n' pot', ut obstat retina, sa
de' osti rão de tunica uea, quae anterius e'
quasi fenestra quadam oculi, et in medio paruum
foramen habet, per quod sp. ac lumina intro
mittitur, hoc a. foramen augetur et minuit,
notabiliter ut quotidiana experientia testatur, na
si hoies statim in locis luce ualentiore uisibiles

229 Tract xv Part III Sect III

uidebitur pupilla infus congrua maiore a. ad fen-
 gulos et passus si sensum in locum obscurum & de-
 cas, Nam si acicula alterius oculo paulatim
 admoueat Ita ut ille obtusus suus in acicula capus
 defigat et alterum interea alterum oculum oclusum
 teneat, uidebitur ad maiorem appropinquationem
 aciculae pupilla contrahi, ad remotiorem uero am-
 pliori, quod idem contingit si duo obte dicta fixa-
 in eadem uelut linea collocata eorum, alterum
 remotum, alterum uicinum, d. n. hoc cernitur conuul-
 bitur pupilla, dum uero illud dilatabitur, hanc
 a. ampliationem pupilla fieri ex uera tunica
 conuagatione et contractione ex eisdem applicatione,
 ut uero inde patere quod quaedam in superficie
 uera tunica uenulae, linamenta et tractus colo-
 rati occultantur, dum aperitur pupilla, rursus a.
 uisatur dum clauduntur, quae de re et Placanz
 de pupilla agit ad loca Mathematica Arty.
 Quo ad Tunicae corneae ea est ualde transpa-
 rent, per qua et spes ad humores transferuntur,
 ut si hinc uisio perficiatur non uero ratio cur illi
 qui sub cornea nubeculae habent, non uideant, sed
 hinc nubeculae impediantur. In posteriori a. parte
 aranea (cuius posterior pars uidelicet retina
 non uero distinguitur quibusdam non fieri uisionem
 probant ex eo quod in illa non terminentur spes,
 sed ulterius per humores crystallinum abeat,
 et ad quid alius esset ille humor si in aranea
 uisio absolueretur?

Notatio Itaq; restat huius retina
 pro qua multu est Christoph. Schein. l. cit. rāo ^{pro quod}
 Physica esse sic qd sic sensus in substantia aliqua ^{visio fiat}
 cui adiacenti sunt spiritus vitales, qui quidem ^{retina}
 sunt in retina qua ex medulla nervi optici pro
 cedit, et cavernulis quibusda, praesertim in exte-
 ad radice ubi nervo cohaeret instar ligni querni
 ad spiritus vitales deferendos plenissime ut hē
 ut. l. 2. prop. 2. c. 16. Fit a. visio probabi-
 liter p radios decussatos, sicuti cu' spēs in carne ^{visio fit p}
 rad' obstrata in nictatur, pro qua qd adverte lu' ^{radios ductos}
 calcantur hoc et in undisim' saepe experimetur, si
 conclave aliquod ita ocludatur ut unicum pa-
 teat foramen cuius diameter sit latitudo digiti,
 tu' per foramen illud ingreditur lux, et una reru
 obiectaru' species cu' unius sui et generis coloribus
 quod certu' si chartam aliquā munda' infra con-
 clave foramine obtendat ea distantia qua par ē
 qua sensu et experientia facile inveni' p't, hūc
 vero omnes res in chartam allapsa everso compa-
 rantur. I. superae inferae, et dextrae sinistrae, p
 radioru' interfectione, quoru' superiores ex obto
 venientes in chartam descendunt, inferiores a.
 ascendunt. Una a. et eadem res extra collocata
 multiplicatur in charta s'm multiplicatione' for-
 minum, qua si sint inter se satis vicina concurrunt
 diversarū specieru' partes in eade' chartae portio-
 nem, sic ex una domo pagu' ex uno hoīe cohortem
 representabit, et sicut eiu' mod' clarissime cu' sol
 obiecta collustrat, oculoq; contapat nōto nihil in

speciebus mutatur, sed vnde sicut in charta retinet
 homo u. q. tunc coexistens, quod si a. mouetur et,
 curuat curuus et in charta apparebit. Ceteru
 si vitru couepat, et mundu foramini (quod dicitur
 maius esse poterit) imperatur totu spectaculum
 erit uisus et clarus, vitru a. couepat spha
 ra amplioris segmenta maiores opijant remotionem
 charta a foramine, et quo segmenta sunt e circu
 lo maioris eo magis ampliant obiectu in charta
 vitru concuui' solu' abiq, couepo adhibitu nihil
 officit, sed si in debita post couepu distantiā in
 foris addatur ea proportione, quā in tubo
 optico requiritur speciei picturae in magnitudine
 saltem aliqua auuat, ut experiri licet inserto in
 foramen cubitali ipso tubo recte aperto, tunc igr
 vitru foramini addendu' uel utriusq, uel alte
 ra superficie couepu esse licet altera sit
 planu' et perinde est quae obiectu respiciat, q
 charta. Jam ut hac uisioni applicetur sicut
 interuentus paries aërem extenu' ab interiore
 camera fuerit, rebusq, ingressu per solu' fora
 men. admittit ita ueloc. oculi tunica oculum
 in anteriori' et posteriori' distribuit spum,
 cui quide' a rebus aspectabilibus tm' continge
 re. fit, quantum foramen, uel relaxatu', uel
 contractu' permittit, charta obiecta uicem
 praestat tunica retina in intimo oculo sita
 vitru a. couepi foramen. obidit' humor chry
 stalinus, qui' hinc lenticulari quada' coue
 pitate praeditu' oculo mirifice abidit, ut res
 distinctiores appaerent, quemadmodu' a. pictura

obiecti extra cubiculum positi redditur varia
 pro varis aequali, uel charta, uel obiecti ad
 uisum. Ita et res conspicitur pro accessione,
 uel remotione. Oculi ad obiectum, uel pupilla varia
 tione humoris Chrystallini, et tunica retina matrici
 coniunctione, aut ligamentone, hinc nra Motricem
 facultatem ut tradit Scheinerus hanc tunica uasa
 qua processibus ciliaribus attribuit ut suo artificio
 ut specierum nimium affluxum prohiberet, et humorum
 crystallinum, aut conglobarent circūcirca compri-
 mendo, aut attenuarent attractione, uel in ante-
 riora protruderent, seu denique in horum repererit
 hinc ad obiecta uicinisimam oculum aliquam ad do-
 lorem usque laborat, quod ex eo risu in nasi quod
 adhibet in componendis uisibus, effigiandis huius-
 cius et humoribus, quod sine compressione, aut con-
 uulsionem, adeoque dolore aliquo non accidit. Por-
 ro uisus res qua sita erecto in retina faccipit
 uersam et qua uerso situ haurit erectam
 aspicit, quia uisus res eo loco ubi apprehendit
 quo radius formaliter uisorius si produceretur
 spiraret cui igitur in contrarias partes (alio ali-
 quo modo reflectus) feratur hinc ita uisio-
 nis tendentia, et apprehensionis castitudo in char-
 ta dissonantia nascitur, res ex subiecta figura illo

228 Tract VII Part III Sect III

expli catur porro à Scheunero L. 3. p. 1. r. 22
 qui pro acriorū deorsatione experientiam
 affert L. 1. p. 2. c. 2. n. in iucundam, nam si
 oculo obtundatur lamina, opaca ex quo forami
 pertusa et nra oculū ac lamina alia la
 mella vel cultri latitudo sensim ad nouetur uer
 fus foramen animadvertatur rei uisibili prout
 occultari ex illa parte ex qua nondū est admo
 ta lamella, quod quidem deorsatione radio ram
 indicat.

plur
 deorsatio

Conclusio 2 Obiectū adu quatu' uisus ē

obiectū adu
 quatu' uisus
 est color

plur

color prout late sumitur, Ita eōs sentia choiam,
 quia nullū obiectū cadit sub sensu uisus quod d
 habeat rāōē cōm colorati, ut experientia ppetua
 docet, licet aliqui aspernent pro obiecto colorem et lumen,
 quia tū unus pōt unū debet esse adu quatu' obtū
 tertius dici uir quod sit color late sumptus, q glem
 sub se continet tanquā obiecta uisus partiatia colo
 rem et lumen strictē sumptū, nec alio fore nōū ap
 pellari pōt, circa hanc cond. agendū est aliquid de
 lumine et colore. sit igr

Notatio I Lumen s. dē actus perspiciui

Luminis de
 finitio

lumen nō
 fabrica

Lumen q
 uisus

ut perspiciui est, ubi significatur quod sit actus
 illius speciei, per quod species uisibiles transmitti
 et obiectum perspici pōt, lumen a. nec est substantia
 ut ueteres aliqui uoluerunt, ē quorū prom de sen
 tentia nāuquā locutus uir Aristes, nec quantitas
 nec habitus, sed qualitas quada' mēali, q denotat
 corpora qualia, quia n. est rāō lucis ad corpus
 lucidū, eade' est luminis ad corpus luminosum,
 cū qo lux sit qualitas corporis lucidi lumen est
 qualitas illuminati, qualitatem hanc aliqui

volare esse intentionale .f. quae n̄ habeat aliud
eius. in subto prater intentionale ut h̄c sp̄s
coloris in aere, unde dicunt lumen esse lucem pro-
ductam a sole u. q: in aere ut per eū videat
sed verius est n̄ esse qualitatem intentionalem. Lumen n̄
huiusmodi .n. cū sint similitudo quadañ diminuta .f. quality
et tñ a nāa progenerata, ut sensationes adiuat n̄ intentiona-
lit.
sunt productiva coloris qualitatis naturalis, sicut
lumen est productiva coloris. Nec porro lumine
distingui n̄ essentialiter sup, quae it̄ utraq; sine
sp̄e intentionali videri pot̄ n̄ pot̄, deorūmen-
n̄ inter lumen et lucē colligi n̄ p̄t cap aliquid pro-
prietate luminis, praesertim cū se in uideat intendit. Lumen et
quaeare, unde differunt lumen, et lux rāe tñ sub^{lup tñ rāe} habetur
lectorū, nā cā de sp̄e qualitatis, prout ē in subto, differunt
quod fit ab intrinseco luminoso, ubi lux, prout u.
derivatur in mediū, et aliorū subiectū, ubi lucē, quae a. lumen
u. supra dicitur. quae proinde vocabula saepe promiscue, ^{et quae lux}
usurpantur. Sp̄s a. intentionalis ad videndum
lumen, aut lucem requiritur, q̄. cū spectamus sp̄s int̄
lumen in pariete, aut lucē in candelā, tale lu-^{tionaly rāe}
men, aut lux ē distant, q̄ p̄ se n̄ p̄t immutari. ^{tur ad uide}
sensū, q̄ uel p̄ sp̄m, uel p̄ lumen intermedium,
si p̄ sp̄m patet, sicut, si p̄ lumen tuū in tenebris,
in quibus ē oculus n̄ representabitur multo inten-
sitas lumen in pariete, quae circa oculus, quod ē
contra experientia, imo ad uideūdū luminoso
n̄ requiritur ex parte meij lumen, quod et uult
diles cū ait quadañ corpora in tenebris quidem
fulgere, sed n̄ parere lumen, ut experientia tra-
dia uidere nos aliqui in fumis tenebris, et maxima

230 Tract VII Part III Sect III

distantiā lucidū aliquod, cui tñ in triplo minore dy,
 iunctione lumen in chartā uel aliā u quādam
 oppositā reflexi terminari n̄ deprehendimus, sp̄ quo
 consequitur sp̄s luminis in am̄pliore multo distan-
 tiam, quā lumen ab agente prolatū: ad h̄ quo
 sit propriū sensibus, ut n̄ operentur nisi aniatū
 obiecto per aliquod esse intentionale, quale si esse
 lumen pot̄ in ā sitū uideri sol, haberet n̄ p̄am
 lumen loco speciei, et positā specie si aliā orga-
 nū n̄ sit corruptū sequitur sensatio, unde fit
 lumen esse qualitatem, quādam actiua actio re-
 tal̄ uniuocā, tal̄ a quocūq, nam lucidū producit
 et lumen in medio sibi contiguo quod n̄ differt
 essentialiter a luce et sp̄e intentionali; Atq, q,
 calore. 5. lumen momento producit circum
 circa ad certā distantiam in modū sphaera,
 modo nullū sit obstaculū; siue sine tñ intēdi
 fit et ostēdi accedente u: q: lucido, lumen a lu-
 cido per lineas rectas diffusū uocatur prima
 riam, mediū a. illuminatū, ad latera per aliā
 riam, quales lineas rectas diffusū lumen
 respectu primarij appellat umbra, hinc por-
 ticus et alia loca tēta quo n̄ fit per tēgere
 sol tñ secundario lumine illustratur, cui post
 occasū solis adhuc lumen aliquod nobis affalget
 rāo est, quia sol aere sup̄iore et umbra terre
 n̄ occupatū illuminat, qui aer ad nos lumen
 aliquod diffundit n̄ a. in tēfinitū, producit
 lumen ut iam indicauimus, sed h̄ sua spha-
 ram actiuitatis quamvis saepe magna, inobedi-
 bile

se op̄tā serm
 dedit uiri
 abto.

Lumen momen-
 to producit

lumen prima-
 rium et secun-
 darium quales

Lumen n̄ in
 tēfinitū pro-
 ducitur

tri est, et falso similis quod Aquilon ait eandem
 lam in terra accensam lumen suum effundere.
 usq. ad calu. et ipsu solem aliquanto magis
 illustrare. Radii lacy est linea quada. lucida. a radiis lucis
 luminoso procedens, et separatim a reliqua luce cogi
 tata, qua' uis a parte rei separata n' fit, quod omni
 nocte ad lucerna oculis conuulsiuibus huiusmodi li
 neae separatae apparent, fit ob cilia, q' lucida oculu
 dolatam intersecant, ut ipsa p'inde lux ita in medio
 discreta uideatur, interim superficies lucida ut dari poe
 in corpore perfecta opaco, licet aliq. uelint p' aru. mo.
 di superficie' permanentis separatione' n' poe corp.
 perfecte opacu' illuminari, q' et arbitratur oia sm
 profunditate luce quada' p' huius, quod patet in
 cornibus laminatim huiusmodi. Qui plura luminosa
 aequalia contondit in medio uisui sicut plures am
 bus n' fieri nisi postqua' radii discesserunt, sed n'
 tm plures ab uno corpore umbra p'roiciuntur cu'
 plura lumina per foramen aliquod in conclave
 emittantur ueruetia' cu' in ipso conclave con
 uenire possunt, adeoq. iuxta illoru opinionem
 inter se se uniri n' possunt, rem precise referat in cor
 poris obstaculo. Lumen potio maius n' tollit minus. Lumen maius
 facit tm ut minus uisui n' distinguatur, q' oculu
 sua exaltentia occupat lumen ac nate uis re.
 nu' celestiu', sine sublunariu' uariis e' infima spei
 ut sentit et agt. diuina n. lumina, qua' oppe
 uenit tm accidentalia sunt, et optinere aduent
 usq. diuersitas coloru' fit fore ex permixtis spe
 ciebus coloru' uarietas actio' ex influentijs aduen
 tis u. dispositione' patib' nati claritas ex n'

qd sic.

Lumen maius n' tollit minus

superminua
lumina sunt
tm accidentia
talio.

act III
 in
 quada
 aru. mo.
 bo
 radii
 lucis
 luminoso
 procedens
 et separatim
 a reliqua
 luce cogi
 tata
 qua' uis
 a parte
 rei separata
 n' fit
 quod omni
 nocte
 ad lucerna
 oculis
 conuulsiuibus
 huiusmodi
 li
 neae
 separatae
 apparent
 fit ob cilia
 q' lucida
 oculu
 dolatam
 intersecant
 ut ipsa
 p'inde
 lux ita
 in medio
 discreta
 uideatur
 interim
 superficies
 lucida
 ut dari
 poe
 in corpore
 perfecta
 opaco
 licet aliq.
 uelint
 p' aru. mo.
 di
 superficie'
 permanentis
 separatione'
 n' poe
 corp.
 perfecte
 opacu'
 illuminari
 q' et
 arbitratur
 oia
 sm
 profunditate
 luce
 quada'
 p' huius
 quod patet
 in
 cornibus
 laminatim
 huiusmodi
 Qui plura
 luminosa
 aequalia
 contondit
 in medio
 uisui
 sicut
 plures
 am
 bus
 n' fieri
 nisi
 postqua'
 radii
 discesserunt
 sed n'
 tm
 plures
 ab uno
 corpore
 umbra
 p'roiciuntur
 cu'
 plura
 lumina
 per
 foramen
 aliquod
 in
 conclave
 emittantur
 ueruetia'
 cu' in
 ipso
 conclave
 con
 uenire
 possunt
 adeoq.
 iuxta
 illoru
 opinionem
 inter
 se
 se
 uniri
 n' possunt
 rem
 precise
 referat
 in
 cor
 poris
 obstaculo
 Lumen
 potio
 maius
 n' tollit
 minus
 Lumen
 maius
 facit
 tm
 ut
 minus
 uisui
 n' distinguatur
 q' oculu
 sua
 exaltentia
 occupat
 lumen
 ac
 nate
 uis
 re.
 nu'
 celestiu'
 sine
 sublunariu'
 uariis
 e' infima
 spei
 ut
 sentit
 et
 agt.
 diuina
 n.
 lumina
 qua'
 oppe
 uenit
 tm
 accidentalia
 sunt
 et
 optinere
 aduent
 usq.
 diuersitas
 coloru'
 fit
 fore
 ex
 permixtis
 spe
 ciebus
 coloru'
 uarietas
 actio'
 ex
 influentijs
 aduen
 tis
 u.
 dispositione'
 patib'
 nati
 claritas
 ex
 n'

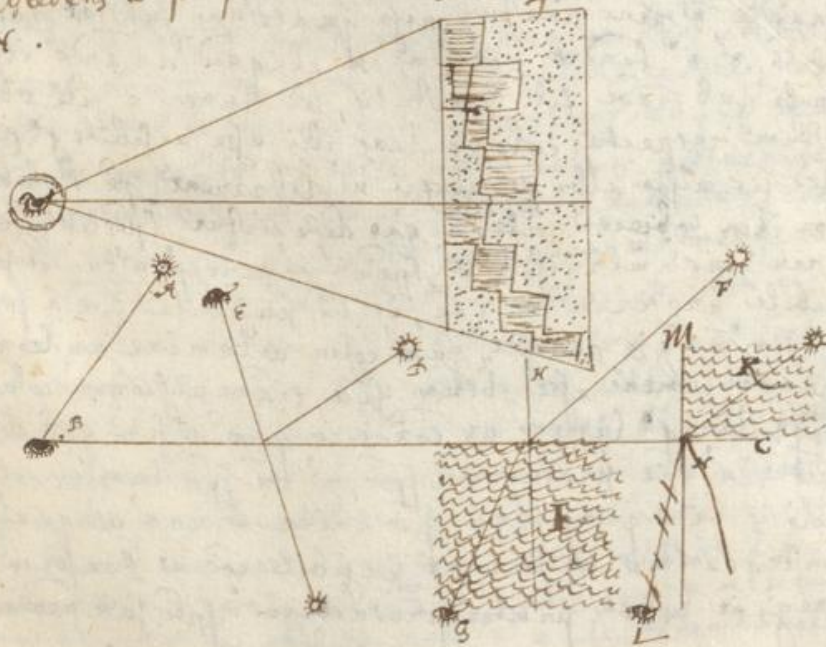
232 Tract VII Part III Sect IV

tensione, aut magnitudine luminosi, præterquam
quod possint se mutuum lamina varia intercedere,
quod non fit nisi per unionem qualitatum unius
speciei; de lumine corporum glorioforum multi et
docent congruere spei, cui visio. Agit a. lumen uni-
formiter difformiter Ita videlicet decreverunt ut
quo longius ab aere dicitur tanto sit debilius,
duo vero aequalia sit decreverunt in distantia aequali
u. g. si in primo passu decreverit uno gradu, in 2°
iterum decreverit uno, ut ut facile statui poterit,
perimeta contraria adducit agloris. 3° Radius
Lucis (et idem est de spei) 3° sit esse 3° sit
Reflexus, et Refractus, et dicitur et quando unum ab
angulo in uno perspicuo fertur: Reflexus est quoniam a
corpore diaphano in opacum impactus in idem dia-
phano revertitur ut fit cum aliquo videmus in spei
culis: Refractus est, quoniam ab uno perspicuo in alium
diversa raris et naris proceditur, et post per
Aut incidentia linea recta radiosa progressa
angulo in angulo facit cum priore ad punctum
incidentia, quod appellatur Refractionis; in illo
n. primus incidentia raris est a directo suo iti-
neris dimissus, et quodammodo frangi captus, dum sui
viam angulosam procedere potest cogitur, et a ra-
dix, qui usingitur, vel ad perpendicularare ac-
cedit, vel ab eadem recedit, est u. perpendiculararis
in proposito linea per punctum incidentia ad super-
ficie refingentem perpendicularariter erecta si medius
alterus sit densius sit refractionis interioris ad per-
pendiculararem, si a. raris sit exterioris a perpendicularari

Lumen agit
uniformiter
difformiter

Radius alius
Reflexus alius
Refractus

ræonem Physicam assignant aliqui, quod ad supra dictum
 medium densius opus sit maiori virtute, contrinota
 a. virtus fortiori unde actio se se constringit, quasi
 et in arcibus colligit, qm a. occurrat medium aliquod
 rarius, et superata facilius dispergitur quasi et
 dilatatur actio, reddendo a perpendicularari, n^o
 ad quæ p^o aiant ob figuram contrariam contrarium
 euenire, q^o ut e^o respectu propria, uide hic
 adiunctum schema, in quo AB est radius directus
 recta procedens p^o uniformes medium, puta p^o aere
 usq^{ue} ad superficiem BC, radius a. BC e^o reflexus ab
 eadem superficie BC opacæ FC e^o radius re-
 fractus uergens ad perpendiculararem HL p^o medium
 densius. p^o p^o aqua p^o QL e^o radius reflectus
 diuidens a perpendicularari ML p^o medium rarius
 X.

234 Tract VII Part III Sect IV

Lumen ad uisionem coloris non requiritur ex
 parte coloris, sed tantum ex parte obiecti, dum non in
 tenebris constituti sumus, uidemus nihilominus colo-
 rem a longe et eo quidem melius quo obscurior est
 locus in quo obiectum intuemur, unde et in altissi-
 mis partibus dicitur stella esse de die spectari posse
 cum sit medijs lapu eberior prohibetur, nec obstat
 Auley cui ait colorem esse notitiam perspicui in actu
 productionis speciei per medium aliquod perspicuum,
 alium non uult, quod quod color sit aptus producere
 speciem per medium actu perspicuum, unde tamen haud se-
 quitur obiectum non posse transmittere speciem, nisi medium
 sit illuminatum, aliq. a. hic docent per eandem medi-
 uisibilem speciem, quod quam uis color uisum et lumen
 quam rationem filium sub qua, obtinere non male et file
 modo indiuisibili actus, et specie cognosci debent, cum
 natura non percipiatur nisi quatenus substat ratio
 filii, non non. tandem uoluntas in aliquid amando id
 nisi sub ratione filii bonitatis, sed lumen est file ob-
 obtinere respectu coloris, lumen illi esse uisibile quod
 sed sic uisio albi et nigri non differrent specie haberet
 non item obiectum file, a quo deservit speciem et item
 per unam indiuisibilem speciem non percipiuntur et sen-
 sibile proprium et coe, et tamen sensibile coe a pro-
 priis magis pendet, quod color a lumine, unde re-
 gatur lumen specie obtinere file trans uisionem coloris
 requiritur, quod lumen ut conditio quadae sine qua ob-
 iectum non sit producere. speciem, non tamen speciem lumine et
 coloris sunt quasi duae speciei unitae et una aliqua
 integrantes ut faciunt sensibile coe et proprium,
 neque est lumen. praeter productionem speciei suae producit

Lumen sit videtur, ut quod, sicuti patere videtur ad quod
 oculus, producit in speciem per quam spectari queat
 et ipsi lumen non est species latendi, species est utilisibilis
 probabiliter videri possunt ut quod si debito modo
 sunt terminata, licet nulli sunt in opinione contra
 hanc, sed ratio optima est ista, si cum immittuntur
 speciei modo supra applicato in obscura camera obiectio
 ut ipsi obiectum et non species sequitur esse visio
 nem obiecti reflexa, sed hoc dici sequitur quod sequitur
 hoc, sit non in obiectum per actionem directam
 cum sit plene a tergo spectantis, minor a. probatur
 quia id quod videtur per reflexiones, videtur per certos an-
 gulos, aliter ut obiectum non in quocumque situ et qua-
 cumque distantia videri possit, ut est clara experientia
 in speculis, in quibus proinde non videri species, sed
 obiectum coartat, et recte docent, si non. radius absque
 oblique in corpus speculari incidens redire, non
 possit non tunc tunc videri, sed alius, rad que in
 parte opposita reflexus, ille radius perueniet,
 in experimento a. illo cum speciei immittuntur eodem
 modo apparent in charta speciei quomodocumque mu-
 tes stationes suas et situ; si dicas obiectum visum
 est tunc color, et lumen, sed nihil ex istis sunt species,
 quod non possunt videri. Et species est color quidem solutio
 vero, non tunc tales, qui proveniant solum per promp-
 tionem elementorum sed intentionales iuxta Aeglon.
 ut infra videbimus. Porro haec species sic terminata
 producent omnia alias species, quibus mediis tibus
 videantur, eruntque eiusdem generis, supra autem
 diximus solum de obiecto reali, non a. de intentionali

236. Tract VII, Part III, Sect IV

res absolute negatur est una spem posse producere
 aliam, sed ita ut ipsa sit tui id, quo obiectus ut
 ut quo, n. q. ut habeat se in visione. sicut obiectus
 et ut quod

Notatio Color primo apud Aristem du.

Coloris deseri-
 ptio

pluribus describitur, n. 3. de aia t. 66 di.
 motius perspicui in actu. quod fit omittat
 per per mediam iam actu perspicuum ob lumen,
 in quo quidem distinguitur color a Luna, q. o. in

quomodo color
 a luce distin-
 guatur.

solis u. q. lux. n. tametsi sit motiva perspicui in
 actu, du. producit species, tamen habet in vim
 illuminandi et sciendi actu perspicuum, quod n. h. e.

alia deseri-
 ptio

color. 1. a. de sensu et sensibili. c. 3. Describitur
 extremitas perspicui in corpore ter-
 minata: n. accipiamus colorem in ordine ad visum

Color differt
 a lumine

in superficie corporis, est igitur color qualitas quaedam
 qua differt a lumine, nam experientia habemus
 colorem, qui varius dicitur, nec desistere, si lumen
 minuat, nec se crescere si lumen crescat, sed

ibi

semp. uno manere et si lumen n. adsit; sicut item
 colorum sibi invicem contrarij, et inter se specie
 discrepant, lumen a. nullum h. e. contrarium, adde
 quod si colorum veri, essent ipsi lumen deberent
 partari, et corrupti ob diversam reflexionem
 sicut fit in gride, et alijs coloribus apparentibus,
 obiectum a. albu vel nigrum u. q. parum aut fa-

Color oritur
 ex permix-
 tione alborum.

bula semp. apparet albu vel nigrum, quomodoq.
 mutet fitu. 5. color oritur ex permixtione vel
 elementorum, quod ita intelligitur ut ut dicamus
 nasi colorem ex primis quibusdam qualitatibus

sed remoti n' propi me, na' quod n' sit immediati
 a primis qualitatibus, ta' quia' a principio pro
 pmo fit, q' abbedo n' est sic intense calidus,
 et intense frigidus ut calidus estuanti et Marioni.
 Item intense siccus, et intense humidus, ut capillus
 et lactis g'. propi me n' sit color ex diversis per
 mitione primarum qualitatibus, requiritur g' alia ^{anote ex}
 quaedam propinquior scia coloris veri, puta opacitas ^{primarum}
 h'ar, et perspicuitas, q'aa quaterus actione mutua ^{qualitates}
 primarum qualitatibus vario modo p'miscetur, et tam
 peratur alios, aliosq' colorum producat, sicut n' ex
 quatuor elementis attingatur efficitur aliquod mixtum
 sed est distinctum ab omnibus et singulari elementis, Ita
 ut ex luce perspicuitate, et opacitate mediis
 primis qualitatibus inter se attingatur producat
 per emanationem color aliquis specie distinctus,
 itaq' niger v: g' color n'asitatis, si opacitas terra
 perspicuitatem aqua, et aeris, et lucis ignis superest
 e contra vero albus, si aliqua tria elementa terra, ^{quo modo}
 superest perspicuitate, et lucis, si nulla adsit perspicuitatis
 et lucis, multa q' opacitatis habet color
 color proveniet, si parum ex omnibus reliqui colores
 pro varietate permixtionis generabuntur, ex quo
 id coloris ortus aint n' regri p'fecta' mitione
 substantiali, sed p'ficere accidentali ut p'nt in p'nt
 hinc a colligere colores esse qualitates quandam
 secundas ortas ex qualitatibus elementorum certo
 modo permixtis. Color color duplex Naturi soles, Color alius
 verus videlicet qui habetur e' descriptus, et app'areat, ^{alius}
 verus, seu phantasticus, qui est quidem ens reale, ^{alius}
 sed n' tale, quale app'aret, v: g' app'aret color cui

genera, videlicet *corporeum*, seu *maale*, quod inest coloribus 3° stabilitate corporibus ut est albedo u. g. in creta, *græca* nō rubedo in rubeo, altera *intentionale*, et *substantiale* in uisibus, sed uerū tñ, ut apparet, ut est *apparectia phantasticā*. Specierū in corpore trāto. 3° generā apparet, seu *phantasticā*, quod nō est tale, quale conspiciatur, colores illos magis *maales* dicitur prop^o 39 in *similibus*, et *compositos*, *simplices* enumerat quinqz, duos *extremos* ut *albu*, et *nigrū*, et tres *medios* ut *flauū*, *rubru*, et *caeruleū*, *compositos* tres dicit ex *combinatione* duorum *mediorū*, uiridem ex *flauro* et *caeruleo*, aureū ex *flauro* et *rubro*, *purpureū* ex *rubro* et *caeruleo*, quod si duo *extremi*, uel *omnes* tres *medij simplices* inter se *permiscantur* negat *colores* *gigni* ueritate, et *legantiam*, sed *caute* *potius* et *horridū*, *si* *extremi* *aliquis* *medio simplici* *addatur* aut nō *fieri* *noū* *colorū* *sed* *eundem* *magis*, *magisqz* *intensum*, *tantū* *ca* *deinde* *intensio* *diuersis* *uocibus* *apud* *sapientia* *videlicet* *denominatōe* *ab* *ijs* *rebus*, *in* *quibus* *uel* *p^o* *animaduersa* *est* *uel* *in* *quibus* *maximē* *clinet*, *hinc* *color* *herbaceus*, *rosaceus*, *uolucris*, *amatillinus*, *caracens*, et *quæ* *sane* *doctrina* *pictoribus* *nō* *parū* *prode* *potest* *ex* *coloribus* *noū* *apparectibus*, *quæ* *supra* *enumerauimus* *putat* *agl.* *quod* *nō* *esse* *apparectas*, *sed* *ueros*, *ut* *in* *rubeo* *et* *plumis* *quidē*, *ut* *referre* *q* *ex* *diuersis* *locis* *alij* *qda* *fallor* *apparectis* *pluribus* *et* *nō* *ex* *oī* *parte* *eodē* *colore* *imbu*, *sed* *de* *re* *alios* *atqz* *alios* *obtinere* *q* *hinc* *uic* *conspiciunt*.

24° Tract vii Part iii Sect v
SECTIO V^a
De Auditu

*Sensus que
 tionis* Circa sensus auditus duo potissimum qui p^{ri}mo in
 qua parte auris sit p^{ri}mo auditus? cuius sit
 a. auris n^o solum pro anfractuosa illa cartilagine
 temporibus adherente, qua oculis p^{ri}mo, sed et pro orga
 no interiore quod in capite reconditur. & quod sit
 auditus proprius? ubi circa illud ipsum
 quaedam ulterius dicenda.

*Auditus sit
 in tympano* **Conclusio I.** Auditus fit in ea parte auris,
 qua tympanum, seu auringa d^r, pro explicata sit

*Auris continet
 tunc.* **Notatio I.** Interior auris continet for
 am quondam pleurosa inter cochlea versus partes
 capituli intimas, cui p^{ri}mo statim auditu obtenditur
 membrana qua tympanum auditus seu auringa d^r,
 in qua diffusa videntur quaedam nervi, p^{er} quos spiritus ad
 auditum n^{ost}ruum lenchitur, haec membrana, quibus d^r est
 calis fulcrum, qua in sua sua denotanda ab
 perenne malleoli in eadem, et stapedis; includitur et
 p^{er} haec membrana corpus quondam aereum, quod
 ab aere d^r aere interius et in aere d^r in hor
*Refellitur
 sententia* Conimb. et alij multi existimat fieri auditum, id est
 Conimb. docent hanc aere nec vita destitui nec esse
 eiusdem rebus quod elementari, sed illi sustinet p^{er}
 simile ob subtilitatem qua h^o, sed n^o apparet,
 quomodo vita sit p^{ri}ditus hic aere innatus, cui
 aliquis partibus n^o continetur, Tand. certe in topis
 et aere hanc aere nihil esse aliud, quod spiritus
 in cerebro p^{er} nervos ad audiendum derivatos, et vita

si habet, ut adeo improbabilius quondam Thomistis
sensere organum auditus esse spiritus animalis
Notatio 2 quod igitur auditus fiat in tympano
paro probabilissime dicitur, nam tympanum hoc unum
et abundat spiritibus, et est receptivum spirituum, non fiat auditus.

tympano hoc per membranam madefactam consistat
obstanti vim auditivam disruptam u. peritum tolli
si quia aere tradit in natu esse organum au-
ditus et sentire illos sit u. de solo aere, sed una
cum sua membrana sicuti sapiens simile quod dicitur
les humore crystallino deprimi re. tñ alij putant
aere in natu sicut spiritus si huiusmodi sit
officula a. illa uolunt commota sonus simile
externo officere, quibus Vasalium l. 1. c. 8. sic au-
ditus aseribit, sed cum alios offa u. sentiant
cur hoc sentirent? in animalibus quibusdam
tñ abstractus est organum auditus ut tibi sit sta-
tuere u. glossis, Alder l. 7. de hist. animal. c. 8.
et l. 2. de partib. c. 12. ait quod in cerebro
corpore habere anfractus aliquos auditus de quo
dicitur queat simili aliquam membranam seu tym-
pano obductum esse.

Conclusio 2 Obiectum auditus proprium
ut adaequatum est sonus ita coiter dicitur, sed circa
sonus qui u. adeo facile est explicata quidam
hic advertenda dicitur igitur

Notatio 3 Alder l. 4. de aia c. 85
sonus describitur his verbis sonus est motus eius, soni degeni
quod sit moveri eo modo, quo resultantia pto
la lenibus cum quis percussit, hinc alij docerunt

242 Tract VII Part III Sect V

sonus est esse qualitatem aliquam per motum loci
 aeris resiliantis ex percussione corporum se colli-
 gentium sed uerum est contrarium, quod sonus uer-
 sonus est helice sit qualitas a motu uel a resiliantis di-
 qualitas uel a, et a corporibus sonantibus causata y motum,
 motus n. rapta uilem e sensibile eae qd p. sonu
 pbr 1° a motu uel dicit obtu propriu auditu sensibi-
 le n. eae in eo differt a proprio quod hoc propi-
 possit ab uro dicitur ac sensu, illud a. a pluribus
 2° deinde proprietates soni sunt adde discrepa-
 tes a proprietatibus motus localis, sonus n. di-
 acutus, grauis, id motus uel item sed uelox tardus
 3° dicitur in logica e de qualitate oia sensi-
 bilia propria ponit in 3a spe qualitatis, notu
 a. in nullo certo predicamento constituit. dicitur
 quod permaneat et sonus cu motu corporu ram e
 transactus, et aliqui fiunt duo soni oppositi p eadde
 lineas rectas, cu tm aer n. moueatur duobus motibus
 sonus est quaedo tm caaliter ut ex ipso contraria patere pit; e poro
 uel filiter. contrarijs, itaq; descriptus e a Pho sonus n. formaliter
 uel quaedo agonus qualitas quada n. n. dicitur ex praerceptione
 prima. primariu qualitatu unde et lumen et alia n. nulla
 qualitates, praeter illas quatuor ab arte assignatas
 hae n. inmerito dnt, ut alibi uidingu quamuis ali-
 qui qui uolunt diuisione illa qualitatis in prim-
 et secunda n. esse adequatas cu lumen sit
 qualitas, nec tm p. uel secunda sonu dicant
 nec prima esse qualitatem, nec secunda, ut sub.
 1. de auditu n. 22.

ratio
 nota
 nota

De Auditu

Notatio 2 ^{causa effectus} ^{soni eadem esse} ^{soni dicitur quod} ^{corpora collidit}
 granda est que impulsus, nimirum q̄ collidit cor-
 pora, et ipsa et corpora collisa, n̄ a. pers, cui n̄
 videtur esse casus seu dicitur sufficiens ad pro-
 ducendum sonum, requiritur a. ad sonum tunc q̄da cor-
 pora, puta percutitur, percussor, et mediu, q̄ tñ n̄ tua ad sonum
 debent esse, semp̄ discontinua, si n̄ uirga, aut fla-
 gello aere percutitur, sonus aliquis exortatur, req̄
 tñ plura sunt corpora discontinua, quae dicitur suffi-
 ciunt igr̄ partes diuersae ut cui se aqua diuer-
 berant sonitūq̄ exhibent.

Notatio 3 ^{de subiecto soni recte docere}
 uir. ^{quibus. n̄. sub. et alijs sonus n̄ recipi} ^{sonus n̄ in}
 in corporibus sonantibus u. q̄. in campana, sed ^{corporibus}
 in medio puta in aere, n̄. ^{Artes. l. 2. de dia. t. 18.} ^{sonantibus, sed}
 sonus fieri ait alicuius ad aliquid, et in aliquo, ^{in medio recte}
 nimirum in medio, hinc flante in n̄ quod modo,
 uel nullo modo, uel n̄ tñ h̄ere audire sonus, si
 igr̄ sonus esset in corpore sonante realiter, et n̄ ne-
 ditō intentionaliter fieret adhuc auditio, n̄ serus,
 atq̄ sic uisio, tametsi fierent, prouenit q̄ hoc q̄
 solus est in aere, q̄ per uentum ad aures uentō
 uetur, non aliter essent duo soni, cui unus sonus
 requirit esse realiter in duobus subiectis, uel si unus
 sic n̄ est maior r̄ō, cur in uno, quā in altero
 corpore subiectetur; auerit, quod uox animalis
 qua est et quida sonus n̄ p̄ consideratur recipi
 in arteria, spera, uel lingua, uel palato, sed
 in aere q̄. non erit r̄ō de sono quoda alio. ^{Obiectio}
 u. nihil ^{obstat quod dicere soleamus audire nos}
 sonus campana n̄ a. aeris n̄. Artes. l. 2. t. 77.

244 Tract. VII Part. III Sect. V

superiora An.
de his ab alijs
scribitur

ex corpora sentiuntur, quae pot. parere sonum
hinc inter ipsa et Audient. mediat aliquod
corpus quod sit subiectus soni, et hinc inter est
inter hunc sensum, et alios quod alij percipi
aut qualitates suas sensibiles prout sunt in hoc
vel illo subiecto, n. a. prout sunt ab hoc vel
illo principio, Audient. a. percipiat sua qua-
litate sensibilem, n. tanquam existantem in
hoc vel illo subiecto, sed tanquam uenientem ab
hoc vel illo principio unde sensus n. fore iudi-
cium in quoniam subiecto sit sonus, sed a quo sit
principio, Item q. de distantia corporis sonantis,
a quo proueniat sonus, n. a. de distantia aeris
in quo est, et deniq. de alijs conditionibus ex causa
modi principij, pro diversitate in principij, quo
ad soliditatem, aut alij quaedam dispositiones,
quae ab aliquibus uirtutibus sonantia appellat
hincera, sicut sic sonus, tanquam illi alio sic aer
qui alidit; cum post pulsationem campana ali-
cuius nos immutatur, aut ceperit sonus in mare
apprehendat n. prouenit hoc ex eo, quod sonus
in campana recipiatur, sed quod in aere in tra-
pans ipsius contento sonus aliqui subiectatur
hinc metalla quaedam aerea et uasa maxime
sonant alijs praesertim dispositionibus non
absentibus, maiorem ac sonum reddit circulus
aeris, o funiculo per digitos utiq. aurum
sertos suspensus pp. quaedam forte continuitatem,
quae est per funiculum usq. ad aures motum

Obiectio
et solutio
ne

experientia

De Auditu.

utiq; igitur opinari ut hab. sp. auditus hoc
 habere peculiaritatem quod fm nullitatem sui, cum
 tempore producatur, ut experientia probare,
 et rati dari fit quod ita se habeat modus operari
 sicut se ho modus extendi. Sonus a. qui producit sp.
 habet modum aliquem extendi successivum, et si n. ita
 successivum sicut motus, null. n. solum producit qdem
 motus et successivum, sed ita tm ut habeat aliquam
 permanentiam unde fieri posse alig sibi p sua p. nunt
 tur p fistulam, seu tubum in se nullitatem retortu
 et tunc obduratum alterius vocis ad aliud et per se
 reparatur, sed sine dubio uane pnt uero rati factu
 sp. soni ulterius tendere, quod fundat ipse sonus
 fm esse reale, imo sp. manere et si per se sonus
 ipse hab. coniect. licet reger familia de uisus,
 ad sonu pertinet hoc q ab arte di perouso
 respirati aeris ab aia ad arte rati appa

Species Audibili-
 tes sunt
 successivae.

Definitio
 Vocis

Definitio
 Locutionis

Notatio

circum Echone a duerta ta sonu
 qua species audibily diffandi per sphaera, ut ex
 perientia pte, ubiq. n. auditur sonus circa corp
 ra sonantia, sed sicut alig sp. uisibily ad aliqua
 corpora reflectitur, unde obiecta ostendunt in d. r. g.

In Echone
 ta sonus, quod
 sp. q. sphaera
 ut diffundit.

248 Tract VII Part III Sect VI

officiat si sonus
reflectatur in
esse inson
tionale.

locis, ita et reflecti sonus, aut spiritus audibiles, si in
civane in aliquod corpus concavum, autem sonus alibi
et audierit, quo quidem modo fit Echo: non est igitur
necium, ut sonus sine esse reale reflectatur, sed
sufficit si sine esse intentionale, quod probant ea, quae
allata quod sonus sine esse reale in semper deferatur
usque ad aures, Artes cum aliter indicant, non defini
nunt Echorem generaliter, ut notat philosophus. in circum
di vero reflexiones coartatae docent quod ipse sonum
audiri non spiritus audibiles, tametsi non appareat quomo
do non etiam spiritus audibiles potest esse obitum ut quod
sicut accidit in speciebus visibilibus, etiam a sine corpo
ra concava de qua capacitate aliquantulum specierum
tamen si non vis magna solum ex parte impetire possunt
species, ut reatit cogatur, nam multi est dicant
lumen in profundo spaci corporis recipi, et nihilo
minus reflecti, loca vero concava ides sunt aptio

Quare loca
concaava apta
ad Echonibiles

ra. Echoni quae prohibere spes re ad latera diffus
datur, sed tetrodant, quod si ex pluribus locis
fiat reflexio sapienter dalem unde repeti a iure
sed cur non audiuntur in Echone nisi ultima fore
syllaba? Grand. putat prima verba fortasse non
reflecti, sed humis parieti adherere, supponens
videlicet Echorem fieri ipsius aeris sonantibus ali
sione et resultu sine spaciis, sicut in lapillo in
aqua. ~~in~~ ^{undam} circulariter tradit usque
ad litras, et inde revertitur, ita et voluit colligi
corporibus unum aerem protrudere alterum usque
ad obstaculum, vide a. utradi, probabiliter est igitur
quod licet reflexio fiat totius usque prioris faden
sonus partes ab ultimis advenientibus turbentur

De olfactu

249

ante n. nisi illa partibz eorum, quae ab alijs sup
veritatibus n. turbantur, aut confunduntur sensu
percipi queant.

SECTIO VI

De Olfactu

Explicandum est in hac s. q. organum et subjectum
Olfactus s. obiectum proprium eiusdem.

Conclusio

Namillaribus, ita loci sensantia

NOTATIO 1. Aliq. voluerunt sensationem do-
ratus fieri in viso cerebro, sed videmus nam anima
libus distinctum quoddam organum attribuisse ni-
mirum nary, sicut qd. reliqui sensus in proprijs sunt
extremis u. q. visus in oculis, auditus in auribus
ita et ratio cinandum est de olfactu, in quibusdam
animalibus praesertim valde minutis, praesertim quaedam
ubi sit organum huius sensus, et probabiliter multa
hoc sensu suo carent, q. animalia respirant, ut
hoies equi ad attractionem et pnt halitus odoriferos,
et per inspirationem attolluntur opacula quaedam, quae
sunt in organo olfactus

Olfactus resi-
det in parte
apibus ma-
millaribus

NOTATIO 2

proceres, namillares, in quibus huius sunt
dipimus olfactu residere sunt tubercula quaedam, proceres
sunt carunculae in supremis narybus, quibus subija
sunt os quoddam bipartitum, quod licet pluribus fo-
raminibus pateat duos tñ habet insigniores me-
atibus narium foraminibus respondentibus, quod os orbis

250. Tract. VII Part. III Sect. VI

et spongiosum appellant, ut a. a. naa institutis, no. act. inspiratione. attractus libere cerebri ventriculos in gressus nimio eis frigore no. curritu afferat, qui possunt offitum in nervis a...

alij ponunt
olfactum in
rebus fieri

Conclusus 2

Obiectu Olfactus e odor ha...

Obiectu Olfactus est odor

Notatio J.

Odor est qualitas quaedam... ex primarum per mixtionem resultans... sicco et calido olfactu movens... hinc regionem frigida et calida aromata sunt... hinc tempore pluvio madidi flores minus olent... hinc organu cathetero applicat... hinc aliae iusta rosas conuicta suo calore... hinc aqua rosacea supposito igne suavis reddent... hinc humidu gratissima... hinc bonu sapor qui ex oritur ex humido...

Odoris definitio

NB

De Olfactu

Notatio

^{Odor n' pnt exhalatione, odor n' sane}
^{aut natoru aut aliquu subtile, prater quod n. exhalatione,}
^{quod subtile n' suscipiat magis et minus, sicut aliq subtile}
 odor est et odor sensibile per se propriam, sub-
 stantia n. teste. Tale n' est sensibile per se, sed tm
 per accidens, odor item n' est qualitas producta
 na sui simili qualitas n. qd. quae resultat ex
 temperamento qualitate primaria n' producta alia
 sibi simili, sicut nec gravitas gravitatem in illud
 a. produere et potuit odor, quod causabit temp.,
 amentur unde et iste odor n' se diffundere in me-
 dia per vera actione Physica quasi corpuscu-
 lorum multiplicet, ad organu olfactu pervenit
 odor aliq n' exhalatione aut naporu fumosu,
 unde et radicea cerebri, quod d' fit p' sp' n'
 tentio nales, quo et sensu ilq' p' arter, cu' sui
 bradi absolute ut hinc odor pervenit ad olfactu
 s' esse reale, sic corpora quaedam odorifera faciunt
 et corpus vicinu odoriferum, cu' sicut in huius
 poro cuiusmodi naporu immittitur, unde postea
 mediislibu speciebu intertionalibus sentitur odor,
 quod a. aliqui docent tempore odor pervenire ad
 sensu olfactu s' esse reale n' ut admittendum ^{Har setia}
 nam vultuq' ad quingenta. fere milliaria d'it ^{exiencia}
 percipere odore casuuecu, aliq, animalia, ad
 maxima saltim distantia, sed incredibile e ex-
 halationem fumosa ita diffundi posse, aequit,
 quod reliqui et sensus sentiunt per species
 intertionalis, quod si aliq' per uetus diff' q' b'
 odoru fieri et p' que abri. Legitur in quo fere

specie, licet a. n. habeat contrarios, tñ probale
 putant. Conimb. o. g. M. n. dup. 8. g. 3.
 eas n' produci in insati, sicut visibiles, sed
 successivae sicut species soni; spaciū, ordinis, moqui
 ta. tere. notibus soni appellatur, huc notorum, gravit,
 acuti, suaves. &

SECTIO VII

De Gustu

Quo ad sensu gustus potissima sunt q' quatuor
 solent ea quae iam de alijs sensibus m. sp. ante
 advertibus transivim, nimirum organū et obiectū

Organū sicut
 gustandi sunt
 nervi molliores
 lingua

CONCLUSIO Organū potentia gustandi
 sunt nervi molliores lingua ita coiter Philosophi.

Nervi duriores
 in lingua inferunt
 aut motu molli
 quos a. signosa
 di. saporibus

NOTATIO Nervi duriores in lingua
 inferunt motu molliores autem signostandi

saporibus, sed tota tñ lingua denominatiōe
 organū gustus dñ sicut tota a. n. organū audi
 tū, licet auditiva potentia respiciat tñ in tym
 pano, ut supra diximus; quaedam animalia q'
 habent gustū tametsi lingua habere n' videntur
 hnt tñ aliquos squinalibus, n' est a. adeo a. n. in
 gustus, ut vita sine eo tolerari nequeat, qua
 nq' ad capiendū alimentū vitansito sit, facult
 tatem gustandi experimur fore maxime in ex
 tioria parte lingua ubi filiae nervi molliores
 et caro, quae caro ē mediū interia. specierum

NOTATIO Nervi gustatorij ex cerebri.

Sect. VII
de gustu

De Gustu

Lexal de hoc diffunditur per totam linguam, itaque 7
palatum et gutta, unde gulo ille colere sibi gratia
optavit, ut voluptate sibi dicitur perfrueretur
in fariis et libans dei Job. 12. nomine auris verba
discernat et fariis comedebit. Saporis? et 34.
auris verba probat et guttur est pars gustu di
cendat, ubi medicari ut n' in sola lingua gustati
di poam respicere, vide et Artem l. 1. de hirc.
animalium c. 11. et 2 de partib. c. 17.

Nervi quatuor
diffusi sunt
per totam lin-
guam.

Conclus 2 Obiectum proprium Gustus est gustus. Sapor
sapor

Notatio I Sapor est qualitas quaedam
orta ex perreptione primarum humidum
minante, et actuali ut fieri solet in succis vel in
tuali ita ut accedente calida salina satile aliquo
saltem modo resolui possit ut fieri solet in faccario, felle
ita exponit Hensl. t. 102, quemadmodum a. odor n'
providat aliud odorem, ita nec sapor aliud saporem, Sapor n'
si q' fel pccari, et amar, redidit aut dulces, producit aliud
fit et optimis perreptione in tam tenuis n. partes
diuiditur sapor una cu' suo fideo ut amplius discerni
a' possit, quod fit in infra ty calis, peperatis, et no
abstinctivo elementu' puru' n' habet sapor, si dicitur
aqua linguat dignoscitur ab alijs liquoribus q' puru' saporum
et quod elementu' saporum habet & imprimis aqua
dignosci posse p' g'ustatione' negatiua', licet eius hu-
miditas et positioe tactu percipiatur, ac postea
per phantasia' magis iudicetur, ita ut in uip
ungu' reperitur aqua aliqua pura, adeoq' omni
sapora destituta id quod fetidus loco ad arguendos
propositu' utro' adesti p'it. Species saporu' aliq' uolunt
esse innumeras, aliq' coiter octo reuidentur, ut n. sapor
est dulcis ut in melle, 2us amarus ut in felle, 3us pinguis

Obiectum
gustus. Sapor
saporis defi-
nitio

Sapor n'
producit aliud
sapor.

Elementum
puru' n' ha
saporum

Species saporu'
uolunt
esse innumeras

tu

et p' n'...
in sp. u'...
et cohaerent
Custodi
Philosoph
lingua
restitu
et huc
in hunc
n' uideat
descrip
est, quod
facit
na n' ex
i' n' hunc
reuerent
creatio

254 Tract VII Part III Sect VIII

ut in butyro. 4ta acutus, ut in pipere. 5ta austrius
ut in pomis aliquo immaturo. 6ta stipticus, ut in fra
sta nigri. 7ta porticus in limonibus. 8ta acerosus ut
in aceto, plura vide apud Pand. digest. 5ta.

Sapor e in mu
tate sensu inter
tionaliter.

plur

Notatio Sapor immutat sensu intertio
naliter sicut de alijs quoz, dping consentiente
et d. Th. 1. p. q. 78. a. 3. nam Sapor supra
lingua existens, est sensationem vel immediate
per seipsum, vel producendo aliud reale saporem
in subiecto, sive organo gustus, n'a hoc qu' Sapor
cu' sit qualitas secunda n' est actiua, et est
est de se mediis internis in sensibus, n' eo illud
quia organum gustus e nervus lingua q' obtus
rapidus e'it distans, licet vero e' contiguam
fuerit cu' huiusmodi organo adhuc t'n' ad inveni
taret sensus su' esse reale, cu' n' po'it cognosci
tina sic apprehensiva, debet, ut notat Mur
ad cognoscendum obiectu' illud intra se tenere, quod
n' fieret in obiecto su' contiguo, saltem igitur

Gustus a tactu intentionaliter apprehendendum e'it. Ceteru'
distinguitur Gustus oio distinguitur a Tactu, quidquid aliq
contra putarint, Gustus n. percipit Saporez,
Tactus a. qualitates tangibiles, et licet tolleretur
Gustus, su' t'ad huc Tactus remaneret, p'ter quod quod
Tactus sic diffusus per totu' corpus, quod sole q'u
obiectio sta dicit n' potest, nec obstat. Arist' cu' ait gustu'
bile esse quoddam tangibile solus n. uult obtin'
Solutio saporosus n' potest gustari nisi per contactum
coniungatur cu' organo gustus, qui n. u' u'
hic legitur quod est in foro? n' quod sic obtin'
Gustus, vel gustabile e' tangibile, quatenus tangibile

256 Tract VII Part III Sect VIII

nō sentire, sicut carnes a. apposita, sentit, quare
medicū tactui carnis atq; sunt haec verba Aris, q' etiā
utilior dicit de carnibus sensibus nō pōt imitari
ā sensibilibus immediate sup' impositis, quod aduer
sari saluare nō pōt cu' sub. p'ia sentim' et Pand.
et alij loquantur de extrema carne sentire.

Nervi tōm sen
tiant
p'li

Notatio Quia itaq; aerui tōm sentire
nō caro, nam ibi maior fit dolor, ubi concursus
natorum nervorum, ut in manibus, et pedibus, itaq;
ibi fit sensatio ubi sunt spiritus animales, hos exist
im' agunt oīo ad sensationem, qui tōm nō sunt in carne,
sed in partibus nervosis, atq; si dicat alicubi carne
esse organū tactus, intelligendus est de carne unā
ad nervos, cu' a. a. it' in p. de aīa t. 79. nervos nō
sentire forte nō absolute hoc asserit, sed dicit tan
tum modo eos nō videri sentire sicut opa, quamvis
mencia putet q' hūm' cu' eo loco aliter sensisset postea
mencia sententiam; hinc a. it' p' multo miris sen
su tactus esse in dentibus, opibus, et similibus, licet
ad dentes nervuli quidam sint in quibus dolor
esse p' nō excluduntur propterea illa membrana, q'
nervosa quadam substantiā constant, et in oculis.

Obiectis cum
soluōne

Obiectis tactus
a qualitate
tangibilis

Conclus Obiectū Tactus est Qualitas
tangibilis prout comprehendit quatuor primas
qualitates, et quadam secundas, ut mollitiem,
duritiā, asperitatem, impulsū itom et gravi
tatem secundariā.

Genus eōe qua
liberū hī hū
gibilib' qualitas

Notatio Humidiori oīa sunt obiectū
Tactus, quatenus conveniūt sub unā ratione
tangibilis, et genus eōe cu' ignoretur, vocari solet
tangibilis qualitas, ut in conclusione posuimus,
ut hīc una infima speciei pōt constituantur, ta
meti d'as indicasse putant. Ardem, q' tōm nō asserit

locutus un, cu argumetu aliquod positu ipse dis
 soluat, n. n. apparet sufficienti rāo distingui nandi
 cu et alij sensus plures contrarietates percipiunt
 ut gustus dulce, et amarum Sed quomodo tangi
 bitus qualitas immutat sensu Tactus? alij opinantur
 in p. timentem. esse illius aliquid Speciem, cu calor
 ut q. in nates organu Tactus realitaz, alij tñ
 ut Nuro. 2. de aia disp. 10. q. 1. et sub. q. 2.
 de Tactu docent immutari tactum intentionaliter
 qua et sententiam tradere un S. Th. 1. p. q. 78.
 a. 3. nam si ipse calor sentitur a sensu tactus
 vel sentitur per seipsum, qd fecit e contiguum cu
 organo, vel p aliam calorem productum n prius
 qd sensu determinetur ab obto n esse cogno
 scituri debet id fieri mediante aliquo principio in
 tinguo quale n est obiectu contiguum, n et secum
 lum, qd q rupa magnu igne consistit maxima
 in ualere calore sentit, et si tñ uellet faciem nos
 capat illa sensatio, sed calor productus in organo
 u ue tam cito posse corrumpi, confirmatur, qd
 sui stas ad fornicat u. g. inter se caliditatem
 alio tñ obstante mox cu ille uaperit inter se
 et calorem percipit, qui n un tu subito in ipso
 prodori fieri q. amoto obstaculo p specis uifi
 biles iam quasi liberas conspicitur calor sit
 et in proposito p specis suas sentiri un calor.
 uno tam uis esse uolunt spes sensibiles ad oem
 oio sensationes tanqua quada et principia ut si
 dms suspenderet suu conuergit ad eas specis pro
 duandas cu ignis in dicit in hoem calorem hōno
 ille calorem in se productum n sentiret, nec etiam
 igne contiguum eo quod a rupa n sunt corrūta

quomodo tan
 gibilis qualitas
 dim multus sensus
 Tactus?
 NB p. d. q. d. p. in q.
 S. 2. c. 1. not 3

258 Tract VII Part III Sect VIII

in esse sensibilis, aut cognoscibili et unio illa
 naturalis ipsius caloris p. inha. re. t. d. nihil
 conferre uideatur ad sensationem cui sensa
 tio n. mirus fore ea quae cui ea fieri possit,
 interim uerum est ordinaria in in. m. tatione
 intentionali interuenire alterationes realem
 p. primas qualitates, quae cui sunt productiuae
 sui similis, p. ut si producere in gaso debite
 applicato, aliud e. a. de qualitatibus, se candi,
 ha. n. n. sunt productiuae sibi similis, proindeq.
 ut si n. ad se alterio physica fit t. in in. tatione
 intentionali cui porro ipsa a. qualitatibus pri
 mis alterio, provenit u. cal. esse p. accidens
 ad sensationem tactus, cui abeq. illa saltem in se
 candi qualitatibus fieri possit, et sufficiat con
 tactus reali obiecti cui medio interno organi

Tactus n. percipit
 qualitates tan
 gibiles in suo
 organo

Notatio > Tactus n. percipit calorem
 et reliquas qualitates tangibiles, quas habet in
 suo organo, saltem in debite aut in conueniente
 p. t. n. experientia qualitates secundas, ut molitudo
 et duritudo proprii organi n. sentiri p. ut qua
 litates prima sentiuntur cui una qualitas
 n. sit mirus aliq. sensibiles, quam altera, et alia
 tactus est in continua. sensatione, quod n. uide
 mus: si dicas cui qualitates tangibiles organi
 n. sint mirus sensibiles, quae qualitates tangibi
 les externa posse et producere species quaedam
 in organo, respondere licet sibi se considerate
 illae qualitates n. sint mirus sensibiles p. p.
 ab at tamen n. sentiri, aut species producere,
 quantum in esse reali sunt magis conueniente

cum ipsa potentia, quod si corpus aliquod
 sensitivum contiguum foret calori posset calorem
 sibi percipere, et calor iste solaris non sit
 aliquid in calori, neque tamen calor in organo tactus
 foret, sed produceretur ut in carne unde a
 nervis sentiri posset, an vero attactu suo ca-
 lor ab aliquo contiguo hinc percipi queat pen-
 det ex eo, utrum in calori sint qualitates tangi-
 biles, si nulla oio fuit potentia tactus, sed ibi tamen
 ad firmitatem ad sensum contactus, sed ibi tamen
 advertat ob soliditatem se impediri ulterius
 tendere, neque tamen sentiat impediri, et fere modo,
 quo impeditur ab angelo notaret se impediri,
 non tamen sentiret angelus impedientiam. Porro tu
 docet Aq. I. 2. de aia t. 118 hic dicit, qui di-
 cunt sensum tactus immutari realiter non intentionaliter
 non putant se habere in dependendo
 Aq. difficultatem cu. n. agens naturale non potest
 agere in sibi simile non potest, inquit sensu-
 bile immutare sensum, nisi maiorem habeat in-
 tensionem, quod ipse sensus, sed quid tamen de
 qualitatibus secundis dicitur? ut de duritie,
 molitie? quas ait Philosophus non sentiri, nisi in
 operentem aliquo gradu, unde nec satisfari,
 ut qui voluit qualitatem tangibilem non
 producere suam, nisi praesupposita altera ratio,
 nisi naturalis, qualitates non secundae non indigent
 eius modi alteratione ut suas species producant,
 praeterquam quod et manus igni ad motum sentiat

Tactus sibi a se
 quod aliter percipit.

continuo calore, quo tñ tempore ta epigno
 nō potuit illa intensio caloris produci
 quā d. sōnib. aiunt alterationē nō quidē requi-
 rit sensibile producat species sed requirit ut pōa
 iam actuata p spēm eliciat sensationē, nō pōa
 cū n. pōa in actu primo sic sufficienter constituta
 posita tali pōa attendente et obiecto in debita
 ptesentia naturaliter delectabit sed sensatio qō mi-
 perthentis ex illa alteratio, praesertim cū qualitates
 secundae absq; eius modi mutatione aliquā sentiri
 possint etj existimant species intentionales quo-
 ad hoc imitari qualitates activas reales, puta
 calores, frigida talem aqua nō agnat in pāsu
 nisi ipsi pcedant, cū n. sub. addit tñ exce-
 dentis gradus in mutatio sensu, et nō est infe-
 rior, nō admittendū ut nō si nary calida
 ut quatuor in aquā calidā, ut quinq; sentiret
 solam quinq; gradus tñ non perciperet calidū
 ut quinq;, sed tñ calidū, ut unū, et si gradus
 diversae perfectionis ptererentur ut in sente-
 tia subij gradus alig inferioris nō essent, qua-
 litates sensibiles, quia tūquā possent sentiri,
 siquidē organū, nūquā caret aliquibus
 gradibus inferioribus, u: q. 1. et 2. per dicit
 qd hoc esse p accidens, semp. n. fit et sensibile
 quā tale pter se respicit sensum debito
 modo affectam adeoq; calidū

SECTIO IX.

De sensu interno

sect IX

De sensu interno

qui versetur circa singulas praedictas actus
 tanquam inaequatos, circa omnes a. tanquam
 aequatos, n. n. apparet sufficiens ratio distinguendi,
 si, ut n. g. quod unus percipiat obiecta praesentia
 alter a. ut absentia et relativitate, quod unus
 absolute alter vero quasi relative cognoscit conve-
 niens aut disconveniens, nam si sit sensus
 praesentia et absentia esse n. se posse sentire praesentia
 et absentia, cui sensus praesentia potius conferat ad sen-
 sationem, quam imperat ipsa a. convenientia et oij.
 convenientia si cognoscitur cognoscitur tamen in con-
 creto, et n. in abstracto, si g. est convenientia per-
 cipitur et id quod habet convenientiam, cui non est
 sensus potest sufficere? a. ut igitur diversa sunt
 tamen denominationes unus et eiusdem sensus
 interni pro diversos actus, quo est modo intelligendus
 actus, si plures numerat sensus internos, nec
 refert quod saepe laudatur imaginatio sola
 ad huc memoria, vel e contra memoria sola ad huc
 imaginatione, huiusmodi n. actus in partibus
 diversis diversis quoque dispositiones exigunt,
 quarum una videlicet laudatur in laudat altera,
 hinc mirum non est si ab eadem potest unus aliquis
 actus, et n. hinc alter, atque hinc primus con-
 tingit si quidem memoria laudatur alij vero
 imaginatione, alij a. stimulatione

Notatio Sensus interni habent oia
 animalia quantumvis imperfecta, oia n. habent
 appetitus sensitivum, quo bona, seu convenientia ap-
 petunt, et nociva, seu disconvenientia fugiunt
 sed appetitus sensitivus sequitur cognitionem sensualem

Sensus interni
 habent oia
 animalia
 quantumvis
 imperfecta

264 Tract VII Part III Sect IX

nam quod est ignotum non appetimus, et Ariles docet de anima t. 6. appetitum non esse sine imaginacione, qui et l. 2. t. 30 aperit oibus illis, quibus inest sensus, inesse est imaginacionem, ut patet in de in apibus et formicis imaginacionem negare ut dicitur sic de imaginacione, quae est disciplina capax, probabilis est a. hunc sensum internum in oibus animalibus et in homine esse eiusdem speciei, sed non ad rationem animalis, non

sensus internus
in se anima
licet ex modo
speciei

sensus internus
non habet
iudicium.

Ab.

sensus internus
ratio caret.

sensus ac sensus externi, quem ad modum igitur isti animalibus. Ita nec sensus internus multiplicatur. Quia sensus internus nec verum iudicium habet, nec verum discursum, quomodo alia bruta carent ratione? et consequenter appetitu rationali quem quidem si haberent haberent et deliberationem, actus bonos, et malos, meritorios et demeritorios, quae sunt absurda; alii tamen hinc dicunt sensum internum hominis propriis quodam intuitu et discursu non esse spoliandum, ut possit proinde componere, et diuidere, syllogizare et sic contra ut quia discurrere vel repugnare intrinsece non est sensitiva, vel non, si repugnare est impossibile est sensum hominis discurrere si non repugnare est potest et competere brutis, cuius ergo contra ipsi negatur discursus, quae omnia facit altati ratio naturali ascribantur? cum a. Ariles p. Met. c. 1. docet apes habere prudentiam, quae tamen non est sine discursu, ut idem ait in ethicis non hoc uult, quod apes habeant propria dicta prudentiam, q

De sensu Interno

267

operare suas operationes, ita ut sit appetere
appetitum, et uim aliquam motricem determi-
nare, praesertim uim uehementior sit magis
ratio in somno, n. r. regitur a ratione, hinc
origines motus ipsi maxime contingere solent,
qui uehementem habent imaginationem, uel na-
turam sunt melancholici, uel ex forti aliqua, et
Liebernâ impressione, uel uero tales uim
euigilant reuertantur somni, quod fuit causa
ut eurgerent n. item occurrantur se surre-
pille, h. caam hanc dâi posse, quia somni
sunt in sensu interno, in quo reliquere sit ali-
qua sui speciem, extempore a corpore motus
sui speciem n. relinquit, nisi sensibus externis
percipiatur, qui quidem in proposito som-
ni legati fuerunt; somni porro in passio-
sensu a corpore n. in uim somni, quia e ligamentum
aliquod a corpore extempore, et n. solam
unipus, ueruetiam quia e sensu interno, qui
et corpore appellatur incipit sensum ligatio, ne
spiritus animales demittantur. Ad 2. quae solutio
sunt dâi sunt interclusio spirituum est causa
somnia, ita ut conuulsi referatio, et abitu ad
organum sensuum est causa uigilia, tunc igitur
animalia a seipso excitatur naturaliter cum
uirtute caloris naturalis uapores consumuntur
qui meatibus artibus occupabant, et ueni spi-
ritus ex concoctione cibi ad instrumenta
sensuum deferuntur, hinc aures quaedam mox
ut euigilantur cantus suos emittunt, ut p. de

gallio, qui circa medium noctis id facit, tunc
 n. recreatur, quodammodo partem conuersione
 proprio aliquo instinctu ad eam excitatur
 licet aliqui dicant gallos esse anem solari
 promulgat peculiari orientis solis influxu ad ca-
 tum per motum, saepe et contingit ab ipso dolo-
 rem, alique in corpore vel per uehementem res sen-
 sibili imaginationem tanta fiat commotio ut
 spiritus eorum non diffundatur ab alio poro

ut dormi-
 anbes excitat

videtur excitatur dormientes, quia in propriis
 sensorijs semper latitant spiritus aliqui aiales
 unde n. nulli, qui dormientes ambulat, si pec-
 cutiantur et sentiunt et ad lectum recurrunt
 alij a. ad interrogata respondent, quod sine
 aliquo auditu fieri n. potest ipse et dicitur de
 generat aialium c. i. docet esse aliquos qui
 nihil uideant, quare spiritus animales
 ex uehementi sensibili commouentur et a com-
 motione excitatur aia, — ad attentionem
 ac p. quidem percipit obscura tacta, et quasi
 per umbra, quia n. nullus illa adhuc spiritus
 habet in organo: deinde uero magno cona-
 tu demittit alios spiritus, quibus ad organa
 sensuum uia paritur. quod a. p. eui modi
 obstructione fiat somnus et inde et fit, quod
 lactuca, papauer, et similia que sunt ualde
 uaporosa sonant efficiere soleant, quod item
 si ueni, et phlegmatici sint uel maxime som-
 nolenti, qui abundant uaporibus, sensu a. et he-
 lancolicis sint rigiles, in quibus maior e spiritus,
 praeter hanc obstructione alia et caam affert

quasi in phle-
 gmaticis sunt
 somnolenti

complexiōnis diversissima sunt somnia nam melancholicis occurrunt luctus et tristitia, cholericis mendacia pugnae, utraque, pituitosis pluviae, natiuitates, sanguineis concubiniae uexationes, saltationes.

Obiectum sensus interioris est sensibile

Hoc est sensibile in quo obiectum est in se ipso

Conclus 3 Obiectum sensus interioris est in se ipso sensibile ita subiectum alijs naturalibus.

Notatio I - Est ens sensibile et quod non est adit uim suam materialis et per se materialis representari potest, quodque complectitur omnia obiecta sensuum exteriorum, et conuulsi et actus, requi potius pro se in se interno specie quaedam ex supra dictis facile colligitur, disputant a. de caa pfectim ipsam efficientem, nam a sensu qui non naturalis agens de se producantur, non frustra positi, et ab aere, deinde nec ab obiecto producant, saltem proxime, sicut species sensuum exteriorum quod et tradit S. Thome 1. 2. q. 78. a. 4. ad 2. nam uel essent diuersae species a speciebus sensuum exteriorum, uel eadem. In dici non potest, quia diuersae essentialiter non ut et sunt sensuum interiorum, et exteriorum diuersi et principium operandi requirunt et diuersi actus, ac modum habeant, nec et in se ipso se agit obiectum in sensuum exteriorum, quia nulla imago peruenit in internum, ut si exterioris ob inattentionem aia non eliciat sensum, unde et liquet nec species in praesens sensuum exteriorum posse producere speciem in praesens sensuum interiorum, cum multi homines dormiant aliqui aperti oculis, neque recipiant speciem coloris, neque in ulla imago

producat in sensu interno; itaq; ut species in sensu interna
 pressa sensus interni efficiat species expressa sensus
 sensus externi, sive quod id est est a sensatione ex
 externa vel ab objecto ut cognito, huiusmodi. n. species
 expressa iam supra, quod si fiat in tactu, quod si
 a. q. sensus aliqua, quae a cerebro multum
 distat fit species impressa sensus interni per spiritum
 aut alios meatus collationari, quia. nemo species
 impressa sensus interni diutissime permaneret
 absq; speciebus expressis sensus externorum n. ab
 his dependente in conservari, sed a solo ^{Sensu qd} ^{tamen ut qd} ^{apud p. causo} ^{indivisi-}
 sensu interno et objectu sensibile externum ^{bile spem.}
 n. percipitur per eandem ois indivisibile ^{primario}
 specie. n. recordamur obiecti externi, licet non obiecta
 nobis ipsa sensatio, sensusq; adeo internus immu-
 tet nec ita percipitur per species, quae fit a specie
 obiecti sensibilis externi distincta, tanquam
 a re. h. n. fit percipi saltem naturaliter sensatio
 absq; alio obiecto externo, nec recordamur visionis
 sed coloris vizi, sensus igitur illa modificat spem
 obiecti sensibilis prout fieri sensibile cor modi-
 ficat proprius, nam sensus tendit in obiectum
 suu concretu sicut qd n. sentitur ipsa figura
 in abstracto, sed modificans sensibile propriu
 ita nec sensatio ipsa abstracta percipietur sed
 color visus, sonus, auditus, id est utriusq;
 cognosci debet per modu cuius obiecti adequat
 per spem unam, sed modificatam, unde possunt
 nec respectu absolute p. percipi posse sen-
 sationem absq; obiecto, ut illa sit modus hu-
 ius, saltem in ordine ad cognitiones internas
 si n. in re ipsa, et qd obiectu externu n. ita semp

est coniunctio cum sensu, sicut sensibile proprium
 cum Cui, ideo sensus internus potest esse naturaliter per
 cipere obiectum aeternum absque sensatione, quod
 tamen dici nequit de sensibili proprio, licet enim per
 actum Memoria cognoscat aliquis obiectum prout
 est sensatum, ipsa tamen sensus internus capere mal-
 ta sibi imaginatur non apprehendendo ut sensatum
 cum u. obiectum aeternum non cognoscatur sine suo
 sensibili Cui saltem aliquo, potest eadem species sensus
 interni diversis rationibus modificari, ut cum obij-
 tur color visus, recordamur enim et ipsius coloris,
 et visionis, et figurae quam habet et spiritus a.
 modificans et representans a specie expressa sen-
 sus aeterni, quae alias sensui interno ministrat
 species representantes obiecta ut sensata, ha-
 ronis species expressa sensus aeterni efficit im-
 pressam internam instrumentalem sed talquam
 causa principalis, non enim unum nobilior est species im-
 pressa sensus interni quae expressa aeterni, nec
 probabile est quod aliqui docent spiritum impres-
 sam sensus interni non differre essentialiter ab
 impressa sensus aeterni, cum praesertim impressa
 sensus interni distinctissime maneat absque obiecto,
 adeoque ab eo non conservetur.

*Non dantur
 in sensu interno
 species materialia*
Notatio Praeter spiritus sensatas non unum
 dantur in sensu interno species, quas mensatas ap-
 pellare, spiritus sensata dicitur non quod ipsamet sentiat
 tunc, sed quod obiecta sensus aeterni sensibilia res
 praesentent, spiritus mensatas putant aliqui referri
 ad sensus aeterni non perceptibiles, ut heret conve-
 nientiam et dicitur convenientiam, inimicitiam inter "

Capum, et orem & nam appetitum, inquit
 sensitivum tendit in res sensibiles, ut convenien-
 tam q. rāo formalis obiectiva, est convenien-
 tia, sed ad appetitum n. seors. ac voluntas sic q. rāo
 quoddam caput nec fieri queat in aliquo incho-
 p. rāo debet huiusmodi convenientia plura
 q. rāo interna cognosci, nec oia commode
 salvari p. rāo sine speciebus illis imaginatis. Sic
 simpliciter cognita ex rāo anticipata vel simpli-
 ter sequitur fuga, vel propensio alterius, q. rāo
 a. dicant appetitum sensitivum presupponere forma-
 le sui ratione obiectiva cognita non ita habere ut, ad
 appetitum iste formaliter n. agat p. rāo fines, sed suffi-
 dat si dicitur, qui appetitum habet dicitur formaliter
 illam rāo obiectiva cognoscit, ac dicit quod ima-
 ginatio ipsius huiusmodi licet perfectissima, sed n. p. rāo
 fiat huiusmodi convenientia, et disconvenientia rerum, ad
 magno labore inquirendum sic mediato intellectu
 et de perambulans, quae n. herba u. q. rāo noceant, aut con-
 ducant ad fructum, et quarant n. n. quae ea pro medi-
 camento, quorum nullae antea species habuerunt, pra-
 terquam quod huiusmodi species inersata cum
 n. videatur assignari eā efficiens, s. n. dicitur pro-
 duci a specie sensata, quatenus haec iudicia obiectiva
 sit convenientia, vel disconvenientia, cur q. rāo haec
 iudicia n. sit ab homine notantur, aut quomodo
 illa p. rāo determinare ad producendum speciem
 convenientia, vel disconvenientia, cui eade. saepe
 iudicia et in. hoste, et in amico repantur absol-
 vunt hanc sectionem t. rāo vel q. rāo ab
 antequam egling ad op. equis. Dna. q. rāo q. rāo.

De Appetitu sensitivo 275

via, aut alia quâvis passione alteratur
 Cor, sicut q^o ex fatigatione Capitis collige
 re possumus sensum vitæ subiectari in
 cordis appetitu, ita ex illâ alteratione Cordis appeti-
 tus sedem in corde statumur. Si 3° In bonis ^{Cur in bonis}
 inclinans et malis fugiens, nat bonis, sive malis fugiens. ^{inclinans et}
 reale, sic sive apparens est obiectum appetitus
 respectu actus prosecutionis, licet a respectu
 actus fuga obiectum dicatur esse malum illa
 tunc ipsa fuga mali appetitur sub ratione boni;
 unde simpliciter dicitur obiectum adæquatum appe-
 titus sensitivi esse bonum. Si 4° Sensus co- ^{Cur sensus}
 gnitivum appetitus n. cui fit ^{cognitivus}
 petitionem nisi res à sensu proponatur bona
 et conveniens, quamvis sensus n. percipiat for-
 maliter sub ratione boni, quatenus significat
 convenientiam, sed tunc malam. Sed dicitur si
 requiritur cognitio sensitiva ad appetitum
 nem. dabitur dicitur quodam medietate sensus
 n. interior agat in appetitu in corde spiritus
 & cognitionem sensitivam n. concurrere ad
 appetitionem efficienter physice, sed illud esse
 utre ex naturali sympathia potentiarum. ^{Solutio.}

Notatio In quolibet animali ut est in quolibet
 tunc unus appetitus sensitivus, adeo q^o concupis- ^{in mali est}
 cibilis n. distinguitur ab irascibili, sed tan- ^{tunc unus appe-}
 tum diversa exercent officia, nam Auctor rati- ^{tuus sensitivus.}
 n. solum in dicit animalibus appetitum quo
 bona prosequerentur et fugerent mala, qui
 dicit concupisibilis, verum etiam quo obstantia
 impedimenta, que bonum prosequi et malum

276. Tract yu Part iii Sect x

fugere prohibere arare. potest qui dicitur
 Insuper, aliter tñ Insuper, tendit in
 obiectum bonum, quod concupisibile, Insuper,
 .n. respicit bonum, tamquam arduum et difficile con-
 cupisibile a. fertur in bonum quatenus abstrahit
 hic a tali difficultate; iam uero quod dicitur
 est probari uel inde fit, quia est in uoluntate
 n̄ distinguuntur Insuper, et concupisibile
 iuxta S. Th. 1. q. 9. 82. a. 5. Item, quia
 facile, uel difficile laquiri n̄ uir facere diuer-
 sitatem aliquam essentialis in obiectis, uel
 si tales actus essentialiter essent distincti n̄
 essent tñ actus adequati, sed tñ inadequati, si-
 cut uisio albi, et nigri, auidit quod dicitur uis
 solum modo sensus interioris, unde uas et p̄na
 appetitiva, quae cognitionem sequatur sufficere
 poterit, si qui SS. et contrarij diuisa uir
 ilq̄ querunt de actibus et p̄na s̄m diuersam
 decompositionem

plur

In appetitu
 sunt h̄i actus

Conclus In appetitu sunt uarij
 actus, ut amor, desiderium, odium, spes et pro-
 applicatione sic

In appetitu con-
 cupisibile
 actus operibus

Notatio In appetitu concupisibili sex
 actus ascribuntur, tres sunt circa bonum pro
 sequendum, et tres contrarij circa malum
 fugiendum, actus circa bonum ita contingit
 cum Imaginatio proponit bonum aliquod con-
 ueniens mori fit in appetitu complacencia
 et dicitur amor, quod si proponat bonum absens,
 et futurum sequitur aliqua prosecutio, et dicitur

Desiderium, si vero proponatur, ut id actus
 situm datur quies appetitus in illo bono, et de
 voluptas, siue Delectatio, circa malum si actus
 eliciuntur, cum Imaginatio proponit dyconia possibili
 aens fit in appetitu, displicentia, et de oden^a appetitu
 cum a. obicitur malum aduersus fit auersio qda^a quingz
 contraria desiderio, et deniqz cum malum ut p^{is}
 in actu fit Tristitia contraria voluptati
 Appetitus possibilis habet quingz actus, et qd^e
 prout versatur circa bonum ardua ac diffici^{da}os circa
 lia habet duos, videlicet spem, qua est inel^{bonu}
 natio in bonum prospectum arduum absens, quod
 tri fit possibile; et audacia, qua est quodam ole
 uatio appetitus, et motus, sed sup^{and}u malum
 arduum, n^a a. datur in possibili actus aliquis
 tertius, qui dicatur quies, quia cum bonum
 possideatur n^o est arduum; circa arduum malum^{For} circa
 habet appetitus frascibilis tres actus, puta^{malu}
 Desperationis, contraria sp^{is}, qua fit cum bonum
 ualde difficile aut impossibile proponitur, t^{is}
 mori item, qui fit cum malum proponitur
 cum difficultate cauendi, et Quia^{ia} contra^{is}
 rius est, et deniqz Gram, qua fit cum malum
 est praesens, et animal auerit difficultat^{is}
 se ab eo liberari posse.

Notatio Σ Huiusmodi actus uariam quingz mod^{is}
 auerunt denominationes, nam q^o dⁿⁱ affectus^{is} affectio^{is}
 siue affectiones, quos aial sicut y hos actus
 uarie q^o obiectu afficiatur s^o Passio^{is} Passio^{is}
 cum aliqua sensibili alteratione et Notu^{is} uis^{is} fiant

Deet x
 in dicitur
 tenet in
 , passibile
 difficile m
 , dicitur
 adantur
 passibile
 tom, quia
 uere dicitur
 ity, uel
 thaco d
 agant p
 eto uay
 it p^{on}
 in diffi
 ite uie
 uerfane
 e uary
 us p^o pro
 asibile
 d p^o
 alium
 ingat,
 uo p^o
 uia,
 dicitur,
 set dicitur

278 Tract VII Part III Sect X

Amor n. auerit Spiritus, et fra diffundit
 choleram, causant a. hu Passiones alto
 ratione in Corpore pp sympathiam, et con
 nectionem facultatum naturalium, cuius modi
 a. affectionem appetitus Intellectualium n
 requirit, prout deq. in ipso n. est propria
 Passio ut docet S. Th. unde cu. d. 1. 1. ut de
 q. lib. attribuantur Amor, Gaudium et similia,
 uel ut Hoibus in appetitu Intellectualium signi
 ficantur simplices actus Voluntatis sine Passi
 one. 3. An. Perturbationes, et Morbi, et Mobus

3.
 perturbationes

namque, quod nimirum rationis imperio eligi re
 luctantes statu mentis tranquillum perturbent, re
 liqui actus appetitus sensitivi ad praedictos re
 duci pot. ut fiducia ad spem, Verecundia ad Ti
 morem, ex candescencia ad iram, Inuidia et Am
 bitio ad Turbationem ad huiusmodi a. affectionibus
 appetitus sensitivi respondent aliae similes in
 voluntate licet n. eodem semp. noie. ex se poro
 affectiones mala et peccaminosae n. sunt cu. appe
 titui sensitivo desijt Libertas qua ad peccatu. re
 quiritur, hinc et fuerunt in Christo ut docet S. Th.

NB

3. p. q. 15. ad illicita n. n. inciderunt, nec in
 dicuntur ratio pra. uenerunt, quae aliq. hoibus contu
 nis contingere solent, uide. de ho. 3. Th. 1. 2. q. 22
 usq. ad q. 2. fusa disputantem, sicut et Gaudium
 3. de aia digress. 41. ~~Haec hic fit de~~

Notatio 3 quare hic fit de admi
 ratione et, hinc cuiusmodi affectiones sint, cu.
 n. nec appetitus Intellectualis, nec sensitivo conueni
 re uideantur aliam quendam concordiam esse uisibilem

De Appetitu sensitivo 279

existimant, ut quod ad admirationes imprimis
attinet dei tria ad ea causanda requirunt, scilicet
obiectum aliquod novum et insolitum, quod et verum ad amira-
habere sit in Christo, cui novum aliquid esse potest
sua scientia experimentalis, quia id, quod iam ipsi
aliquo accipiebatur ut docent Theologi, deinde
ignorantia causa, vel conditionis alicuius et
circumstantia ad res pertinentis; denique fictio
quandam mentis, quae est fixa et instans consi-
deratio talis rei, cui suspensione animi, in qua fi-
pro re connotando suspensiones Conimbr. putant
proprie admirationes consistere, adeoque esse in
intellectu, sed S. Th. 1^a 2^a q. 32. ubi tam pone-
re in appetitu intellectivo, cui ait admiratio
nem esse desiderium quoddam sciendi quod cuius ma-
gis placet, et ea desiderium hoc habet adiunctam
aliquam spem consequendi cognitionem eius, quod
quis scire vult ideo debet ex parte admirationis
esse causam delectationis, et ea qua admirabilia
sunt esse et delectabilia. Quod attinet ad risum
ubi cum hoc fieri modo fieri, occurrere de re ali-
qua incuncta putas ledicra, nova argutiam
quandam et concinnitatem habentem animus
lubetitia afficitur, unde cor se se dilatat, et ma-
gna sanguinis ac spirituum vitalium fit diffu-
sio ad quam consequitur motus musculorum
thoracis, et diaphragmatis, ad huiusmodi motus
expanduntur et muscoli, qui sunt in buccis, prom-
dequillo oris gestus sic quod risum appellamus
Causa principalis risus dicitur pro appetitu a
Intellectiva quodam gaudium et admirationes

ad amira-
tionem
grati.

ignorantiam
causa.
fictio.

Quomodo risus
fiat?

Causa principalis
risus dicitur pro
appetitu a
Intellectiva

Sect x
diffundit
ing allo
m, d'cor
causant
llesti-
a proprie
de la
alipid
tionem
sicut
et
aliquo
habere
itor res
dia ad
lia et
tionibus
mily in
se poro
ent appa
ratu re
hoc
nt, nec
toibus
th. 1^a 2^a
et Pan
ter
de ad
my sint,
no con
novi esse

280 Tract III Part III Sect IX

cuiusmodi aliquales saltem in visu includi vo-
lunt, sensitiva. a. quo ad delucationem motum
masculorum pōam motivam (unde pōt rē
sum sū dixerat qua molatit consideratum
ad dixerat pōam spectare.

dolor nō est
obiectū sensus
Tactus.

Notatio De dolore controuertitur

Et ad quam pōam sit referendus, is impri-
mū non est obiectum certus Tactus n. cor
requiritur sensationem, cū tū obiectum sensus
debeat procedere et pōam et sensum, unde nec
dard. approbatur, qui pōat Dolores, et Volus
ptatem esse ipsas sensationes, presentim cū
alio vniuersū pōam officiat pōam pōam
dolor a. potius dicitur sensus, Et Adq. do

dolor a. dicitur
appetitus sensus
tūi.

los non alio aliqua pōa cognoscitua, sed appe-
tibus sensitivis, ut docet S. Th. 1. 2. q. 35.
a. 1. et 2. pōam namq. specificantur ab
obiectis medijs alio, sed Voluptas est
circa bonū q. ad appetitū pertinet cum
illa respiciat bonū tanquā suū obiectū,
Voluptas a. et dolor sunt contraria q. cū
contraria ad eandē spectent pōam, et dolor
est adus appetitus, interim ad dolores pra-
requiritur sensus, unde et S. Th. inter Gan-
dip et tristitiam, et inter voluptatem ac do-
lores hoc discriminis ponit, quo Gaudium et Tri-
stitia capiuntur ex apprehensione sensus
interioris, Voluptas a. et dolor ex apprehensione
sensus exterioris, et Maxime Tactus, is n. sentit
alterationē nāa, unde et sensibilia Tactus

plu

unt dolorosa. De Causa doloris putant aliqui esse discontinuationes virentis, alij esse inter series, alij utruq; simul, de intemperie vero est, cuius dolor consistat in actu. Fuga ipsius appetitus cur non ex intempie dolor caeteri potest? De discontinuatione a. appetitus docere ut si qd. n. cum sub igitur praesertim pungatur ne hementar dolet, quo tñ non nullo quomodo tanta intempie tanti doloris causa intempie dicitur quae?

SECTIO XI De potentia locomotiva

Potētia Locomotiva alia quidem est naturalis, qua movet sine praevia cognitione, alia a. animalis, qua movet sine praevia cognitione, vel intellectu. Atum consequitur, cuius ut Motus Arbitrarius appellatur, haec animalis potētia Locomotiva vel organica esse potest vel inorganica, ut iam in sequentibus applicabitur.

Primum potētia Locomotiva.

Conclusio I Potentia Locomotiva organica est facultas quaedam in animali in natura, vel aliquo aliquo alioque residens, qua consequitur motum proprio officio ad obtinendam convenientiam, et fugiendam inopiam dirigentem. Ista vel imaginatione, et impellente ita appropinquat pro applicatione. etc.

Potētia locomotiva definitio

Notatio I De residere in motu, residere in motu iuxta Galenum n. licet eam aliorum sententiam

Cur dicatur residere in motu

ect ix
nolui
rotam
de se
liberare
uoluntate
is impo
n. ut
he sensu
unde ut
at motu
ibi no ul
a piam
Hag. do
sed appa
q. 3.
ab
ntes est
ie cam
obitudo
q. cu
et dolor
loca pra
nter qua
am ac de
ut et Tu
sensu
re hanc
ij. n. sentit
Tactus

Can dicitur appetitus motus
Can dicitur appetitus
Can impellit appetitus
 poa ista locomotiva in multis subiectatur, proinde
 ipsa quoque experientia tradit, quod n. hi dilata-
 nti sunt vel contrahuntur fit motus, sicut
 2o. Epequi motum ad obtinenda convenientia
 ut sicut meretur. sicut 3o. Dirigere, intellectus
 vel imaginatione debet n. Deum, vel Imagi-
 natio ea locuta proponere, que vel conquirere
 da, vel fugienda. sicut 4o. impellere appetitum
 cu n. motus progressivus, sic ut dicitur est ad qua-
 rum salutaria, et noxia vitanda debet motus ab
 appetitu imperari

poa locomotiva in hoie potest esse appetitus
Notatio & Poa locomotiva in hoie potest
 exercere motu progressivum ad sine appetitu sen-
 sitivo per voluntatem immediate, vel contra-
 riam voluntate per appetitum sensitivum, si tamen volun-
 tas contradicere non potest appetitui causare motum,
 locus si non contradicat, nam in partibus contin-
 gere videmus ut appetitui sensitivum motum causet
 ad poa locomotiva. cu hoc n. de se est sufficiens
 sicut in brutis appetitui ipsa potest voluntas etiam
 contra appetitum sensitivum motum efficere, et ubi
 tamen fit hoc per quandam tamen sympathiam et conne-
 xionem partium, unde et colligere est in hoie et
 brutis partem appetitum sine intellectum sive
 sensitivum consideranda esse. poam quandam, qua
 efficienter et physice producat eum modi motum
 qua quidem poa est locomotiva, de qua in
 proposito agitur

poa locomotiva in hoie potest esse appetitus
Conclus & Poa locomotiva inorganica
 datur in aia rationali et cu est corpori con-
 iuncta
Notatio s aliqui putarunt in anima

De potestate locomotiva 283

separata. n. dari potest locomotiva, unde et Du...
rardus docuit in 3° dist. 22 q. 3 aia. Chri...
n. descendisse ad inferos reali sua substantia
presentia, sed effectiva quodam, quo aia. Patru ephi
parabat, quae fuit sententia a reliquis fuit reprehensa
dicitur. eum: his faciunt et Thomista qda, q. di. Thomistarum
cunt aiam a se moveri n. potest, potest fuit a Deo vel
angelis, sed n. ut huiusmodi, q. factis aia rationali
deleganda, quae et imperfectissimis animalibus
conceditur: quod a. aia. corpori iuncta n. potest
experire. a. fuit aliquae potest sua locomotiva mor
ganica ratio e, quia impeditur per unionem cu
comparta, sicut per eandem multa alia facere,
nequit, quae aliq. ipsi separata convenirent,
itaq. aia. separata poterit se se ipsa iusta
probabiliorum plurimorum sententia locomovere
imo et alia multa a se distincta, cu sine plu
rima in reru nra, quae sine ulla sui mobil.
tate locali alia vel pellunt, vel trahunt, et aia
defuitoru n. nunquam in corporibus abstractis,
et formatis cu visus collocantur, qualia sine
motu alioru experire n. potest. Et a. potest ista
locomotiva distincta a voluntate, n. n. mi
nus distincta sunt actiones movere et velle.
quam velle et intelligere, sed intellectus, et voli
tio requirunt diversas potestates q. et motio et voli
tio, quae maxime dicitur a. ad potestatem locomotivam ori
ganicam requiritur concursus aliquis potest cognos
citiva et appetitiva, ita et potest locomotiva in
organica dependant aliqua ab intellectu et
voluntate habebit

Notatio & Circa potestatem locomotivam per

284 Tract VII Part IV Sect 1

quam anima separata aliquid aliud mouere,
 quare sit utrum deus et impulsus aliquid
 quo mediate eorum motus contingat, doceri
 debet ut in oio probabile esse. talem impulsu, quem
 anima separata corporibus mouendis imprime
 rit, neque n. patitur est tam facile, quasi
 eas esse, ut qualitates et Entia ad motum
 requirunt, producere nequeant. Ceterum cum anima
 locomotiva anima separata sic naturalis, erit fini
 ta, et limitata in mouendo, adeoque n. poterit
 omnia corpora mouere u. q. totam terram, vel
 et montem aliquem ingestam, et oio credibile
 est multis partibus inferioribus esse anima ratio
 nalis, quam sic angelus aliquid, qui est substantia
 completa. Quod si mobile quo p. dam p. am anima
 separata superaret nihilominus si ea n. de
 fatigaretur, defatigari n. in animalibus prouen
 nit pro defectu spirituum, cuius q. p. am motus
 substantia alienius separata n. dependeat a parti
 cularibus, aut organibus requiritur aut oia sive diffe
 cultate rem posse mouere, aut oio n. posse

PARS IV

De Homine

Homo nobilissima animal, quod Aegyptij Sacerdotes ap
 pellarunt adorandi, et admirandi. Tullius magis a. ni
 raculy magis in Physica contemplatione, duabus
 partibus constat, corpore sive et anima, corpus materiam si
 cut fit suis partialibus instructum, anima a. rationalis est

*Homo constat
 corpore et anima*